

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
UNIVERSITY OF THESSALY



ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΔΗΜΟΣΙΩΝ
ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ

Ανθεκτικές Πόλεις και Βιώσιμη Ανάπτυξη
ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΜΕΤΑΞΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

ΒΟΛΟΣ, 2023

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς όλους όσοι συνέβαλαν στην ολοκλήρωση αυτής της διπλωματικής εργασίας. Καταρχάς, ευχαριστώ θερμά τον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Θεόδωρο Μεταζά, για την καθοδήγηση, τις πολύτιμες συμβουλές και την αμέριστη υποστήριξή του καθ' όλη τη διάρκεια της έρευνας. Επίσης, ευχαριστώ την οικογένειά μου και την σύντροφό μου Μαρίνα για την αδιάκοπη ενθάρρυνση και την ψυχολογική υποστήριξη, καθώς και τους φίλους μου για τη συνεργασία και την ενθάρρυνση. Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω την παρούσα έρευνα σε όλα τα αδικοχαμένα θύματα της πολυετής σύγκρουσης μεταξύ Ισραήλ και Παλαιστίνης, καθώς η ευαισθητοποίηση μου για το θέμα, αποτέλεσε το έναυσμα.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η έννοια της ανθεκτικής πόλης και η σχέση της με τη βιώσιμη ανάπτυξη έχει ήδη απασχολήσει έντονα επιστήμονες, αξιωματούχους και επιχειρηματίες τα τελευταία χρόνια. Η κλιματική και οικονομική κρίση είναι ένα γεγονός που υφίσταται και εξελίσσεται καθημερινά με την ανθρώπινη δραστηριότητα να βρίσκεται στο επίκεντρο των αιτιών αυτού του φαινομένου, το οποίο ωθεί τις πόλεις στην αναζήτηση ενός νέου πιο αποδοτικού μοντέλου αυτοδιοίκησης. Δεν είναι όμως μόνο το περιβάλλον και η οικονομία τα αντικείμενα με τα οποία ασχολούνται η βιωσιμότητα και η ανθεκτικότητα. Οι έξυπνες και οι ανθεκτικές πόλεις είναι ένας νέος τρόπος αστικής διακυβέρνησης και διαχείρισης αντιστοίχως, όπου οι καινοτομίες και η τεχνολογία κατέχουν σημαίνοντα ρόλο. Η παρούσα διπλωματική εργασία παρουσιάζει τους δείκτες μέτρησης της αστικής βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας με σκοπό να εστιάσει στα επίπεδα ικανοποίησης των πολιτών. Επίσης θα εξεταστούν οι προθέσεις της Ραμάλα και του Τελ Αβίβ-Γιάφο να εντάξουν την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα στα σχέδια ανάπτυξής τους και σε τι βαθμό, βλέποντας παραδείγματα από την Ευρώπη που τα κατάφεραν ή που βρίσκονται σε διαδικασία μετάβασης.

Λέξεις Κλειδιά: ανθεκτικότητα, βιωσιμότητα, ικανοποίηση των πολιτών, δείκτες ανθεκτικότητας, 100RC

ABSTRACT

The concept of the resilient city and its relationship with sustainable development has already been of great interest to scientists, officials, and entrepreneurs in recent years. The climate and economic crisis are an ongoing and evolving phenomenon, with human activity at the heart of the causes of this phenomenon, which is pushing cities in search of a new, more sustainable model of self-government. But it is not only the environment and the economy that sustainability and resilience are concerned with. Smart and resilient cities are a new way of urban governance and management respectively, where innovation and technology play a key role. This thesis presents the indicators for measuring urban sustainability and resilience to focus on the levels of citizen satisfaction. It will also examine the intentions of Ramallah and Tel Aviv-Yafo to integrate resilience and sustainability into their development plans and to what extent, looking at examples from Europe that have succeeded or are in the process of transition.

Key Words: resilient cities, sustainable development, people satisfaction, resilience indicators, 100RC

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT.....	3
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ	9
1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο και η σύνδεση μεταξύ των δύο εννοιών	9
1.2 Μορφές αστικής οικονομίας.....	10
1.3 Βιώσιμη ανάπτυξη και δείκτες αξιολόγησης.....	11
1.3.1 Βασικοί Δείκτες.....	12
1.3.2 Δείκτες Πολιτικής.....	13
1.4 Η Ανθεκτικότητα ως προϋπόθεση για μία σύγχρονη οικονομία	13
1.4.1 Οι άμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας	14
1.4.2 Οι έμμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας	15
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	16
2.1 Δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο	16
2.2 Το πρόγραμμα της Ε.Ε.	19
2.3 Ποιότητα ζωής και τομείς ανάπτυξης	22
2.3.1 Περιβάλλον.....	24
2.3.2 Εκπαίδευση.....	27
2.3.3 Σύστημα υγείας.....	29
2.3.4 Οικονομία και Ασφάλεια	33
2.3.5 Διακυβέρνηση	37
2.3.6 Κοινωνικές σχέσεις	41
2.4 Προηγούμενες μελέτες	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	48
3.1 Ανάλυση μελέτης περίπτωσης	48
3.2 Ανάλυση περιεχομένου.....	48
3.3 Συγκριτική ανάλυση.....	49
3.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα.....	49
3.5 Σύντομη περιγραφή του μοντέλου.....	50
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ RAMALLAH.....	54
4.1 Δομή και Χαρακτηριστικά.....	54
4.2 Η Ραμάλα σε αριθμούς.....	56
4.3 100 Resilient Cities Network(100RC)	65
4.3.1 Ανάκτηση Ελέγχου	66

4.3.2 Ευέλικτη Διακυβέρνηση	68
4.3.3 Αξιοποίηση Δυνατοτήτων.....	70
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: TEL AVIV-YAFO	72
5.1 Ιστορική αναδρομή και εισαγωγικά στοιχεία.....	72
5.2 Το επίπεδο ζωής των κατοίκων της πόλης.....	73
5.3 100RC – Το Σχέδιο Ανθεκτικότητας του Tel Aviv-Yafo	77
5.3.1 Yafo	78
5.3.2 Η νότια ακτή και παραλία.....	79
5.3.3 Συμπληρωματική οικονομία	80
5.3.4 Αειφορία στην Κοινότητα.....	81
5.3.5 Κοινωνική υπευθυνότητα - Εθελοντισμός	82
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	84
6.1 Παρουσίαση του Resilience Maturity Model (RMM)	84
6.2 Το επίπεδο ωριμότητας των δύο πόλεων.....	91
6.2.1 Ραμάλα.....	92
6.2.2 Τελ Αβίβ-Γιάφο	93
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	95
7.1 Επισκόπηση των αποτελεσμάτων της έρευνας.....	95
7.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα.....	96
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ.....	98

Πίνακες

Πίνακας 1: Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων, πηγή Eurostat, 2018, Ιδία επεξεργασία	25
Πίνακας 2: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Παλαιστίνη 2011-2021, πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία	63

Εικόνες

Εικόνα 1: Ποσοστό ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές Ε.Ε., πηγή Eurostat, 2018....	26
Εικόνα 2: Νέοι(15-29) που δεν απασχολούνται σε εργασία ούτε βρίσκονται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση(%), πηγή Eurostat, 2021	29
Εικόνα 3: Προσδόκιμο ζωής αντρών και γυναικών στην Ε.Ε., πηγή Eurostat, 2019 .	30
Εικόνα 4: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.(%), πηγή Eurostat, 2021	31
Εικόνα 5: Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16+ που ανέφερε ανικανοποίητη ανάγκη για ιατρική περίθαλψη(%), πηγή Eurostat, 2021	32

Εικόνα 6: Καταγεγραμμένος αριθμός ανθρωποκτονιών(ανά 100χιλ. κατοίκους) 2010-2020, πηγή Eurostat, 2021	34
Εικόνα 7: Ποσοστό του πληθυσμού που ισχυρίζεται ότι παρατηρεί φαινόμενα βανδαλισμών, βίας και εγκλήματος στη περιοχή που ζει (%)2010-2020, πηγή Eurostat, 2021	35
Εικόνα 8: Ποσοστό του πληθυσμού που δε μπορεί να ανταπεξέλθει σε αναπάντεχα έξοδα στην Ε.Ε.(%), πηγή Eurostat, 2021	36
Εικόνα 9: Ποσοστό του πληθυσμού που καθυστερεί να πληρώσει δανειακές οφειλές ή ενοίκιο(%) 2011 και 2021, πηγή Eurostat, 2021.....	37
Εικόνα 10: Εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα(κλίμακα 0-10), πηγή Eurostat, 2013	39
Εικόνα 11: Άτομα που συναντιούνται με την οικογένεια και τους συγγενείς τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα(%) ανά ηλικία, πηγή Eurostat, 2015.....	43
Εικόνα 12: Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν υλική βοήθεια(%) ανά ηλικία, πηγή Eurostat, 2018.....	44
Εικόνα 13: Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν άυλη βοήθεια(%) ανά ηλικία, πηγή Eurostat, 2018.....	45
Εικόνα 14: Χάρτης της Παλαιστίνης, οι τρεις περιφέρειες, πηγή 100RC, 2021	57
Εικόνα 15: Χάρτης της Ραμάλα, 2023, Ιδία επεξεργασία	58

Διαγράμματα

Διάγραμμα 1: Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, πηγή Eurostat, 2021, Ιδία επεξεργασία	19
Διάγραμμα 2: Ο πληθυσμός της χώρας μας σε συνδυασμό με το ποσοστό των ηλικιωμένων, πηγή ΕΛΣΤΑΤ, 2021, Ιδία επεξεργασία	20
Διάγραμμα 3: Οι 7 διαστάσεις που διασφαλίζουν την ευημερία των πολιτών, πηγή Eurostat, 2020, Ιδία επεξεργασία	24
Διάγραμμα 4: Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και κατάρτισης(%) του πληθυσμού 18-14 ετών, πηγή Eurostat, 2022, Ιδία επεξεργασία.....	28
Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία μισθολογική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών, πηγή Eurostat, 2018, Ιδία επεξεργασία	41
Διάγραμμα 6: Επαγγελματική απασχόληση στη Ραμάλα, πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία	60
Διάγραμμα 7: Προσδόκιμο ζωής στη Ραμάλα τη δεκαετία 2011-2021(%), πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία	61
Διάγραμμα 8: Ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού της Ραμάλα τη δεκαετία 2012-2022(%), πηγή Statista, 2022, Ιδία επεξεργασία	62
Διάγραμμα 9: Κατανομή πληθυσμού στο χώρο, πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία	62
Διάγραμμα 10: Ποσοστό ανεργίας των νέων το διάστημα 1998-2022(%), πηγή Statista, 2022, Ιδία επεξεργασία.....	64
Διάγραμμα 11: Αριθμός νοικοκυριών στο Τελ Αβίβ-Γιάφο το 2020 ανά τύπο κατοικίας, πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία.....	74
Διάγραμμα 12: Προσδόκιμο ζωής για άντρες και γυναίκες στο Τελ Αβίβ-Γιάφο τη δεκαετία 2011-2021, πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία	75

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το φαινόμενο της αστικοποίησης βρίσκεται σε έξαρση αρκετά χρόνια, ενώ παρατηρείται ότι με την πάροδο των χρόνων γίνεται εντονότερο. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα, οι πόλεις να πρέπει να αντιμετωπίσουν προκλήσεις οι οποίες παρουσιάζονται κατά καιρούς και σχετίζονται με την οικονομία, την κοινωνία ή το περιβάλλον. Τέτοιες είναι η κλιματική αλλαγή, οι μεταναστευτικές ροές, η οικονομική κρίση κ.α., (Michael E. Smitjh, et.al, 2019) Η κοινή γνώμη ισχυρίζεται ότι οι αλλαγές οι οποίες ζούμε σήμερα εν έτη 2023, δεν θα είναι τίποτα μπροστά στις αλλαγές που έρχονται τα επόμενα χρόνια σε όλα τα επίπεδα της ζωής μας. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον, οι πόλεις πρέπει να λάβουν μέτρα προκειμένου να αντιμετωπίσουν την νέα πραγματικότητα η οποία χαρακτηρίζεται από αβεβαιότητα και αστάθεια για το μέλλον, με αποτέλεσμα να επιφέρει αλλαγές στην καθημερινή ζωή των πολιτών τους. Χρειάζεται άμεσα να ληφθούν αποφάσεις, να χαραχθούν νέες στρατηγικές με συγκεκριμένο οριοθετημένο πλάνο δράσης αντιμετώπισης όλων των αναγκών που δημιουργούν οι σύγχρονες εξελίξεις (Xiang Zhang, et. al, 2019). Με μία λέξη θα μπορούσαμε να πούμε ότι χρειάζεται αλλαγή νοοτροπίας και κουλτούρας σε όλους τους τομείς λειτουργίας μίας πόλης.

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται τις έννοιες της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας, κάνοντας μία εκτενέστερη ανάλυση των πτυχών που περιλαμβάνουν και την αναγκαιότητά τους ώστε να επιτευχθεί ανάπτυξη και ευημερία σε αστικό και περιφερειακό επίπεδο. Επίσης, γίνεται αναφορά σε δείκτες και μοντέλα αξιολόγησης των εννοιών αυτών ώστε να δούμε με δεδομένα αν τα μέτρα και οι πολιτικές που ακολούθησαν οι εκάστοτε διοικήσεις λειτούργησαν. Στην συνέχεια θα εξεταστούν οι περιπτώσεις των Ραμάλα και Τελ Αβίβ-Γιάφο, βλέποντας αρχικά κάποια βασικά στοιχεία για τις δύο περιφέρειες και στη συνέχεια θα αναφερθούμε με την βοήθεια μοντέλων, πόσο ανθεκτικές και βιώσιμες είναι, οι οποίες όπως θα δούμε είναι τόσο κοντά γεωγραφικά αλλά τόσο μακριά σε επίπεδο ανάπτυξης. Τέλος, θα γίνει ανάλυση των στόχων που θέτει η κάθε μια σε επίπεδο ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας αλλά και μία σύγκριση για τα μέτρα που σκοπεύουν να λάβουν και για τις προτεραιότητες που θέτουν.

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η κατανόηση αρχικά των εννοιών της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας, οι οποίες είναι πολυδιάστατες και περιλαμβάνουν πολλά επιστημονικά πεδία. Επίσης, να τονιστεί η σημαντικότητά τους και η συμβολή τους στα μοντέλα ανάπτυξης μίας οικονομίας, αφού πλέον δεν υφίσταται ανάπτυξη χωρίς αυτές τις δύο έννοιες να βρίσκονται στη βάση.

Η μεθοδολογία που ακολουθείται στη παρούσα έρευνα είναι συνδυαστική, καθώς συνδυάζει τρία είδη μεθοδολογίας. Αρχικά, μέσω της ανάλυσης περιεχομένου, στην ουσία γίνεται μία εκτενέστερη ανάλυση στην υπάρχουσα βιβλιογραφία. Στην συνέχεια, η μέθοδος της μελέτης περίπτωσης χρησιμοποιείται για να εξεταστούν οι δύο

περιφέρειες Ραμάλα και Τελ Αβίβ-Γιάφο. Τέλος, η μέθοδος της συγκριτικής ανάλυσης, με τη βοήθεια της οποίας γίνεται η σύγκριση μεταξύ των δύο περιφερειών σε επίπεδο βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας.

Έτσι, λοιπόν, ξεκινώντας από το πρώτο κεφάλαιο, γίνεται αναφορά στις οικονομίες που αναπτύσσονται σε επίπεδο πόλεων και περιφερειών. Αποτελεί ένα εισαγωγικό κεφάλαιο στο οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά όλο το θεωρητικό υπόβαθρο και η βάση της παρούσας εργασίας, δηλαδή η αστική οικονομία και η ανάπτυξή της. Στη συνέχεια, εμβαθύνουμε στις έννοιες της βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας, καθώς αποτελούν και το κυρίως θέμα της εργασίας. Γίνεται αναφορά σε δείκτες οι οποίοι, όπως θα δούμε, είναι πολύτιμοι για τις διοικήσεις έτσι ώστε να σχεδιάζουν τις πολιτικές που θα ακολουθήσουν για να έχουν τα επιθυμητά αποτελέσματα, αλλά και μετέπειτα να τις αξιολογούν βάσει αποτελεσμάτων. Στο τρίτο κεφάλαιο, γίνεται μία πρώτη γνωριμία με τη περιφέρεια της Ραμάλα και ακολουθεί μία ανάλυση του βιοτικού επιπέδου που επικρατεί και των επιπέδων ανάπτυξης που έχει πετύχει μέχρι σήμερα καθώς και οι στόχοι που θέτει για το μέλλον μέσω του δικτύου 100RC (100 Resilient Cities Network). Εν συνεχεία, ακολουθεί η περίπτωση του Τελ Αβίβ-Γιάφο. Παρατίθενται κάποιες γενικές πληροφορίες (ιστορικού και κοινωνικοπολιτικού περιεχομένου) και ακολουθεί ανάλυση της τρέχουσας κατάστασης σε επίπεδο ανάπτυξης αλλά και τα αντίστοιχα μελλοντικά σχέδια-στρατηγικές από το 100RC. Στο πέμπτο κεφάλαιο γίνεται μία συγκριτική ανάλυση μεταξύ των δύο περιφερειών όσον αφορά τις προσπάθειες που έχουν καταβάλει για οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. Ακόμη γίνεται μία αξιολόγηση των στόχων που θέτουν αμφότεροι, σε επίπεδο βιωσιμότητας και ανθεκτικότητας. Τέλος, η εργασία τελειώνει με τα συμπεράσματα-αποτελέσματα τα οποία εξάγουμε από αυτή την έρευνα, αν καλύφθηκαν τα ερευνητικά ερωτήματα αλλά και ποια άλλα γεννιούνται μέσα από αυτή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 : ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑ - ΒΙΩΣΙΜΟΤΗΤΑ

1.1 Εννοιολογικό πλαίσιο και η σύνδεση μεταξύ των δύο εννοιών

Η έννοια της ανθεκτικότητας έχει γίνει δημοφιλής και συνδέεται άμεσα τόσο με την επιστήμη της περιβαλλοντολογίας όσο και με τις κοινωνικές επιστήμες. Η μελέτη της ανθεκτικότητας συναντάται σε πολλά επιστημονικά πεδία, ενώ ο προσδιορισμός και η σημασία του όρου έγκειται κάθε φορά στο πεδίο που αναφέρεται αλλά και στα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει (Chelleri και Aliaksandra, 2021). Τι συνεισφέρει στην οικονομική και περιφερειακή ανάλυση;

Η ανθεκτικότητα μας δίνει το πλαίσιο στο οποίο μπορούμε να συνδυάσουμε έννοιες από περισσότερους επιστημονικούς χώρους για να εξηγήσουμε γιατί κάποιες περιφέρειες κατάφεραν να ξεπεράσουν τις οικονομικές αντιξοότητες στη βραχυχρόνια ή στη μακροχρόνια περίοδο και να διασφαλίσουν υψηλά επίπεδα ζωής για τους κατοίκους τους (Naliang Guo, et. al, 2024). Επίσης διαμορφώνει ένα πεδίο έρευνας στο οποίο διαφορετικές επιστημονικές προσεγγίσεις μπορούν να συνδιαλεχθούν και να διευκρινίσουν τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν κρίσιμα ζητήματα όπως ο χρόνος, ο χώρος, οι θεσμοί (κάθετη διοίκηση) και η δράση των υποκειμένων (χαρακτηρίζεται από ορθολογισμό, προσαρμοστικότητα, μαθησιακή ικανότητα;).

Η βιωσιμότητα είναι μία έννοια άρρηκτα συνδεδεμένη με την αποτελεσματικότητα, η οποία διασφαλίζεται με την έξυπνη διαχείριση των πόρων, τη χρήση ολοκληρωμένων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνιών και την ενεργό συμμετοχή των πολιτών (De Jong M. et.al, 2015). Οι δράσεις που αναλαμβάνονται μέσω της αστικής πολιτικής βελτιώνουν τις ανθρώπινες ικανότητες δημιουργικότητας και μάθησης με τη συνένωση συστημάτων καινοτομίας, ψηφιακών δικτύων και εφαρμογών της πληροφορίας.

Σε έναν ιδεατό κόσμο, όπου επιτυγχάνονται υψηλά επίπεδα βιωσιμότητας, συνυπάρχουν αρμονικά το κοινωνικό σύνολο, το περιβάλλον και η οικονομία (Espiner, S., et al, 2017). Αποτελούν το τρίπτυχο για τη βιώσιμη ανάπτυξη μίας πόλης ή περιφέρειας. Έτσι η έννοια της βιωσιμότητας περιβάλλει άλλες τρεις έννοιες. Την κοινωνική βιωσιμότητα, όπου είναι η ικανότητα μίας κοινωνίας να μπορεί να λειτουργεί σε ορισμένα επίπεδα ευημερίας επ' αόριστο. Την οικονομική βιωσιμότητα, όπου μία κοινωνία έχει ανεξαρτησία και ελεύθερη πρόσβαση σε πόρους για την κάλυψη των αναγκών της. Τέλος, την περιβαλλοντική βιωσιμότητα, όπου αναφέρεται στην ισορροπία που πρέπει να υφίσταται στην κατανάλωση των φυσικών πόρων, ώστε να μπορούν να αναπληρώνονται φυσικά από το ίδιο το περιβάλλον (Tomislav K., 2018).

Οι έννοιες της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας επιδρούν σε διαφορετικούς τρόπους με γνώσεις, αξίες, κίνητρα και δυναμικές εξουσίας σε όλους τους χωρικούς και χρονικούς τομείς. Ως εκ τούτου, αποτελούν έννοιες-γέφυρες που απαιτούν συνεργασία μεταξύ ερευνητών, φορέων λήψης αποφάσεων και κοινοτήτων.

Είναι ενδιαφέρον ότι, παρά τις διαφορές εντός και μεταξύ των προσεγγίσεων της βιωσιμότητας και της ανθεκτικότητας, έχουν καταβληθεί προσπάθειες για την εναρμόνισή τους (Kollmair M., Gamper S, 2016). Η ανθεκτικότητα από την μία, είναι

μια καθαρά περιγραφική έννοια της δυναμικής του συστήματος. Αντίθετα, η βιωσιμότητα είναι μια κανονιστική έννοια που αποτυπώνει τις βασικές ιδέες της διαγενεακής δικαιοσύνης όταν η ανθρώπινη ευημερία εξαρτάται από το φυσικό κεφάλαιο και τις υπηρεσίες. Έτσι, η ανθεκτικότητα και η βιωσιμότητα είναι ανεξάρτητες έννοιες που χαρακτηρίζουν τη δυναμική των οικολογικών-οικονομικών συστημάτων.

1.2 Μορφές αστικής οικονομίας

Επιχειρώντας μια εκτενέστερη ανάλυση της αστικής οικονομίας, οι Amin και Graham (1997) αναφέρουν ότι ο ρόλος των πόλεων ως 'κινητήριες δυνάμεις' ανάπτυξης, έχει στηριχθεί σε τρεις διαφορετικές και σπάνια συνδεδεμένες προσεγγίσεις. Η πρώτη αφορά τον ρόλο των πόλεων ως κεντρικών κόμβων ροών ισχύος και εξουσίας την εποχή της παγκοσμιοποίησης, η δεύτερη σχετίζεται με την θεώρηση των πόλεων ως οικονομικές μηχανές και η τρίτη, ότι οι πόλεις αποκτούν όλο και μεγαλύτερη σημασία ως τα βασικά κέντρα δημιουργίας και ελέγχου στο πλαίσιο της παγκόσμιας οικονομίας, του πολιτισμού και της κοινωνικής δυναμικής. Οι τρεις αυτές πτυχές συναντώνται στις περιπτώσεις κάποιων πόλεων, ή συγκεκριμένα στοιχεία αυτών των πόλεων, τα οποία προσφέρουν τις προοπτικές ή μερική παρουσίαση της πολύπλευρης ποικιλίας της διαδικασίας της αστικής αλλαγής. Κάθε προοπτική δίνει έμφαση στα στοιχεία της αστικής ανάπτυξης και αξιώνει έτσι, την υπεροχή της κοινωνικής, οικονομικής, περιβαλλοντικής και θεσμικής δυναμικής μέσα στην σύγχρονη αστική ζωή.

Η πρώτη πτυχή, προσπαθεί να επανεξετάσει την σημασία των μεγάλων μητροπόλεων, ως βασικά κέντρα ελέγχου, στα πλαίσια της διεθνούς δυναμικής των οικονομικών αγορών, τις βιομηχανίες υψηλού επιπέδου υπηρεσιών και τις πολυεθνικές. Σύμφωνα με τους Castells M. & Hall P. (1994), «Οι πόλεις εκφράζουν την οικονομική πραγματικότητα του 21^{ου} αιώνα». Δηλαδή, οι μητροπόλεις, ανακτούν το τοπικό συγκριτικό τους πλεονέκτημα καθώς συγκεντρώνουν υψηλού επιπέδου υπηρεσίες και τα επιχειρησιακά κέντρα της παγκόσμιας οικονομίας.

Η δεύτερη πτυχή αναφέρεται στον χαρακτήρα των αστικών οικονομιών ως βασικές μηχανές ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας. Επομένως, η τοπικότητα μπορεί να είναι μια δυναμική που ενισχύει την συγκέντρωση επιχειρήσεων της ίδιας βιομηχανίας. Και επομένως, αυτή η δυναμική ικανότητα οικονομικών συγκεντρώσεων, μπορεί να αποτελέσει και το συγκριτικό πλεονέκτημα των πόλεων, μέσα στο ανταγωνιστικό περιφερειακό περιβάλλον.

Η τρίτη πτυχή, αναφέρεται στις «δημιουργικές πόλεις», δηλαδή πως η αστική κουλτούρα, τα μέσα επικοινωνίας, ο αθλητισμός και η εκπαίδευση, μπορούν μέσα από κατάλληλες πολιτικές και συνδυάζοντας το δημόσιο χώρο, να προσελκύσουν το ανθρώπινο δυναμικό του δημιουργικού κλάδου (Florida R., 2004). Η απάντηση στις οικονομικές και κοινωνικές κρίσεις μέσα στις πόλεις μπορούν να βρεθούν μέσα από τις πρακτικές του δημιουργικού κλάδου, εστιάζοντας στις στρατηγικές που προσδιορίζουν την ποικιλομορφία των χαρακτηριστικών των πόλεων. Το φαινόμενο αυτό

παρατηρείται ήδη σε πολλές πόλεις της Ευρώπης, ως αποτέλεσμα του «δυτικού» τρόπου ζωής στην γηραιά ήπειρο.

Συνοψίζοντας, οι Amin και Graham (1997), διαχωρίζουν τρία στοιχεία που συναντώνται σε πόλεις και οι οποίες προσδιορίζουν και την κοινωνικοοικονομική τους δραστηριότητα. Έτσι, τα στοιχεία αυτά καθορίζουν τις πόλεις ως μητροπολιτικά κέντρα ελέγχου της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας, όπως για παράδειγμα είναι το Λονδίνο, το Τόκιο ή η Νέα Υόρκη. Στη δεύτερη περίπτωση, οι πόλεις έχουν τα στοιχεία που τις χαρακτηρίζουν ως μηχανές της οικονομίας, με τη δημιουργία αστικών περιοχών που ενισχύουν την καινοτομία και την τεχνολογία της πληροφορικής, με βασικά παραδείγματα το Λος Άντζελες (Silicon Valley), ή και το Τελ Αβίβ. Τέλος, το τρίτο στοιχείο είναι οι λεγόμενες «δημιουργικές πόλεις», όπου εστιάζουν στα χαρακτηριστικά που θα προσελκύσουν το ανθρώπινο δυναμικό του δημιουργικού κλάδου, ή όπως οι ίδιοι δίνουν σαν παράδειγμα, πόλεις, ή μέρη πόλεων με ιδιαίτερες στρατηγικές στοχεύσεις και επιτυχημένες μεταμορφώσεις όπως είναι η Κουριτίμπα της Βραζιλίας ή η Βαρκελώνη στην Ισπανία.

Αντίθετα, όπως προτείνουν οι συγγραφείς, είναι απαραίτητο να δούμε τις πόλεις ως πολύ πιο σύνθετα προϊόντα αυτών των παραπάνω δυνάμεων οι οποίες επιδρούν ταυτόχρονα στη διαμόρφωση του χαρακτήρα όλων των πόλεων και σε συνδυασμό με τα χαρακτηριστικά της εδαφικότητας της κάθε μίας, δίνουν ως αποτέλεσμα ένα μεγάλο εύρος αστικών ιδιαιτεροτήτων.

1.3 Βιώσιμη ανάπτυξη και δείκτες αξιολόγησης

Δεδομένου ότι η βιωσιμότητα είναι ένα πολυδιάστατο φαινόμενο, οι τοπικές διοικήσεις θα πρέπει να σχεδιάζουν και να θέτουν σε εφαρμογή στρατηγικές για την αστική ανάπτυξη που ενσωματώνουν οικονομικές, κοινωνικές, περιβαλλοντικές και θεσμικές εκφάνσεις. Για την παρακολούθηση της προόδου όσον αφορά την αύξηση της βιωσιμότητας, οι τοπικές αρχές θα πρέπει να χρησιμοποιούν δείκτες που να την μετράνε κατά μήκος αυτών των διαστάσεων. Η παρούσα ενότητα αναλύει διαφορετικούς τύπους δεικτών και συζητά τα πλαίσια στα οποία θα πρέπει να χρησιμοποιούνται. Παρέχει συστάσεις για το πώς οι τοπικές αρχές μπορούν να επιλέξουν δείκτες προσαρμοσμένους στις προτεραιότητες της πολιτικής τους και δημιουργεί κατευθυντήριες οδούς για την αποτελεσματική χρήση αυτών σε ένα ευρύτερο πλαίσιο διακυβέρνησης.

Οι δείκτες διαδραματίζουν πρωτεύοντα ρόλο στη διαδικασία παρακολούθησης και αξιολόγησης, δημιουργώντας τακτική και αντικειμενική πληροφόρηση σχετικά με την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων πολιτικής. Είναι ποσοτικές αναπαραστάσεις των συνθηκών σε δεδομένο πεδίο πολιτικής (Cavallaro και Ireland, 2014). Μπορούν να χρησιμοποιηθούν ως ένα μέσο για την εξέταση των αποτελεσμάτων των πολιτικών και παρέχουν κρίσιμες πληροφορίες για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής για να κρίνουν την αποτελεσματικότητα των ενεργειών τους και να προβούν σε προσαρμογές όπου απαιτείται. Σε σύγκριση με πολλούς άλλους μηχανισμούς, οι καλά σχεδιασμένοι δείκτες έχουν το πλεονέκτημα ότι παρέχουν εύκολα κατανοητές πληροφορίες. Ως εκ

τούτου, μπορούν να αποτελέσουν μια πραγματική βάση πάνω στην οποία μπορούν να ληφθούν τεκμηριωμένες πολιτικές αποφάσεις.

Ως εργαλείο αξιολόγησης, βοηθούν στον εντοπισμό κινδύνων και τρωτών σημείων. Ακόμη, ως μέσο πληροφόρησης, μπορούν να καθοδηγήσουν καλύτερα το σχεδιασμό συστημάτων έγκαιρης προειδοποίησης, αντιμετώπισης έκτακτης ανάγκης, χρήσης γης και οικοδομικούς κώδικες, καθώς και να ευαισθητοποιήσουν και να επικοινωνήσουν την ευπάθεια και τους κινδύνους. Ως εργαλείο παρακολούθησης, μπορούν να προσδιορίσουν πόσο καλά μια πόλη έχει ανταποκριθεί και ανακάμψει σε καταστροφές και κλονισμούς και κατά πόσο οι στόχοι έχουν επιτευχθεί.

1.3.1 Βασικοί Δείκτες

Οι **βασικοί δείκτες** παρέχουν πληροφορίες σχετικά με τις συνθήκες που επικρατούν, που οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους κατά τη διαμόρφωση πολιτικών (Cavallo και Ireland, 2014). Ενώ οι διαστάσεις που μετρούνται από δείκτες βάσης επηρεάζουν τους στόχους των πολιτικών, δεν αποτελούν οι ίδιοι τον στόχο των πολιτικών αυτών. Μπορεί να μετρούν διαστάσεις που δεν είναι υπό έλεγχο των τοπικών φορέων χάραξης πολιτικής ή διαστάσεις που εμπίπτουν σε τομείς πολιτικής που δεν σχετίζονται με την ανθεκτικότητα.

Κάποια παραδείγματα είναι οι μετρήσεις των δημογραφικών δεικτών, όπως το "ποσοστό των ηλικιωμένων (65 ετών και άνω)" ή το "ποσοστό του πληθυσμού με σωματικές ή νοητικές αναπηρίες" (Cutter, Ash και Emrich, 2014). Η γνώση αυτών των αριθμών είναι σημαντική για τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, διότι αυτές οι πληθυσμιακές ομάδες έχουν συγκεκριμένες ανάγκες. Για παράδειγμα, κατά το σχεδιασμό σχεδίων εκκένωσης, είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε πόσοι άνθρωποι έχουν μειωμένη ή περιορισμένη κινητικότητα ή πρέπει να μεταφερθούν σε ειδικά καταφύγια.

Υπό αυτή την έννοια, ο πρωταρχικός ρόλος των βασικών δεικτών είναι να βοηθήσουν τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής να κατανοήσουν καλύτερα το περιβάλλον στο οποίο δραστηριοποιούνται και τις προκλήσεις που έχουν να αντιμετωπίσουν. Για παράδειγμα, η αναμενόμενη άνοδος της στάθμης της θάλασσας κατά τις επόμενες τρεις δεκαετίες είναι πέρα από τον έλεγχο οποιασδήποτε τοπικής κυβέρνησης, αλλά είναι σημαντική για πολλές πολιτικές αποφάσεις, π.χ. σχετικά με τις μακροπρόθεσμες επενδύσεις σε υποδομές (Ash Amin, Stephen Graham, 1997). Ένα άλλο παράδειγμα ενός βασικού δείκτη είναι «το μέσο επίπεδο εισοδήματος του τοπικού πληθυσμού». Σε αντίθεση με τον προηγούμενο παράδειγμα, αυτό το αποτέλεσμα μπορεί να επηρεαστεί από μια τοπική κυβέρνηση. Ωστόσο, οι υπεύθυνοι εξακολουθούν να πρέπει να το θεωρούν δεδομένο. Για παράδειγμα, ένας υπεύθυνος που ασχολείται με την τοπική υγειονομική περίθαλψη, πιθανόν να βρει αυτές τις πληροφορίες σημαντικές, αλλά δεν μπορεί να επηρεάσει άμεσα μέσω των πολιτικών υγείας. Έτσι, αυτός ο τύπος δείκτη παρέχει μια βασική γραμμή για την προσαρμογή των πολιτικών, αλλά δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τη δημιουργία στόχων που σχετίζονται με την πολιτική.

1.3.2 Δείκτες Πολιτικής

Οι δείκτες πολιτικής μπορούν να ταξινομηθούν σε τέσσερις γενικές κατηγορίες ανάλογα με το τι είναι μετριοί: δείκτες εισροών, δείκτες εκροών, δείκτες αποτελέσματος και δείκτες διαδικασίας (Cavallo και Ireland, 2014).

Οι δείκτες εισροών χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της ποσότητας των πόρων που είναι διαθέσιμοι για μια πολιτική. Ένας τυπικός δείκτης εισροών είναι το ποσό των κονδυλίων που δαπανώνται για μια συγκεκριμένη πολιτική ή το ο αριθμός των ατόμων που εργάζονται σε ένα έργο. Ενώ οι δείκτες εισροών μετρούν τους πόρους που διατίθενται για μια πολιτική, δεν παρέχουν καμία πληροφορία σχετικά με το κατά πόσον οι πόροι δαπανώνται αποτελεσματικά ή αν μια πολιτική είναι αποτελεσματική στην επίτευξη ενός στόχου.

Οι δείκτες εκροών μετρούν ποσοτικά τα αποτελέσματα που παράγονται από μια πολιτική προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της, αλλά όχι πόσο αποτελεσματική ή επιτυχημένη είναι η πολιτική. Οι εκροές είναι μέσα επίτευξης ενός στόχου πολιτικής, αλλά όχι αυτοσκοπός. Τυπικοί δείκτες εκροών μπορεί να δείχνουν το μήκος ενός νέου φράγματος προστασίας από πλημμύρες, τον αριθμό των ατόμων που εκπαιδεύτηκαν για την εκπλήρωση ενός καθήκοντος. Οι δείκτες εκροών δεν παρέχουν πληροφορίες σχετικά με το κατά πόσον οι εκροές των μιας πολιτικής είναι αποτελεσματικές. Τυπικοί δείκτες εκροών που σχετίζονται με την ανθεκτικότητα μπορεί να αναφέρονται στο χρόνο που απαιτείται για την εκκένωση μιας πόλης σε περίπτωση καταγίδας, το καινοτόμο δυναμικό της οικονομίας μιας πόλης ή τον βαθμό κοινωνικής συνοχής σε μια γειτονιά.

Οι δείκτες διαδικασίας αναφέρονται σε ενέργειες ή διαδικασίες που έχουν πραγματοποιηθεί. Συνήθως, αυτοί δείχνουν αν μια ενέργεια έλαβε χώρα ή όχι, χωρίς να αποδεικνύουν στην πραγματικότητα αν η δράση έχει επιτύχει τα αποτελέσματά της. Είναι χρήσιμοι για την καλύτερη κατανόηση πολύπλοκων διαδικασιών και να εντοπίζουν σε πρώιμο στάδιο αν η εφαρμογή μιας πολιτικής αντιμετωπίζει προβλήματα (Cavallo και Ireland, 2014). Οι δείκτες διαδικασίας μπορούν επίσης να δώσουν έμφαση στον τρόπο με τον οποίο τα σχέδια και τα έργα τίθενται σε εφαρμογή και υλοποιούνται. Θα μπορούσαν να βοηθήσουν στον προσδιορισμό του κατά πόσον η διαδικασία χάραξης πολιτικής είναι ανοικτή, χωρίς αποκλεισμούς και ολοκληρωμένη. Αναφέρονται στη θεσμική διάσταση της ανθεκτικότητας και στον υποκινητή της λαϊκής συμμετοχής και της ανοικτής διακυβέρνησης. Ένα παράδειγμα είναι τα σχέδια εκμετάλλευσης της γης που αναπτύσσονται με αναφορά σε σχετικό κίνδυνο και υποβάλλονται σε επίσημη διαδικασία διαβούλευσης. Τα σχέδια μπορεί να περιλαμβάνουν το γενικό σχέδιο της πόλης, το σχέδιο μετριασμού των κινδύνων και ένα σχέδιο έκτακτης ανάγκης. Η διαδικασία διαβούλευσης πρέπει να είναι επίσημη, δηλαδή να ακολουθεί γραπτή διαδικασία και να καταγράφεται.

1.4 Η Ανθεκτικότητα ως προϋπόθεση για μία σύγχρονη οικονομία

Η ανθεκτικότητα είναι η διαρκής ικανότητα των πόλεων να αντιστέκονται, να προσαρμόζονται, να μετασχηματίζονται και να προετοιμάζονται για αναταραχές κάθε

είδους, περιβαλλοντικής, κοινωνικής, θεσμικής ή οικονομικής προέλευσης, με στόχο τη διατήρηση των λειτουργιών της πόλης και τη βελτίωση της ανταπόκρισης σε τέτοια μελλοντικά φαινόμενα (Van Calker K., 2006). Στην ουσία, λοιπόν, αφορά την ικανότητα της κοινωνίας να διατηρεί ένα αξιοπρεπές επίπεδο ευημερίας παρά το ότι αντιμετωπίζει περιοδικούς κινδύνους, όπως καθοδική κοινωνική κινητικότητα, αύξηση της φτώχειας και των ανισοτήτων εισοδήματος και πλούτου, πτώση του επιπέδου σωματικής και ψυχικής υγείας. Στις περισσότερες περιπτώσεις, η ικανότητα αυτή δεν μπορεί να παρατηρηθεί άμεσα. Οι πόλεις που δεν αντιμετωπίζουν τακτικά σημαντικούς κλυδωνισμούς και πιέσεις ή που ανταποκρίνονται επαρκώς σε μικρές κλονισμούς μπορεί να μην γίνονται αντιληπτές ως ανθεκτικές, απλώς και μόνο επειδή οι διαταραχές στο σύστημα δεν θα μπορούσαν να παρατηρηθούν εξαρχής. Η ανθεκτικότητα γίνεται εμφανής μόνο κατά τη διάρκεια ενός μεγάλου σοκ που απαιτεί από μια πόλη να αντισταθεί, να προσαρμοστεί και να μετασχηματιστεί (Ash Amin & Stephen Graham, 1997).

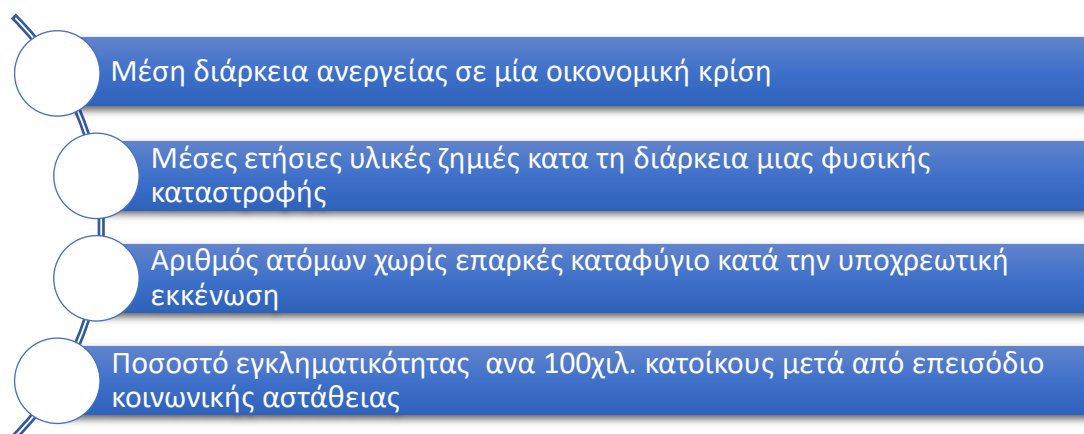
Υπό αυτή την έννοια, η ανθεκτικότητα ως αποτέλεσμα μπορεί να μετρηθεί άμεσα μόνο μετά από ένα καταστροφικό γεγονός, κατά πόσο δηλαδή μια πόλη μπορεί να απορροφήσει, να ανακάμψει ή να προσαρμοστεί. Επιπλέον, η ανθεκτικότητα σε μελλοντικούς κλυδωνισμούς και πιέσεις είναι μόνο έμμεσα παρατηρήσιμη με τη χρήση μέτρων εισροών, εκροών, αποτελεσμάτων ή διαδικασιών που είναι πιθανό να επηρεάζουν την ανθεκτικότητα. Από αυτή την άποψη, η ανθεκτικότητα δεν διαφέρει από άλλα αποτελέσματα. Για το παράδειγμα, η αύξηση του ΑΕΠ στο παρελθόν μπορεί να μετρηθεί με ακρίβεια, αλλά η μελλοντική αύξηση του ΑΕΠ μπορεί να μπορεί να προβλεφθεί μόνο. Στην ενότητα που ακολουθεί εξετάζονται τις διαφορές μεταξύ των δύο τύπων δεικτών και τα πλεονεκτήματα και τις αδυναμίες τους.

1.4.1 Οι άμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας

Οι άμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας μπορούν να περιγράψουν τις επιδόσεις μιας πόλης απέναντι σε ένα πραγματικό σοκ. Στο βαθμό που οι διαστάσεις της ανθεκτικότητας είναι ποσοτικές και μετρήσιμες, οι άμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας μπορούν να παρέχουν πληροφορίες για τα επίπεδα ανθεκτικότητας που είχε η πόλη απέναντι στο συγκεκριμένο σοκ που βίωσε (Cutter, Ash και Emrich, 2014). Για το λόγο αυτό είναι κατάλληλοι για την παροχή μιας επισκόπησης του πραγματικού βαθμού ανθεκτικότητας που είχε μια πόλη στο παρελθόν. Οι πληροφορίες που παρέχουν μπορεί να είναι συγκεκριμένες για ένα συγκεκριμένο γεγονός και μπορεί να γίνουν παρωχημένες με την πάροδο του χρόνου, καθώς οι συνθήκες αλλάζουν.

Οι άμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας είναι πάντα δείκτες αποτελέσματος. Μετρούν ορισμένες από τις διαστάσεις που αποτελούν τον στόχο πίσω από τις πολιτικές για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας. Ταυτόχρονα, η δημόσια πολιτική δεν μπορεί να τους επηρεάσει άμεσα. Αντίθετα, πρέπει να χρησιμοποιεί εισροές (πόρους) για να παράγει εκροές προσδοκώντας ότι αυτές οι εκροές θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα μέτρα ανθεκτικότητας.

Παραδείγματα άμεσων δεικτών

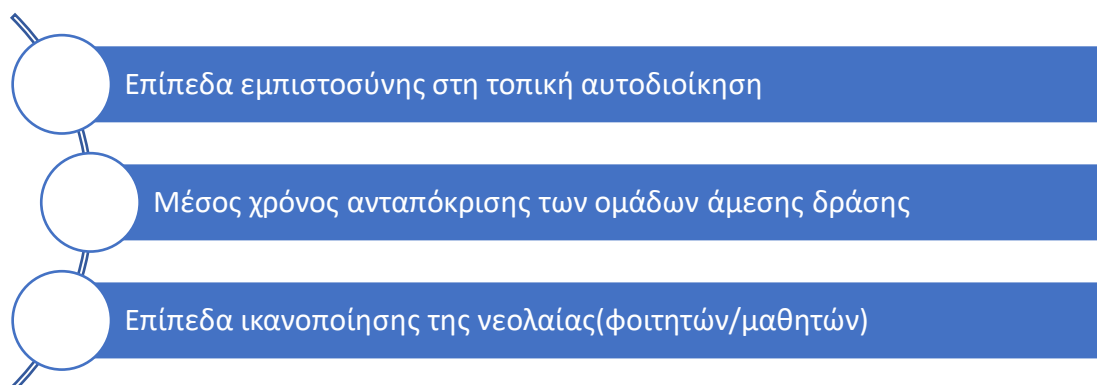


1.4.2 Οι έμμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας

Οι έμμεσοι δείκτες ανθεκτικότητας σχετίζονται με τα τρέχοντα χαρακτηριστικά μιας πόλης που μπορούν και αναμένεται να επηρεάσουν (θετικά ή αρνητικά) το βαθμό ανθεκτικότητας σε μελλοντικά φαινόμενα (Cutter, Ash και Emrich, 2014). Με άλλα λόγια, δεν μετρούν άμεσα την ανθεκτικότητα, αλλά μετρούν συναφείς εισροές, εκροές, αποτελέσματα και διαδικασίες που είναι πιθανό να επηρεάσουν την ανθεκτικότητα. Η ποιότητά τους ως δείκτες ανθεκτικότητας εξαρτάται κυρίως από το κατά πόσον οι παράγοντες που μετρούν σχετίζονται πράγματι με την ανθεκτικότητα.

Το πιο σημαντικό είναι ότι η αβεβαιότητα που περιβάλλει τα μέτρα ανθεκτικότητας είναι μεγαλύτερη από την αβεβαιότητα που περιβάλλει άλλους δείκτες, επειδή σχετίζονται με κινδύνους που συχνά είναι δύσκολο να προβλεφθούν. Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι πόλεις μπορεί να πληγούν από σοκ που δεν έχουν ληφθεί υπόψη από την πολιτική. Ακόμη και στην περίπτωση των μακροπρόθεσμων πιέσεων, δεν είναι βέβαιο ότι αναγνωρίζονται πριν εξελιχθούν σε επείγοντα ζητήματα.

Παραδείγματα έμμεσων δεικτών



ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 : ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ

2.1 Δράσεις σε παγκόσμιο επίπεδο

Τρία είναι τα βασικά ζητήματα για την παγκόσμια κοινότητα, η γεφύρωση των SDGs (Sustainable Development Goals) και των επιστημονικών κοινοτήτων, η κατάλληλη επιλογή στόχων, δεικτών και στρατηγικών σχετικών με την τεχνολογία και η οικοδόμηση κοινωνιών με βάση τη γνώση. Η επιστήμη μπορεί να συμβάλει στην επίτευξη των SDGs σε τέσσερις γενικούς τομείς, στις προκλήσεις, στις ενέργειες που μπορούν να κάνουν τη διαφορά, στην παρακολούθηση της προόδου και στις καινοτόμες λύσεις. Υλικό το οποίο τονίζει και ενισχύει το περιβάλλον της επιστημονικής πολιτικής περιλαμβάνεται στην έκθεση του ΟΗΕ για την παγκόσμια βιώσιμη ανάπτυξη (Global Sustainable Development Reports 2016 edition), όπου το τοπίο των πληροφοριών και η επαφή επιστήμης-πολιτικής και SDGs γίνεται ως ένα ολοκληρωμένο σύστημα.

Οι 17 SDGs που υιοθετήθηκαν από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στη Νέα Υόρκη τον Σεπτέμβριο του 2015, αλλάζουν τις φιλοδοξίες και την πρακτική της ανάπτυξης με πέντε ουσιαστικούς τρόπους (United Nations, Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development). Πρώτον, οι SDGs είναι πλέον καθολικοί. Δεύτερον, βασίζονται στην αναπτυξιακή αλληλεξάρτηση των κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών αξιών. Τρίτον, το πλαίσιο παρακολούθησης και αναφοράς επιτρέπει τις καινοτομίες στην επιστήμη, την πολύπλοκη μοντελοποίηση και την ανάλυση μεγάλων δεδομένων, την ενσωμάτωση της χωρικής και στατιστικής ανάλυσης και της ένθεσης τοπικών, εθνικών και παγκόσμιων δεικτών. Τέταρτον, η παγκόσμια ατζέντα ανάπτυξης συζητείται τώρα παράλληλα με ζητήματα παγκόσμιας οικονομίας (Vavrek R., Chovanová J., 2019). Τέλος, η έγκριση του ενδέκατου από τους δεκαεπτά στόχους, του SDG 11, ως νέος αυτόνομος αστικός στόχος για τη δημιουργία βιώσιμων πόλεων, είναι ο νέος οδικός χάρτης για την αναγνώριση του αναπτυξιακού ρόλου των εθνικών κυβερνήσεων και για την παγκόσμια αστική πολιτική, επειδή αναγνωρίζει και επικροτεί ότι σε έναν αστικό κόσμο, οι πόλεις μπορούν να είναι τα κατάλληλα μονοπάτια για τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Ο SDG 11 είναι ο πρώτος στόχος παγκοσμίως για τη βιώσιμη ανάπτυξη με αποκλειστικά αστική εστίαση. Στοχεύει να καταστήσει τις πόλεις πιο προσαρμοστικές, ασφαλείς, ανθεκτικές και βιώσιμες μέσω μιας σειράς μετρήσεων, δεικτών και συστημάτων αξιολόγησης. Ο στόχος, μεταξύ άλλων επιδιώκει, έως το 2030, τη διασφάλιση της πρόσβασης όλων σε επαρκή, ασφαλή, προσιτή στέγαση και βασικές υπηρεσίες, τη βελτίωση της βιώσιμης αστικοποίησης για όλους, τη διαφύλαξη της παγκόσμιας πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, τη σημαντική μείωση του αριθμού των θανάτων και του αριθμού των πληγέντων από φυσικές καταστροφές με την υιοθέτηση ολοκληρωμένων πολιτικών και σχεδίων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και την ανθεκτικότητα απέναντι στις καταστροφές, σύμφωνα με το πλαίσιο Sendai για τη μείωση των κινδύνων από καταστροφές 2015-2030 και την

υποστήριξη των λιγότερο ανεπτυγμένων χωρών, μέσω οικονομικής και τεχνικής βοήθειας (Abastante F., et. al, 2021).

Ένα βασικό ερώτημα είναι εάν οι μεταρρυθμίσεις προέρχονται από τα κράτη μέλη, από τους τεχνοκράτες των Ηνωμένων Εθνών ή από τις εξωτερικές δυνάμεις της κοινωνίας των πολιτών που χρησιμοποίησαν τις δομές συμμετοχής και πίεσης του Ο.Η.Ε. για να επηρεάσουν τις παγκόσμιες συζητήσεις για την ανάπτυξη. Για πρώτη φορά, ο SDG 11 καθιερώνει ένα ενιαίο σύνολο στην παγκόσμια θέση της αστικής πολιτικής σε μια ενιαία δήλωση που αφορά τη συνολική κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική λειτουργικότητα των πόλεων και του αστικού συστήματος. Αυτό έρχεται σε αντίθεση με τις προηγούμενες αστικές αναπτυξιακές δεσμεύσεις οι οποίες ασχολούνταν σε μεγάλο βαθμό, αλλά όχι αποκλειστικά, με αστικά θέματα. Οι Στόχοι της Χιλιετίας (Millennium Development Goals – MDGs) επικεντρώνονταν στην εξάλειψη των «παραγκουπόλεων», ενώ ο SDG 11 αποτελεί το καλύτερο παράδειγμα ώστε να μην επαναληφθεί η προηγούμενη αποτυχημένη παγκόσμια αστική πολιτική, που επηρέασε άμεσα τις πόλεις σε ολόκληρο τον κόσμο και ιδίως στην Αφρική, την Ασία και τη Λατινική Αμερική.

Τον Οκτώβριο του 2016, στη Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για τη Στέγαση και τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, Habitat III, τα κράτη μέλη υπέγραψαν τη Νέα Αστική Ατζέντα. Πρόκειται για ένα έγγραφο προσανατολισμένο στη δράση, το οποίο καθορίζει τα παγκόσμια πρότυπα για την επίτευξη του SDG 11, επανεξετάζοντας τον τρόπο που οικοδομούμε, διαχειριζόμαστε και ζούμε στις πόλεις (Revi A., 2017). Η νέα Ατζέντα επιβεβαιώνει την παγκόσμια δέσμευση για βιώσιμη αστική ανάπτυξη ως ένα κρίσιμο βήμα για την υλοποίηση της βιώσιμης ανάπτυξης με ολοκληρωμένο και συντονισμένο τρόπο σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό, και τοπικό επίπεδο, με τη συμμετοχή όλων των σχετικών φορέων. Για την επίτευξη του οράματος του Ο.Η.Ε., υιοθετήθηκαν οι αλληλένδετες αρχές:

- Βιώσιμη αστική ανάπτυξη, κοινωνική ένταξη και τερματισμός της φτώχειας.
- Βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς αστική ευημερία και ευκαιρίες για όλους.
- Περιβαλλοντικά βιώσιμη και ανθεκτική αστική ανάπτυξη.

Η αποτελεσματική εφαρμογή θα υλοποιηθεί με τη δημιουργία μιας δομής αστικής διακυβέρνησης και ενός υποστηρικτικού πλαισίου για τη διαχείριση της αστικής χωρικής ανάπτυξης. Τα μέσα εφαρμογής που καθορίστηκαν περιλαμβάνουν ευρεία πρόσβαση στην επιστήμη, την τεχνολογία και την καινοτομία και βελτίωση της ανταλλαγής γνώσεων με αμοιβαία συμφωνημένους όρους, καθώς και ανάπτυξη ικανοτήτων και κινητοποίηση οικονομικών παραγόντων, λαμβάνοντας υπόψη τη δέσμευση των ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων χωρών, αξιοποιώντας όλες τις διαθέσιμες παραδοσιακές και καινοτόμες πηγές σε παγκόσμιο, περιφερειακό, εθνικό και τοπικό επίπεδο, ιδίως για όσους είναι φτωχότεροι και οι πλέον ευάλωτοι.

Τα βασικά ερωτήματα που προκύπτουν από τη διαδικασία διαμόρφωσης του SDG 11 μπορούν να συνοψιστούν σε δύο γενικές κατηγορίες. Πρώτον, στα σημεία συζήτησης που επικεντρώνονται στην αμφισβήτηση των πολιτικών, ιδεολογικών και αναπτυξιακών συνεπειών της αυξανόμενης εστίασης στην πόλη ως μια μετρήσιμη οντότητα, η οποία μπορεί να περιοριστεί σε ροές δεδομένων και να ελεγχθεί μέσω μιας σειράς νέων τεχνολογιών. Ο στόχος 11 βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε αστικούς δείκτες

και δεδομένα, για παράδειγμα, το Global Pulse του ΟΗΕ και το Twitter ανακοίνωσαν το 2016 ότι το τελευταίο θα παράσχει τα εργαλεία του συλλογής δεδομένων ώστε να μπορέσουν τα Ηνωμένα Έθνη να υποστηρίξουν την επίτευξη των 17 SDGs. Πώς όμως μπορεί να ενσωματωθεί μια νέα «διαδικτυακή αστικοποίηση» σε ευρύτερες αναλύσεις των αστικών τάσεων;

Ακολουθώντας, υπάρχει και το ζήτημα του τρόπου με τον οποίο οι υπεύθυνοι χάραξης αστικής πολιτικής και οι μελετητές της πόλης μπορούν να αντληθούν ορισμένες πτυχές της πόλης που δεν εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των τρεχουσών προσπαθειών επιβολής μέτρων και μετρήσεων». Δεύτερον, προκύπτουν βασικά ζητήματα γύρω από το ποιες πτυχές της αστικής ζωής ενδέχεται να παραγκωνιστούν από τη Νέα Αστική Ατζέντα (Vavrek R., Chovanová J., 2019). Ποια είναι η σημασία που αποδίδεται στο αστικό τοπίο, καθώς αυτό προσδιορίζεται κάπως αόριστα και δεν συμφωνεί απόλυτα με την αστική ανάπτυξη της παγκόσμιας πολιτικής, όπως για παράδειγμα οι αγροτικές περιοχές, τα νησιά, τα προάστια, τα μικρά κράτη, οι μικρές και μεσαίες πόλεις και τα χωριά; Τι θα εξαιρεθεί από αυτές τις πολιτικές; Ακόμη, πώς μπορεί να επικεντρωθεί περισσότερο η κρίση των ολοένα και αυξανόμενων συνασπισμών των πόλεων όπως διάφορες εκλεγμένες αστικές ομάδες που ισχυρίζονται ότι αντιπροσωπεύουν σήμερα την πόλη;

Πώς μπορεί η Νέα Αστική Ατζέντα να επηρεάσει τον αστικό σχεδιασμό στον παγκόσμιο νότο; Η ανάγκη για σημαντικές αστικές παρεμβάσεις, αποδίδει σημαντικό ρόλο για τους επαγγελματίες του πολεοδομικού σχεδιασμού (Zebrowski C., 2020). Οι ρητές αναφορές στην κεντρική θέση του χωροταξικού σχεδιασμού είναι ενθαρρυντικές. Ωστόσο, μια προσέγγιση που προϋποθέτει τον συνδυασμό ενός ισχυρού κράτους με την εκβιομηχάνιση, την αύξηση της απασχόλησης και την οικονομική και θεσμική ικανότητα για την επίτευξη πολλαπλών σχεδίων θα είναι περιορισμένη στις πόλεις της Αφρικής ειδικότερα, όπου μερικά από τα υψηλότερα ποσοστά αστικής ανάπτυξης λαμβάνουν θέση. Η παραγωγή αστικών χώρων στις αναπτυσσόμενες χώρες συχνά δεν έχει να κάνει με τις προσπάθειες των σχεδιαστών. Όσοι ζουν σε αυθαίρετους οικισμούς πρέπει να βρουν τους δικούς τους τρόπους πρόσβασης στην κατοικία, οικονομικές ευκαιρίες και κοινωνικές παροχές, που συχνά καθίστανται αόρατες ή/και παράνομες από τις επίσημες πολιτικές (Zebrowski C., 2020). Το επενδυτικό ενδιαφέρον σε πολλές αφρικανικές πόλεις, για παράδειγμα, εάν διαχειρισθεί στρατηγικά, μπορεί να ανοίξει ευκαιρίες χωρικής στοχοθέτησης. Πού βρίσκεται ο πολίτης στη Νέα Αστική Ατζέντα; Αυτό που λείπει σε μεγάλο βαθμό από τις συζητήσεις για δεδομένα, μετρήσεις, παγκόσμια αστικά προγράμματα και αστική πολιτική είναι συχνά ο ρόλος των πολιτών των πόλεων που θα επηρεαστούν από τις υλοποιήσεις που θα προκύψουν από τη Νέα Αστική Ατζέντα. Τον Ιανουάριο του 2016, η ινδική κυβέρνηση ανακοίνωσε τους πρώτους 20 νικητές των 100 έξυπνων πόλεων της.

Και δεν είναι τυχαίο ότι η νέα έξυπνη αστική ατζέντα επιδιώκει μια ξεκάθαρα τεχνοκρατική προσέγγιση της αστικής διακυβέρνησης, δεδομένης της εννοιολογικής της ρίζας στη θεωρία των συστημάτων και στη μεθοδολογική βάση της σε μεγάλες αναλύσεις δεδομένων και μοντελοποίησης. Πρώιμες ενδείξεις είναι ότι οι πόλεις αρχίζουν να υιοθετούν αυτά τα πρότυπα στην πράξη, όπως αποδεικνύεται κυρίως από την πόλη του Peterborough (Ηνωμένο Βασίλειο), ο νικητής του Διεθνούς Βραβείου Smart City του 2015. Η αποστολή Smart Cities απαιτεί «έξυπνα» άτομα που

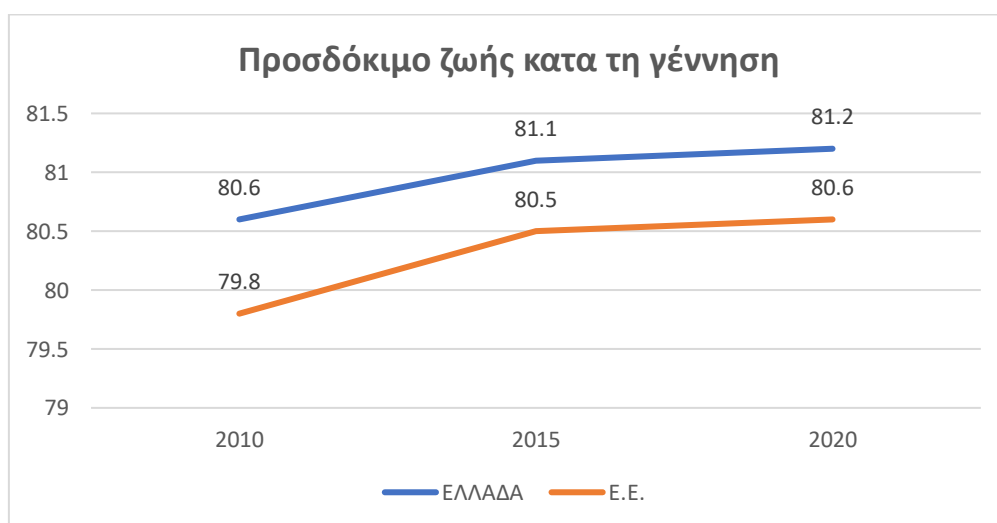
συμμετέχουν ενεργά στη διακυβέρνηση και τις μεταρρυθμίσεις. Οι «έξυπνοι» πολίτες θα ασχοληθούν με τον ορισμό της έξυπνης πόλης, τις αποφάσεις για την ανάπτυξη έξυπνων λύσεων, την εφαρμογή των μεταρρυθμίσεων, με το να κάνουν περισσότερα με λιγότερα και την επίβλεψη υλοποίησης και το σχεδιασμό των δομών.

Ο Ο.Η.Ε. μέσω του Habitat III, υποχρεούται να αναφέρει ποια θεωρεί η παγκόσμια κοινότητα ως κρίσιμα βήματα και μέσα, για τη μετατόπιση της πορείας της αστικής ανάπτυξης κατά τις επόμενες δύο δεκαετίες, καθόσον τα αστικά μονοπάτια θα καθορίσουν το μέλλον του κόσμου. Η επιτακτική ανάγκη να διατυπωθεί η νέα παγκόσμια αστική ατζέντα μέσω του SDG 11, απορρέει από την πιο καινοτόμο αντίληψη ότι οι πόλεις αποτελούν βασικούς άξονες της βιώσιμης ανάπτυξης και όχι απλώς οχήματα για την προώθηση κοινωνικών, οικονομικών ή περιβαλλοντικών στόχων.

2.2 Το πρόγραμμα της Ε.Ε.

Όπως έχει ήδη τονιστεί, η πληθυσμιακή αύξηση ή μείωση, οι ρυθμοί μεταβολής της και γενικά τα δημογραφικά στοιχεία, κατέχουν σημαντικό ρόλο στη χάραξη της αστικής πολιτικής και στην πορεία προς μια βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Θεωρείται σκόπιμο στο σημείο αυτό, να γίνει αναφορά στην ανάλυση των στοιχείων, που βασίζονται στην επετηρίδα της Eurostat, για τις περιφέρειες. Οι στατιστικές περιγράφουν τις περιφερειακές δημογραφικές τάσεις που καταγράφονται σε ολόκληρη την ΕΕ. Τα στοιχεία είναι σχετικά με καθοριστικά δημογραφικά γεγονότα (γεννήσεις και θανάτους), καθώς και μια σειρά δημογραφικών δεικτών, έως το τέλος του 2014, μαζί με στοιχεία σχετικά με το μέγεθος και τη διάρθρωση του πληθυσμού την 1η Ιανουαρίου 2015. Τα τελευταία 50 χρόνια το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση αυξήθηκε κατά περίπου 10 έτη, κατά μέσο όρο, σε ολόκληρη την ΕΕ. Αυτό οφείλεται, σε μεγάλο βαθμό, στις βελτιωμένες κοινωνικοοικονομικές και περιβαλλοντικές συνθήκες, καθώς και στην καλύτερη ιατρική αγωγή και περίθαλψη.

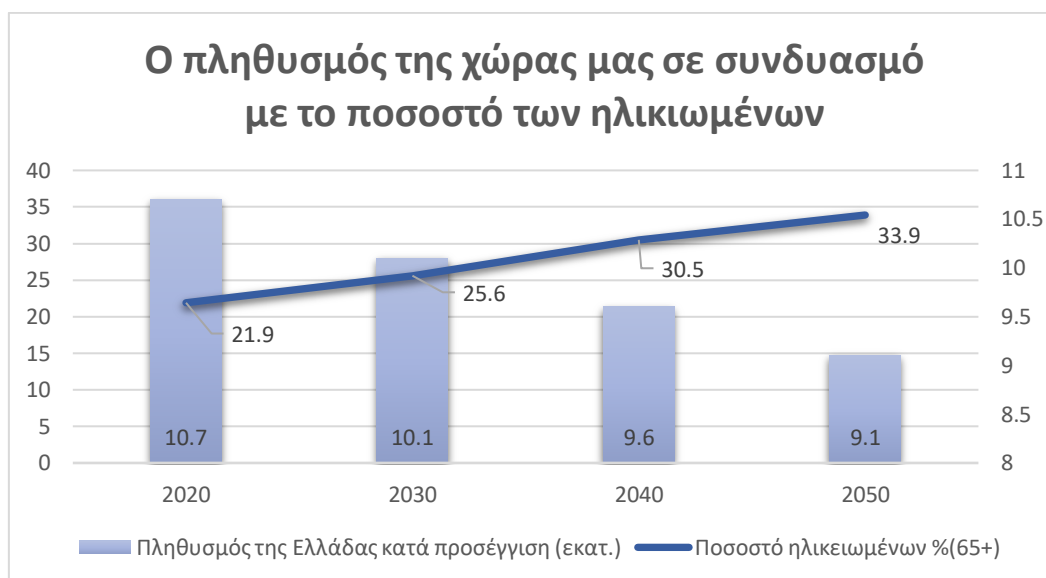
Διάγραμμα 1: Προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση



Πηγή Eurostat, 2021, Ιδία επεξεργασία

Στις αρχές του 2015 διέμεναν 508,5 εκατομμύρια κάτοικοι σε όλη την ΕΕ. Το 18,9% του πληθυσμού αποτελούνταν από ηλικιωμένους (άτομα ηλικίας 65 ετών και άνω), το 12% ήταν ηλικίας 20-34 ετών, το 28% ήταν ηλικίας 35-54 ετών και το 12% του πληθυσμού ήταν ηλικίας 55-64 ετών. Οι υπερπόντιες και οι αστικές περιφέρειες τείνουν να έχουν νεαρότερο πληθυσμό. Η σχετικά σημαντική παρουσία ατόμων σε ηλικία εργασίας ήταν ιδιαίτερα υψηλή σε ορισμένες περιφέρειες πρωτευουσών, ενώ το σχετικό ποσοστό των ηλικιωμένων αυξήθηκε στις περισσότερες περιφέρειες της ΕΕ.

Διάγραμμα 2: Ο πληθυσμός της χώρας μας σε συνδυασμό με το ποσοστό των ηλικιωμένων



Πηγή ΕΛΣΤΑΤ, 2021, *Ιδία επεξεργασία*

Οι γυναίκες στην ΕΕ γεννούν λιγότερα παιδιά, γεγονός που συμβάλλει στην επιβράδυνση της φυσικής αύξησης του πληθυσμού ή ακόμα και στην αρνητική φυσική μεταβολή του πληθυσμού (περισσότεροι θάνατοι παρά γεννήσεις). Ορισμένα από τα υψηλότερα ποσοστά γεννητικότητας καταγράφηκαν στις περιφέρειες της πρωτεύουσας στο Βέλγιο, την Ιρλανδία, τη Γαλλία και το Ηνωμένο Βασίλειο. Τα ποσοστά γονιμότητας μειώθηκαν κατά την πρώτη δεκαετία του 21ου αιώνα. Τα υψηλότερα ποσοστά γονιμότητας καταγράφονται πρωτίστως σε γαλλικές και βρετανικές περιφέρειες. Το ακαθάριστο ποσοστό θνησιμότητας ήταν 9,7 θάνατοι ανά 1.000 κατοίκους το 2014. Το ποσοστό βρεφικής θνησιμότητας το 2014 ήταν 3,7 θάνατοι ανά 1.000 γεννήσεις ζώντων, το αντίστοιχο ποσοστό ήταν 5,3 πριν από μία δεκαετία και 32,8 πριν από μισό αιώνα.

Οι δημογραφικές αλλαγές στην ΕΕ είναι πιθανό να προσλάβουν ιδιαίτερη σημασία τις προσεχείς δεκαετίες, αφού, σύμφωνα με τα περισσότερα μοντέλα για τις μελλοντικές πληθυσμιακές εξελίξεις, ο πληθυσμός της θα εξακολουθεί να γηράσκει, λόγω των συστηματικά χαμηλών επιπέδων γονιμότητας και της αυξημένης διάρκειας ζωής. Αν και η μετανάστευση επηρεάζει σημαντικά τη δυναμική του πληθυσμού των κρατών μελών της ΕΕ, είναι σχεδόν βέβαιο ότι από μόνη της δεν θα μπορέσει να αντιστρέψει τη συνεχιζόμενη γήρανση του πληθυσμού που καταγράφεται σε πολλά μέρη της.

Η Ατζέντα της Ευρωπαϊκής Ένωσης για την πόλη είναι μια νέα μέθοδος εργασίας που εξασφαλίζει τη μέγιστη αξιοποίηση του αναπτυξιακού δυναμικού των πόλεων και την

επιτυχή αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων (Bosch P., et. al, 2017). Στόχος της είναι να προωθήσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών, των πόλεων, της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και άλλων ενδιαφερόμενων μερών, προκειμένου να τονωθεί η ανάπτυξη, η δυνατότητα διαβίωσης και η καινοτομία στις πόλεις της Ευρώπης. Οι στόχοι της ατζέντας επιβεβαιώθηκαν με το Σύμφωνο του Άμστερνταμ, στις 30 Μαΐου 2016, και επιδιώκουν:

- Την αξιοποίηση του δυναμικού και της συμβολής των αστικών περιοχών στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης, τηρώντας τις αρχές της επικουρικότητας και της αναλογικότητας.
- Την καθιέρωση μιας πιο αποτελεσματικής, ολοκληρωμένης και συντονισμένης προσέγγισης των πολιτικών και της νομοθεσίας της ΕΕ.
- Τη συμμετοχή των αστικών αρχών στο σχεδιασμό και την κινητοποίησή τους για την εφαρμογή των πολιτικών της ΕΕ.
- Τη δημιουργία νέων πηγών χρηματοδότησης της ΕΕ.

Υπό το πνεύμα της διασφάλισης ότι οι έξυπνες λύσεις για τις πόλεις μπορούν να εξερευνηθούν, να υλοποιηθούν και να αναπαραχθούν, η ΕΕ χρηματοδότησε τα *Growsmarter*, *Triangulum* και *Remourban*. Η ιδέα πίσω από αυτά τα προγράμματα είναι ότι δρουν ως παράδειγμα και ως κίνητρο για άλλες πόλεις με σκοπό να προσαρμόσουν και να αντιγράψουν τις λύσεις τους. Εκτός από τις πόλεις-πυρήνες, ενσωματώνουν επίσης τις πόλεις «οπαδούς» ως σημαντικό στοιχείο για την εξασφάλιση ευρύτερης διάδοσης των προγραμμάτων.

Το **Growsmarter**, χρησιμοποιεί τρεις πόλεις, τη Βαρκελώνη, την Κολωνία και τη Στοκχόλμη, για να παρουσιάσει λύσεις έξυπνων πόλεων, προκειμένου να ενθαρρύνει την ανάληψη και σε άλλες πόλεις και κοινότητες. Οι λύσεις καλύπτουν τους τομείς των περιοχών χαμηλής κατανάλωσης ενέργειας, των ολοκληρωμένων υποδομών και της βιώσιμης αστικής κινητικότητας με την προσέγγιση ουσιαστικών μετασκευών για τα κτίρια από τη δεκαετία του '60 και του '70, την εισαγωγή οχημάτων που τροφοδοτούνται από εναλλακτικές πηγές και την έξυπνη διαχείριση της κυκλοφορίας.

Το **Triangulum**, ονομάστηκε έτσι, διότι αντιπροσωπεύει μια ισορροπία μεταξύ τριών βασικών στοιχείων: παρουσίαση, διάδοση και αναπαραγωγή. Το έργο χρησιμοποιεί τους τρεις «κρυμμένους πρωταθλητές-πόλεις», την Αϊντχόφεν στην Ολλανδία, το Μάντσεστερ στο Ηνωμένο Βασίλειο και το Σταβάνγκερ στη Νορβηγία, ως πόλεις «πιλότους» και στοχεύει στην εφαρμογή πρωτοποριακών ιδεών για τον βιώσιμο ενεργειακό εφοδιασμό, την κινητικότητα και την τεχνολογία της πληροφορίας.

Το **Remourban**, σε συνεργασία με τις τρεις πόλεις του Εσκισεχίρ στην Τουρκία, του Νότινγκχαμ στο Ηνωμένο Βασίλειο και του Βαγιαδολίδ στην Ισπανία, θα δώσει έμφαση στην επίτευξη μιας ολιστικής προσέγγισης όσον αφορά στην παραγωγή, τη διανομή και τη χρήση ενέργειας, κινητικότητας και μεταφορών, όπου οι ICT έρχονται να δηλώσουν την παρουσία τους.

Μια συνεργασία μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων (ETE), δημιούργησε το πρόγραμμα παροχής τεχνικής βοήθειας JASPERS (Smart Development for a Smart Europe). Το πρόγραμμα προσφέρει ανεξάρτητες συμβουλές σε δικαιούχες χώρες, προκειμένου να τις βοηθήσει να προετοιμάσουν

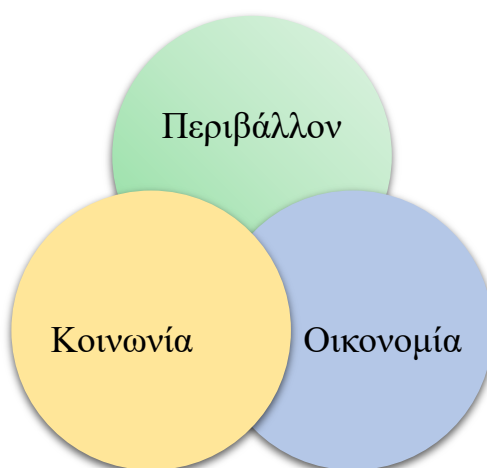
μεγάλα έργα υψηλής ποιότητας που θα συγχρηματοδοτηθούν από δύο διαρθρωτικά και επενδυτικά ταμεία της ΕΕ, το ΕΤΠΑ και το Ταμείο Συνοχής. Δύναται να καλύπτει τη στήριξη της προετοιμασίας των έργων, τον ανεξάρτητο ποιοτικό έλεγχο, τη λειτουργία αξιολόγησης, τις οριζόντιες αναθέσεις και την ανάπτυξη ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένου και ενός κέντρου ικανοτήτων. Το Jaspers επικεντρώνει τη βοήθειά του σε έργα υποδομής τα οποία προσδιορίζονται ως «μεγάλα» στον κανονισμό περί κοινών διατάξεων, για παράδειγμα, έργα που αφορούν δρόμους, σιδηροδρόμους, νερό, απόβλητα, ενέργεια και αστικές μεταφορές.

2.3 Ποιότητα ζωής και τομείς ανάπτυξης

Για τη μέτρηση της ευημερίας, μια προσέγγιση είναι η μέτρηση της ποιότητας ζωής ενός ατόμου, με άλλα λόγια η αξιολόγηση της ποιότητας της καθημερινότητας του από την άποψη πολλών διαφορετικών διαστάσεων (σε υλικούς όρους, σε όρους υγείας, συνθήκες στέγασης, ασφάλεια κ.λπ.) και στη συνέχεια να συμπεράνει αν είναι σε θέση να έχει μια "ικανοποιητική" ποιότητα ζωής. Οι παράγοντες που λαμβάνονται υπόψη δεν περιορίζονται σε καθαρά υλικές (ή οικονομικές) πτυχές. Έτσι, η έννοια της "ποιότητας ζωής" είναι ευρύτερη από το βιοτικό επίπεδο ή τις υλικές συνθήκες διαβίωσης, οι οποίες χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση των ανεπαρκών συνθηκών διαβίωσης.

Πολλές συζητήσεις για τη βιωσιμότητα (Custance J., και Hillier H., 1998) επικαλούνται την ιδέα ότι η αειφόρος ανάπτυξη αφορά τη συνάρτηση των κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών στόχων.

To three-ring circus μοντέλο



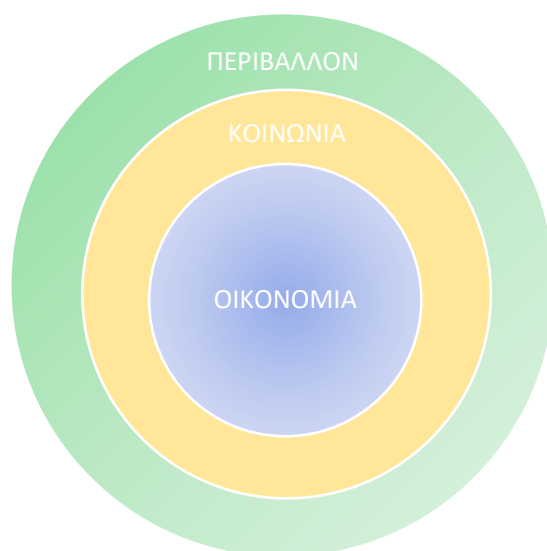
Πηγή Custance και Hillier, 1998, Ιδία επεξεργασία

Το μοντέλο αυτό αποτελεί μεγάλη πρόοδο σε σχέση με την αντιμετώπιση των κοινωνικών στόχων ως εξαρτώμενων ή ταυτόσημων με τους οικονομικούς στόχους και τα περιβαλλοντικά αποτελέσματα. Αλλά δεν προχωράει αρκετά μακριά, για δύο λόγους. Πρώτον, το περιβάλλον αποτελεί προϋπόθεση για τους άλλους δύο. Χωρίς τα

βασικά περιβαλλοντικά συστήματα υποστήριξης της ζωής του πλανήτη δεν μπορεί να υπάρξει οικονομία ή κοινωνία. Δεύτερον, η οικονομία δεν είναι αυτοσκοπός ή δύναμη της φύσης. Είναι ένα κοινωνικό κατασκεύασμα. Το δημιουργήσε ο άνθρωπος για να διευκολύνει την καθημερινότητά του. Ο μόνος λόγος για τη διατήρησή του είναι αν πιστεύουμε ότι θα συνεχίσει να ικανοποιεί τις ανάγκες μας.

Άρα καταλήγουμε σε ένα διαφορετικό μοντέλο όπου βασική προϋπόθεση είναι το περιβάλλον(η αρχή της ζωής), ύστερα η κοινωνία και τέλος το κάθε δημιουργήμα της, στην περίπτωση μας η οικονομία.

Το μοντέλο Russian dolls



Πηγή Lyytimäki J., et. al, 2014, Ιδία επεξεργασία

Η ποιότητα ζωής είναι υποκειμενική. Μπορούμε όμως συχνά να βρούμε αντικειμενικά μετρήσιμα μεγέθη για τις πτυχές της, τόσο για τις επιδόσεις των διοικήσεων όσο και για την ικανοποίηση των πολιτών (Cartalis C., 2014). Οι προτιμήσεις μπορούν μερικές φορές να διαπιστωθούν εμπειρικά μέσω της παρατήρησης της συμπεριφοράς. Για παράδειγμα, πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου της Δυτικής Αγγλίας διαπίστωσε ότι οι περισσότεροι άνθρωποι θα χρησιμοποιήσουν όποιο παιδότοπο βρίσκεται πλησιέστερα στο σπίτι τους, αλλά θα συνεχίσουν να πηγαίνουν πιστά στον ίδιο οδοντίατρο, ακόμη και όταν μετακομίζουν χιλιόμετρα μακριά. Αυτό υποδηλώνει ότι η ύπαρξη παιδικών χαρών σε κοντινή με τα πόδια απόσταση από τα σπίτια των οικογενειών συμβάλλει περισσότερο στη βιώσιμη πρόσβαση (και θα πρέπει να έχει μεγαλύτερη βαρύτητα) από το να υπάρχει οδοντίατρος σε κάθε γωνία του δρόμου. Αλλά αυτό παρέχει μόνο μια ένδειξη σε ένα μέρος του ζητήματος της καθημερινότητας που αντιμετωπίζουν οι πολίτες (Lyytimäki J., et. al, 2014).

Κατά πόσο όμως μπορούμε να βασιστούμε και να εξάγουμε αποτελέσματα ώστε να έχουμε μια πλήρη εικόνα από δείκτες που αντικατοπτρίζουν τις προτιμήσεις ή κάποιες συνήθειες των πολιτών; Από την άλλη, τα αντικειμενικά κριτήρια είναι έγκυρα μόνο στο βαθμό που αντανακλούν τις προτιμήσεις και τις αξίες των ανθρώπων (Bosch P., et.al, 2017). Στη συνέχεια του κεφαλαίου θα δούμε τους σημαντικότερους παράγοντες

που επηρεάζουν το επίπεδο ζωής των πολιτών μιας πόλης-περιφέρειας και το πόσο μας βοηθούν να αξιολογήσουμε την ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα αυτής.

Διάγραμμα 3: Οι 7 διαστάσεις που διασφαλίζουν την ευημερία των πολιτών

Μέτρηση της Ποιότητας Ζωής



Πηγή Eurostat, 2020, Ιδία επεξεργασία.

2.3.1 Περιβάλλον

Η αστικοποίηση είναι αποτέλεσμα της εκβιομηχάνισης και της τεχνολογικής προόδου. Ωστόσο, με την ανάπτυξη της εκβιομηχάνισης και της τεχνολογικής προόδου, η εκτίναξη του αστικού πληθυσμού και η αυξανόμενη επέκταση της κλίμακας της πόλης θα εμφανιστεί αναπόφευκτα. Παρόλο που οι αστικές περιοχές αντιπροσωπεύουν μόνο το 2% της επιφάνειας του πλανήτη, παράγουν αέρια του θερμοκηπίου 78% των συνολικών εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (Bruni E., et.al, 2017). Ως εκ τούτου, η ανάπτυξη των πόλεων έχει μεγαλύτερο αντίκτυπο στην κλιματική και περιβαλλοντική αλλαγή. Η επίδραση αυτή είναι κυρίως από δύο πλευρές. Η ανάπτυξη της πόλης είναι βέβαιο ότι καταλαμβάνει μεγάλη έκταση γης και καταναλώνει άλλους φυσικούς πόρους, και αυτό αναμφίβολα θα προκαλέσει σε κάποιο βαθμό επιπτώσεις στο φυσικό οικοσύστημα και ιδίως στη βιοποικιλότητα. Έτσι είναι σημαντικό η ανάπτυξη να επιτευχθεί με γνώμονα το περιβάλλον και την προστασία του καθώς οι πόροι που μας παρέχει δεν είναι άφθονοι και ατέρμονοι (Van Calker K., et.al, 2006).

Στην πραγματικότητα, ο θεμελιώδης λόγος που προκαλεί τα παραπάνω προβλήματα είναι ότι, η ισορροπημένη σχέση μεταξύ των ανθρώπινων κοινωνικοοικονομικών δραστηριοτήτων και του φυσικού οικοσυστήματος δεν έχει αντιμετωπιστεί σωστά. Ωστόσο, για τα βραχυπρόθεσμα οικονομικά συμφέροντα, οι άνθρωποι τείνουν συχνά να κάνουν υπερβολική χρήση των φυσικών πόρων (Cartalis C., 2014). Επειδή η πόλη αποτελείται από μια συσσωρευμένη οντότητα παραγόντων που την επηρεάζουν, η

κατανάλωση φυσικών και περιβαλλοντικών πόρων στην ανάπτυξη της πόλης είναι συνήθως τεράστια και συχνά υπερβαίνει τη φέρουσα ικανότητα του φυσικού οικοσυστήματος να καλύψει αυτό το κενό που δημιουργείται. Ως εκ τούτου, προκειμένου να επιτευχθεί η βιώσιμη ανάπτυξη της πόλης, πρέπει να σεβαστούμε τους αντικειμενικούς νόμους της ανάπτυξης του φυσικού οικοσυστήματος, και να πραγματοποιήσουμε την ισόρροπη ανάπτυξη μεταξύ των κοινωνικοοικονομικών και του φυσικού οικοσυστήματος. Από στρατηγική άποψη, δηλαδή να κάνουμε την οικολογική στρατηγική ως προσανατολισμό για να επίτευξη της βιώσιμης ανάπτυξης της πόλης.

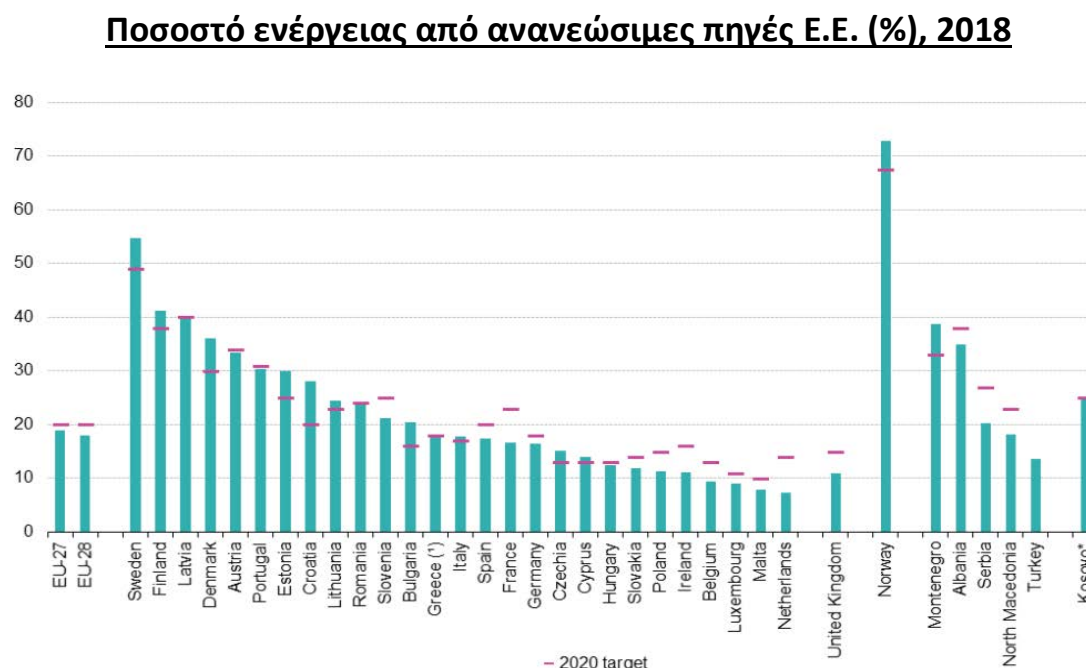
Το βασικότερο πρόβλημα που παρεμποδίζει την κατασκευή και ανάπτυξη της οικολογικής πόλης είναι ότι δεν υφίσταται σεβασμός των νόμων της φύσης, ώστε να μειωθούν όσο το δυνατόν περισσότερο οι αρνητικές επιπτώσεις των ανθρώπινων δραστηριοτήτων στο φυσικό περιβάλλον. Συγκεκριμένα, ο σχεδιασμός και η ανάπτυξη της πόλης θα πρέπει να οικοδομείται με βάση την υλική φέρουσα ικανότητα του φυσικού οικοσυστήματος της περιοχής (Moustaka V., et.al, 2020). Ειδικά για τη χρήση γης, την προστασία των βιολογικών πόρων, τη χρήση των φυσικών πόρων και τη δημιουργία αποβλήτων, δεν μπορούμε να υπερβούμε την πραγματικότητα του επιτρεπτού ορίου του φυσικού οικολογικού συστήματος, το οποίο αποτελεί τη βασική προϋπόθεση της ανάπτυξης της οικολογικής πόλης.

Πίνακας 1: Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων

Ποσοστό ανακύκλωσης αστικών αποβλήτων			
<i>Χώρα/Ετος</i>	<i>2000</i>	<i>2010</i>	<i>2018</i>
<i>Ελλάδα</i>	8,8	17,1	20,1
<i>Ηνωμένο Βασίλειο</i>	11,1	40,2	44,1
<i>Ισπανία</i>	18,4	29,2	34,8
<i>Αυστρία</i>	63,4	59,4	57,7
<i>Λιθουανία</i>	0,0	4,9	52,6
<i>Νορβηγία</i>	30,6	42,1	40,7

πηγή Eurostat, 2018, *Ιδία επεξεργασία*

Από την άλλη πλευρά, θα πρέπει να αξιοποιήσουμε πλήρως τις τεχνολογίες εξοικονόμησης ενέργειας και ανακύκλωσης, έτσι ώστε ο ρυθμός κατανάλωσης πόρων να διατηρείται στο ελάχιστο, προκειμένου να εξασφαλίσουμε τη μακροπρόθεσμη χρήση και τη διαθεσιμότητα των πόρων του τομέα των βασικών αναγκών, όπως τα τρόφιμα, η ενέργεια, οι υδάτινοι πόροι, τα οικοδομικά υλικά και άλλα είδη πρώτης ανάγκης κ.λπ.



Πηγή Eurostat, 2018

Μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, η Σουηδία κατέγραψε, το 2018, με διαφορά το υψηλότερο ποσοστό (54,6 %) ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές στην τελική κατανάλωση ενέργειας, ξεπερνώντας τη Φινλανδία (41,2 %), τη Λετονία (40,3 %), τη Δανία (36,1 %) και την Αυστρία (33,4 %). Στο άλλο άκρο της κλίμακας, τα χαμηλότερα ποσοστά ανανεώσιμων πηγών καταγράφηκαν στις Κάτω Χώρες (7,4 %), στη Μάλτα (8,0 %), στο Λουξεμβούργο (9,1 %) και στο Βέλγιο (9,4 %). Σε σύγκριση με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία για το 2018, οι στόχοι για τη Γαλλία και τις Κάτω Χώρες επιβάλλουν σε καθένα από τα εν λόγω κράτη μέλη να αυξήσει το μερίδιο των ανανεώσιμων πηγών στην τελική του κατανάλωση ενέργειας κατά τουλάχιστον 6,4 και 6,6 εκατοστιαίες μονάδες αντίστοιχα. Αντίθετα, δώδεκα κράτη μέλη είχαν ήδη υπερβεί τον στόχο τους για το 2020· αυτό συνέβη σε ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό —μεταξύ 5,0 και 8,0 εκατοστιαίες μονάδες— στην Κροατία, τη Σουηδία, τη Δανία και την Εσθονία.

Ένα άλλο πρόβλημα, είναι ότι πρέπει να καθοδηγήσουμε αποτελεσματικά και να ρυθμίσουμε τον τρόπο παραγωγής και ζωής της πόλης, προκειμένου να διατηρήσουμε τη σταθερότητα του εξαιρετικά ευαίσθητου κοινωνικοοικονομικού συστήματος της πόλης. Με την ανάπτυξη της σύγχρονης τεχνολογίας υλικών, η «ευκολία» έχει γίνει το βασικό μέρος του τρόπου ζωής που επιδιώκουν οι άνθρωποι. Ωστόσο, αφού αυτή η «ευκολία» βασίζεται στην κατανάλωση πολλών πόρων και ενέργειας, θα αυξήσει και την παραγωγή αποβλήτων, γεγονός που θα επιδεινώσει τις αντιφάσεις της ενεργειακής έλλειψης της πόλης και της περιβαλλοντικής υποβάθμισης (Van Calster K., et.al, 2006). Ως εκ τούτου, είναι απαραίτητο να ληφθεί ο σύγχρονος οικολογικός πολιτισμός ως βασική αξία για την οικοδόμηση της οικονομικής ηθικής και κώδικα δεοντολογίας, και με αυτόν να καθοδηγούνται και να ρυθμίζονται όλες οι κοινωνικές και οικονομικές δραστηριότητες της πόλης. Αυτό είναι ένα σημαντικό περιεχόμενο της κατασκευής και της ανάπτυξης της οικολογικής πόλης.

Επί του παρόντος, το κύριο πρόβλημα στον αστικό σχεδιασμό και την αστική ανάπτυξη είναι το αυξανόμενο μέγεθος και η πυκνότητα του πληθυσμού της πόλης. Παρόλο που το μέγεθος και η πληθυσμιακή πυκνότητα της πόλης δεν σχετίζονται ασφαλώς με το ενεργειακό και περιβαλλοντικό πρόβλημα της πόλης, εντούτοις το μέγεθος και η πληθυσμιακή πυκνότητα της πόλης είναι βέβαιο ότι θα προκαλέσει δυσμενείς επιπτώσεις στο σύστημα του φυσικού οικολογικού περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου, στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη της πόλης, είναι απαραίτητο να ληφθούν πλήρως υπόψη οι περιορισμοί της οικολογικής στενότητας και της σταθερότητας του συστήματος της πόλης, λαμβάνοντας το ως βάση για την προώθηση της κατασκευής και της ανάπτυξης της πόλης.

Επειδή η αστική ανάπτυξη έχει την εσωτερική παρορμητικότητα επέκτασης, έτσι οι κρατικές και τοπικές κυβερνήσεις πρέπει να καταρτίσουν και να βελτιώσουν τους σχετικούς κανονισμούς και τις πολιτικές σχεδιασμού και ανάπτυξης των οικολογικής πόλης για να καθοδηγήσουν, να ρυθμίσουν και να προωθήσουν την κατασκευή και την ανάπτυξη της οικολογικής πόλης (Cartalis C., 2014). Ειδικότερα στις πτυχές της ορθολογικής διάταξης της πόλης, του προσδιορισμού του λογικού μεγέθους της πόλης, του σχεδιασμού του αστικού πρασίνου και της κατασκευής του μικρό-οικολογικού συστήματος της πόλης, της πράσινης δημόσιας υποδομής της πόλης, την κατασκευή πράσινων κτιρίων στην πόλη, την κατασκευή οικολογικών βιομηχανικών πάρκων στην πόλη και την οικοδόμηση της αστικής πράσινης κοινότητας, θα πρέπει να διατυπωθούν οι σχετικοί κανονισμοί και οι πολιτικές που θα καθοδηγήσουν και να προωθήσουν την ανάπτυξή τους. Αυτή είναι η βασική προϋπόθεση για την κατασκευή και την ανάπτυξη μιας οικολογικής πόλης.

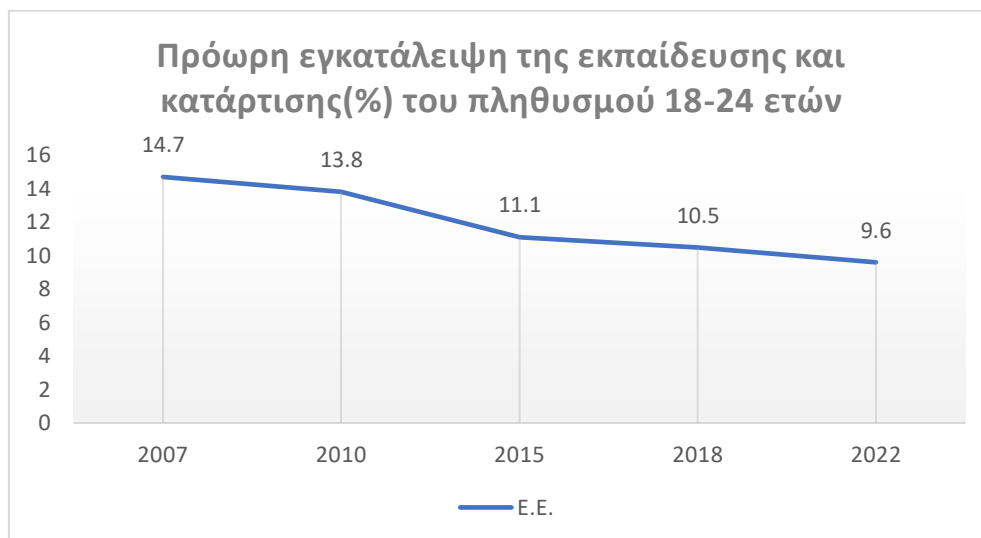
2.3.2 Εκπαίδευση

Η εκπαίδευση και συνολικά η δομή του εκπαιδευτικού συστήματος παίζουν καθοριστικό ρόλο, όχι μόνο στην κατάλληλη κατάρτιση των νέων έτσι ώστε να ανταποκριθούν αργότερα στις απαιτήσεις του εργασιακού περιβάλλοντος αλλά και στη δημιουργία προτύπων (Cartalis C., 2014). Με την πάροδο των ετών έχει σημειωθεί μεγάλη πρόοδος στο γενικότερο σύνολο της Ε.Ε. με τις περισσότερες χώρες να εστιάζουν στη δημιουργία ενός εκπαιδευτικού συστήματος ικανού να προσφέρει στο μαθητή πολύπλευρες γνώσεις. Πλέον όλο και λιγότερα παιδιά αφήνουν το σχολείο σε πρώιμη ηλικία και αυτό οφείλεται και στο γεγονός ότι υπάρχει ανάγκη στην αγορά εργασίας για προσωπικό υψηλής εξειδίκευσης, με αποτέλεσμα αυτό να ωθεί την πλειοψηφία της νεολαίας να θέλει να φτάσει έως τα υψηλότερα επίπεδα της πανεπιστημιακής εκπαίδευσης.

Το παρακάτω διάγραμμα παρουσιάζει στατιστικά στοιχεία σχετικά με τους πρόωρα εγκαταλείποντες την εκπαίδευση και την κατάρτιση στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ως πρόωρα εγκαταλείποντες ορίζονται τα άτομα ηλικίας 18-24 ετών που έχουν ολοκληρώσει το πολύ μια κατώτερη δευτεροβάθμια εκπαίδευση και δεν συμμετείχαν σε περαιτέρω εκπαίδευση ή κατάρτιση κατά τη διάρκεια των τεσσάρων εβδομάδων που προηγούνται της έρευνας εργατικού δυναμικού (ΕΕΔ). Είναι σημαντικό να παρακολουθούμε τις εξελίξεις αυτής της ομάδας, καθώς οι πρόωρα αποχωρήσαντες από την εκπαίδευση και την κατάρτιση μπορεί να αντιμετωπίσουν προκλήσεις όταν

προσπαθούν να εδραιωθούν στην αγορά εργασίας. Η εκπαίδευση έχει καταστεί ολοένα και πιο σημαντικός παράγοντας όταν οι εργοδότες προσλαμβάνουν εργαζόμενους. Η πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης μπορεί επίσης να έχει σημαντικές συνέπειες για το άτομο, καθώς και για την κοινωνία, μακροπρόθεσμα.

Διάγραμμα 4: Πρόωρη εγκατάλειψη της εκπαίδευσης και κατάρτισης(%) του πληθυσμού 18-14 ετών



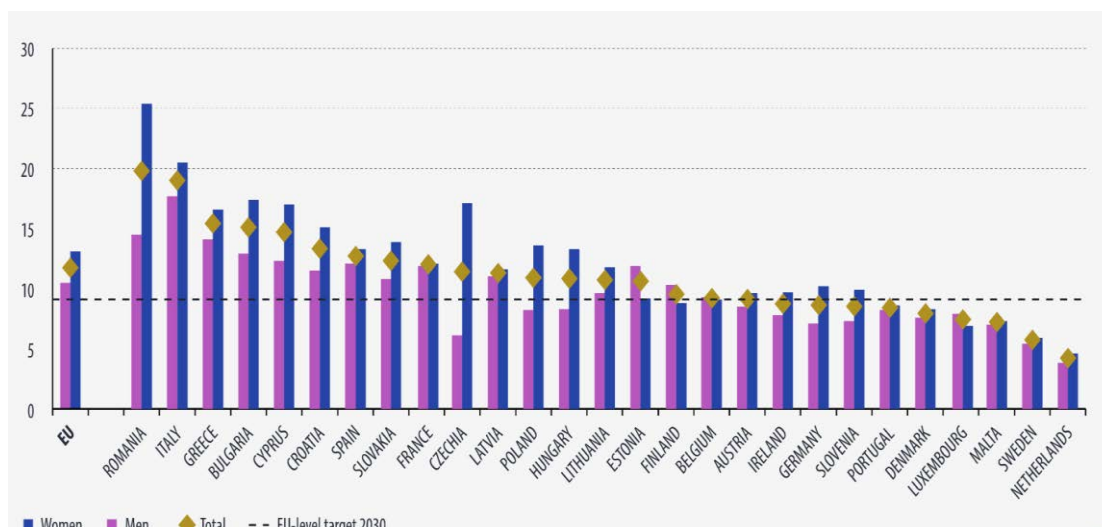
Πηγή Eurostat, 2022, Ιδία επεξεργασία

Η ΕΕ έθεσε έναν στόχο σε επίπεδο ΕΕ που ορίζει ότι το ποσοστό των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση θα πρέπει να είναι μικρότερο από 9 % έως το 2030 (Garben S., 2012). Το 2022, ο μέσος όρος των ατόμων που εγκαταλείπουν πρόωρα την εκπαίδευση και την κατάρτιση ήταν 9,6 % στην ΕΕ. Ωστόσο, υπήρχαν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, με αρκετά από αυτά να έχουν ήδη επιτύχει τον στόχο σε επίπεδο ΕΕ για το 2030. Τα αποτελέσματα διέφεραν επίσης μεταξύ γυναικών και ανδρών, καθώς και μεταξύ των νέων που ζουν σε περιοχές με διαφορετικό βαθμό αστικοποίησης, τόσο εντός των χωρών όσο και μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ.

Επίσης σημαντικό είναι να δούμε και εκείνη την μερίδα ανθρώπων που βρίσκονται εκτός και της απασχόλησης αλλά και της εκπαίδευσης ταυτόχρονα. Πρόκειται κυρίως για νέους μεταξύ 15 και 30 ετών και εντάσσονται στην κατηγορία των ανειδίκευτων ανέργων. Στο διάγραμμα παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τους νέους που δεν απασχολούνται ούτε βρίσκονται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση (NEET) στην Ευρωπαϊκή Ένωση (United Nations Human Settlements Program, World Cities Report 2020). Σήμερα οι νέοι αλλάζουν συχνότερα θέσεις εργασίας και χρειάζονται περισσότερο χρόνο για να εδραιωθούν στην αγορά εργασίας. Ως εκ τούτου, είναι σημαντικό να διασφαλιστεί ότι η μετάβαση από την εκπαίδευση στην εργασία είναι ομαλή και να επισημανθούν επίσης οι κίνδυνοι που ενέχει το να μην είσαι ούτε σε απασχόληση ούτε σε εκπαίδευση ή κατάρτιση. Υπάρχουν κίνδυνοι, τόσο για το άτομο όσο και μακροπρόθεσμα για την κοινωνία, αν οι νέοι ενήλικες βρεθούν εκτός εκπαίδευσης και αγοράς εργασίας (Moustaka V., et.al, 2020).

Εικόνα 2: Νέοι(15-29) που δεν απασχολούνται σε εργασία ούτε βρίσκονται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση(%)

Νέοι (15-29) που δεν απασχολούνται σε εργασία ούτε βρίσκονται σε εκπαίδευση ή κατάρτιση(%), 2021



Πηγή Eurostat, 2021

Αν και παρέχονται πληροφορίες για τις ηλικίες 15-34 ετών, η κύρια ηλικιακή ομάδα που μελετάται αποτελείται από νέους ενήλικες ηλικίας 15-29 ετών. Για την ηλικιακή αυτή ομάδα, η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει θέσει στόχο σε επίπεδο ΕΕ, ο οποίος ορίζει ότι το ποσοστό των νέων που δεν εργάζονται ούτε συμμετέχουν σε εκπαίδευση ή κατάρτιση θα πρέπει να είναι μικρότερο από 9 % έως το 2030. Το 2022, παρατηρήθηκε ένα μέσο ποσοστό 11,7 % μεταξύ των χωρών της ΕΕ. Ωστόσο, υπάρχουν διαφορές μεταξύ των κρατών μελών, καθώς αρκετές χώρες έχουν ήδη επιτύχει τον στόχο για το 2030. Ενδεικτικά, στη Ρουμανία βλέπουμε ότι το 25% των γυναικών βρίσκεται σε αυτή την κατηγορία ενώ αντίστοιχα των αντρών το 15%. Σε αντίθεση με χώρες όπως η Σουηδία, που αποτελεί χώρα-πρότυπο για το εκπαιδευτικό σύστημα που διαθέτει και την αποτελεσματικότητά του, έχουν επιτευχθεί ήδη οι στόχοι που έχει θέσει η Ε.Ε. για το 2030. Αξιοσημείωτο είναι να τονίσουμε ότι η διαφορά μεταξύ αντρών και γυναικών είναι μεγάλη, στην ευρύτερη περιοχή του πρώην ανατολικού μπλοκ, γεγονός που υποδηλώνει πολλά για τη δομή της κοινωνίας και τη θέση της γυναίκας σε αυτές τις χώρες (Grek S. & Landri P., 2021).

2.3.3 Σύστημα υγείας

Το παρόν υποκεφάλαιο επικεντρώνεται στην τρίτη διάσταση - την υγεία – των δεικτών ποιότητας ζωής που αποτελούν μέρος ενός πλαισίου που εγκρίθηκε από μια ομάδα εμπειρογνομόνων για τους δείκτες ποιότητας ζωής. Η κακής ποιότητας υγεία όχι μόνο υπονομεύει την ποιότητα ζωής ενός ατόμου (και της οικογένειάς του), αλλά μπορεί να μειώσει και το προσδόκιμο ζωής του. Σε συλλογικό επίπεδο, η κακή υγεία εμποδίζει την οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη μειώνοντας το διαθέσιμο ανθρώπινο κεφάλαιο της κοινωνίας (Paoli F., et. al, 2019). Έτσι, η μακροχρόνια και υγιής ζωή μπορεί να μην είναι μόνο προσωπικός στόχος, αλλά και ένδειξη της κοινωνικής ευημερίας και επιτυχίας.

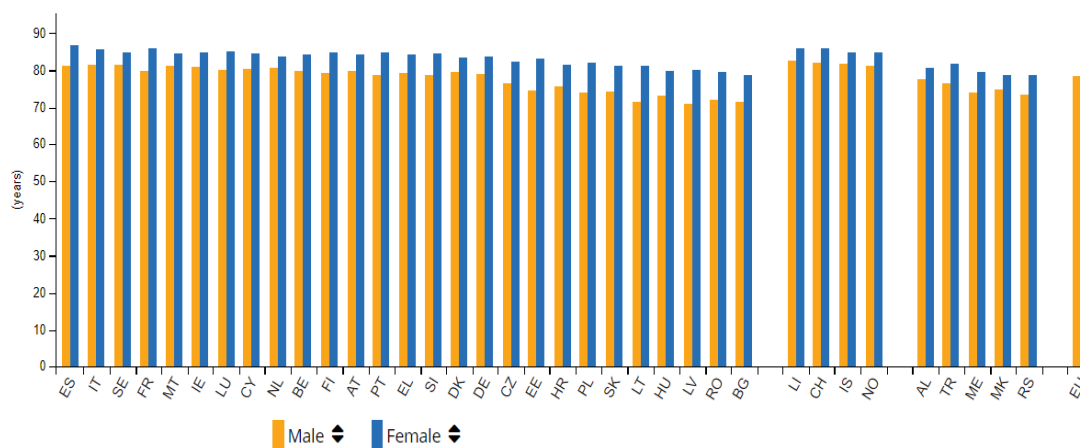
Αρχικά θα εξετάσουμε το προσδόκιμο ζωής των πολιτών που κατοικούν στην Ε.Ε., και πως αυτό άλλαξε με την πάροδο των χρόνων. Αυτό είναι ένα σημαντικό στοιχείο καθώς όσο καλύτερες είναι οι συνθήκες στις οποίες ζει ένας άνθρωπος τόσο μεγαλύτερο είναι και το προσδόκιμο ζωής κατά μέσο όρο.

Το 2019, το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση στην ΕΕ ήταν κατά μέσο όρο 81,3 έτη. Ένα παιδί που γεννήθηκε το 2019 στην Ισπανία θα μπορούσε να περιμένει να ζήσει περισσότερο από ένα παιδί που γεννήθηκε σε οποιοδήποτε άλλο κράτος μέλος της ΕΕ, καθώς το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση στη χώρα αυτή ήταν 84 έτη. Αντίθετα, τα χαμηλότερα επίπεδα προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση - 75,1 έτη - καταγράφηκαν στη Βουλγαρία.

Και στα 27 κράτη μέλη της ΕΕ, οι γυναίκες επρόκειτο να ζήσουν περισσότερο από τους άνδρες, καθώς το 2019 υπήρχε χάσμα μεταξύ των δύο φύλων στην ΕΕ κατά 5,5 έτη, με το προσδόκιμο ζωής των ανδρών κατά τη γέννηση να είναι ίσο με 78,5 έτη έναντι 84,0 ετών για τις γυναίκες. Αυτό το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων ήταν πιο έντονο στα κράτη μέλη της ΕΕ με μερικά από τα χαμηλότερα επίπεδα προσδόκιμου ζωής κατά τη γέννηση ιδίως στα κράτη μέλη της Βαλτικής. Για παράδειγμα, στη Λιθουανία, οι γυναίκες που γεννήθηκαν το 2019 θα μπορούσαν να αναμένουν να ζήσουν σχεδόν 10 χρόνια περισσότερο από τους άνδρες και στη Λετονία και την Εσθονία, 9 (ή σχεδόν) χρόνια περισσότερο. Αντίθετα, το χάσμα μεταξύ των δύο φύλων ήταν μικρότερο από 4 έτη στην Ιρλανδία, τη Μάλτα, τη Σουηδία και τις Κάτω Χώρες, όπου καταγράφηκε το μικρότερο χάσμα μεταξύ των δύο φύλων (3,1 έτη).

Εικόνα 3: Προσδόκιμο ζωής αντρών και γυναικών στην Ε.Ε.

Προσδόκιμο ζωής αντρών και γυναικών στην Ε.Ε., 2019



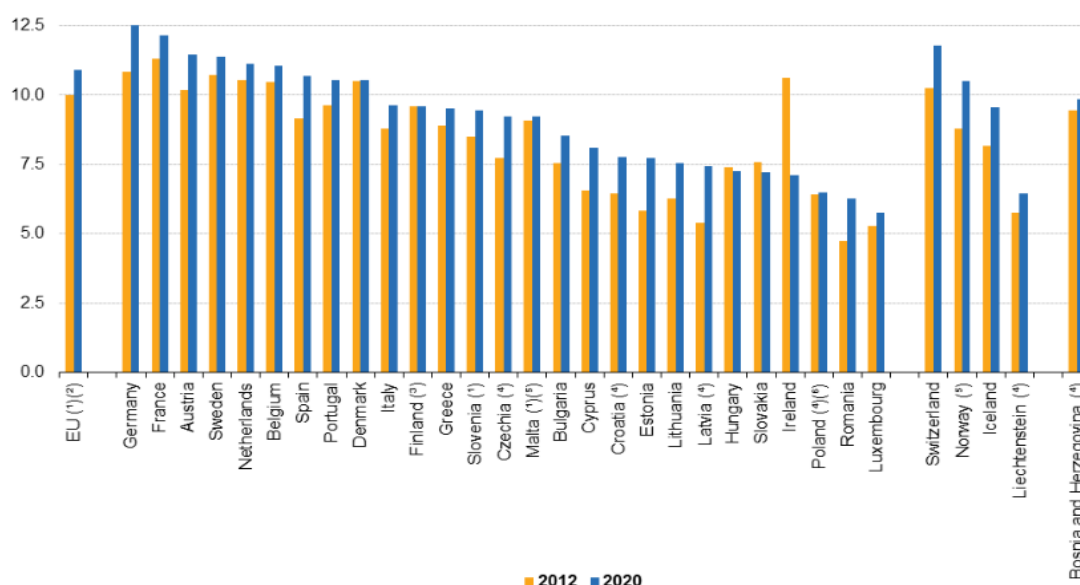
Πηγή Eurostat, 2019

Πρέπει να σημειωθεί ότι αυτές οι τέσσερις χώρες που κατέγραψαν τις μικρότερες διαφορές στο προσδόκιμο ζωής μεταξύ των δύο φύλων μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ, κατέγραψαν επίσης προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση υψηλότερο από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο τόσο για τους άνδρες όσο και για τις γυναίκες (Bogaert P., et. al, 2018). Γενικά, τα κράτη μέλη που κατέγραψαν υψηλό μέσο προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση, είχαν επίσης μικρότερη διαφορά στο προσδόκιμο ζωής μεταξύ των δύο φύλων.

Στη συνέχεια θα δούμε βασικά στατιστικά στοιχεία σχετικά με τις δαπάνες και τις πτυχές χρηματοδότησης της υγειονομικής περίθαλψης στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Τα συστήματα υγειονομικής περίθαλψης οργανώνονται και χρηματοδοτούνται με διαφορετικούς τρόπους στα κράτη μέλη της ΕΕ, αλλά η καθολική πρόσβαση σε ποιοτική υγειονομική περίθαλψη, με προσιτό κόστος τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία στο σύνολό της, θεωρείται ευρέως ως βασική ανάγκη. Επιπλέον, αυτή είναι μία από τις κοινές αξίες και αρχές των συστημάτων υγείας της ΕΕ.

Εικόνα 4: Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.(%)

Δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης ως ποσοστό του Α.Ε.Π.(%), 2021



Πηγή Eurostat, 2021

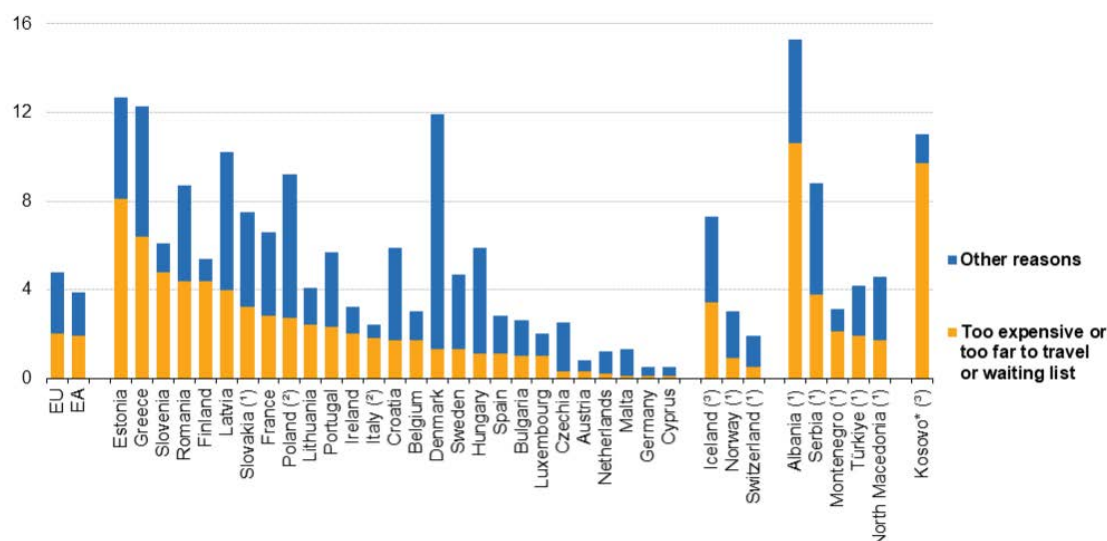
Το παραπάνω διάγραμμα παρέχει μια άλλη ανάλυση της μεταβολής των συνολικών δαπανών για την υγειονομική περίθαλψη μεταξύ 2012 και 2020, εστιάζοντας στην αναλογία μεταξύ αυτών των δαπανών και του ΑΕΠ. Τόσο οι δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης όσο και το ΑΕΠ επηρεάζονται από τις μεταβολές των τιμών και, επομένως, όταν συνδυάζονται οι δύο δείκτες σε έναν λόγο, η επίδραση του πληθωρισμού μπορεί να εξαλειφθεί σε κάποιο βαθμό: αυτό εξαρτάται από το βαθμό στον οποίο οι μεταβολές των τιμών που σχετίζονται με τις δαπάνες υγειονομικής περίθαλψης είναι παρόμοιες με εκείνες που παρατηρούνται για την οικονομία στο σύνολό της.

Συνολικά 22 από τα κράτη μέλη της ΕΕ ανέφεραν υψηλότερο λόγο των δαπανών υγειονομικής περίθαλψης προς το ΑΕΠ το 2020 από ό,τι το 2012 (μικρότερες χρονολογικές σειρές για ορισμένα κράτη μέλη), ενώ δύο κράτη μέλη δεν ανέφεραν καμία συνολική μεταβολή και τρία κράτη μέλη ανέφεραν χαμηλότερο λόγο. Μακράν η μεγαλύτερη μείωση σημειώθηκε στην Ιρλανδία, όπου ο λόγος ήταν 3,5 ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) χαμηλότερος το 2020 (7,1 %) από ό,τι ήταν το 2012 (10,6 %)- μειώσεις 0,3 π.μ. και 0,2 π.μ. παρατηρήθηκαν στη Σλοβακία και την Ουγγαρία, αντίστοιχα. Στα κράτη μέλη της ΕΕ όπου η αναλογία ήταν υψηλότερη το 2020 από ό,τι ήταν το 2012, η αύξηση ήταν 1,6 ποσοστιαίες μονάδες ή λιγότερο στις περισσότερες περιπτώσεις, με μεγαλύτερες αυξήσεις στην Εσθονία (αύξηση 1,9 ποσοστιαίες μονάδες), τη Λετονία (αύξηση 2,0 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2013 και 2020) και τη Γερμανία (επίσης

αύξηση 2,0 ποσοστιαίες μονάδες). Μεταξύ των χωρών εκτός ΕΕ που παρουσιάζονται στο διάγραμμα, η Νορβηγία κατέγραψε σχετικά μεγάλη αύξηση, κατά 1,7 ποσοστιαίες μονάδες μεταξύ 2012 και 2019.

Εικόνα 5: Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16+ που ανέφερε ανικανοποίητη ανάγκη για ιατρική περίθαλψη(%)

**Ποσοστό του πληθυσμού ηλικίας 16+ που ανέφερε ανικανοποίητη
ανάγκη για ιατρική περίθαλψη(%), 2021**



Πηγή Eurostat, 2021

Το 2021, το 4,8 % του πληθυσμού στην ΕΕ ανέφερε ότι είχε ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική εξέταση ή θεραπεία (εφεξής "ιατρική περίθαλψη"), ποσοστό που κυμαινόταν από 0,5 % στην Κύπρο και τη Γερμανία, έως 12,7 % στην Εσθονία. Όσον αφορά τους λόγους που σχετίζονται με την οργάνωση και τη λειτουργία των υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης (πολύ ακριβές, πολύ μακρινό ταξίδι ή λίστες αναμονής) το 2,0 % του πληθυσμού της ΕΕ ανέφερε ότι είχε ανεκπλήρωτες ανάγκες, ποσοστό που κυμαινόταν από 0,1 % στη Γερμανία, την Κύπρο και τη Μάλτα έως 8,1 % στην Εσθονία.

Σε γενικές γραμμές, αν τα κράτη μέλη της ΕΕ είχαν σχετικά μεγάλο εύρος στο ποσοστό των ατόμων που ανέφεραν ότι το 2021 ότι είχαν ανεκπλήρωτες ανάγκες για ιατρική περίθαλψη λόγω του ότι η θεραπεία ήταν πολύ ακριβή, πολύ μακριά για να ταξιδέψουν ή λόγω λίστες αναμονής, αυτό οφειλόταν στο γεγονός ότι το ποσοστό ήταν χαμηλότερο για τα νεότερα άτομα και υψηλότερο για τους ηλικιωμένους. Τα σαφέστερα παραδείγματα αυτού είναι η Ελλάδα και η Ρουμανία, όπου τα μερίδια για τους ηλικιωμένους ήταν 13,2 και 9,1 ποσοστιαίες μονάδες, αντίστοιχα, υψηλότερα από ό,τι για τους νεότερους.

Το πρόγραμμα κοινοτικής δράσης στον τομέα της δημόσιας υγείας ήταν το πρώτο πρόγραμμα δράσης της ΕΕ με σκοπό να συμβάλει στην επίτευξη υψηλού επιπέδου προστασίας της υγείας στην Ευρώπη και κάλυψε την περίοδο 2003-2008. Το τέταρτο πολυετές πρόγραμμα δράσης της ΕΕ στον τομέα της υγείας ονομάζεται EU4Health.

Έχει σχεδιαστεί, μεταξύ άλλων στόχων, για να ενισχύσει την ετοιμότητα της ΕΕ για την αντιμετώπιση σημαντικών διασυνοριακών απειλών για την υγεία με την εξασφάλιση:

- πληθώρα ιατρικών προμηθειών για κρίσεις,
- ενός αποθέματος υγειονομικού προσωπικού και εμπειρογνομόνων που μπορεί να κινητοποιηθεί για την αντιμετώπιση κρίσεων σε ολόκληρη την ΕΕ,
- αυξημένη επιτήρηση των απειλών για την υγεία.

Σημαντικό είναι να τονίσουμε ότι υπάρχει έντονη ευαισθητοποίηση της Ε.Ε. και στο θέμα της ασθένειας του καρκίνου. Τον Δεκέμβριο του 2021, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εγκαίνιασε την πρωτοβουλία “Πιο υγιείς μαζί”(Healthier Together), πρωτοβουλία της ΕΕ για τις μη μεταδοτικές ασθένειες. Αυτό ενισχύει το σχέδιο της Ευρώπης για την καταπολέμηση του καρκίνου, καθώς ο καρκίνος είναι επίσης μια μη μεταδοτική ασθένεια. Η πρωτοβουλία "Πιο υγιείς μαζί" έχει ως στόχο να υποστηρίξει τα κράτη μέλη της ΕΕ να προσδιορίσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικές πολιτικές και δράσεις για τη μείωση της επιβάρυνσης από τις μείζονες μη μεταδοτικές ασθένειες και τη βελτίωση της υγείας και της ευημερίας.

Το πρόγραμμα EU4Health έχει προϋπολογισμό 5,8 δισ. ευρώ για την περίοδο 2021-2027 και θα υποστηρίξει ένα μακροπρόθεσμο όραμα για τη βελτίωση των συστημάτων της υγείας σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ. Για τον σκοπό αυτό, υπάρχουν 10 ειδικοί στόχοι που ταξινομούνται στο πλαίσιο των τεσσάρων γενικών στόχων:

- βελτίωση και προαγωγή της υγείας στην ΕΕ
- αντιμετώπιση των διασυνοριακών απειλών για την υγεία
- βελτίωση των φαρμάκων και των ιατροτεχνολογικών προϊόντων
- ενίσχυση των συστημάτων υγείας, της ανθεκτικότητάς τους και της αποδοτικότητας των πόρων τους

2.3.4 Οικονομία και Ασφάλεια

Σε αυτό το υποκεφάλαιο θα εξετάσουμε συνδυαστικά τις δυο διαστάσεις Οικονομία και Ασφάλεια, καθώς είναι άρρητα συνδεδεμένες. Είναι γεγονός ότι οικονομία και η πορεία της επηρεάζει την ασφάλεια, ή αλλιώς το αίσθημα ανασφάλειας που νιώθουν οι πολίτες μιας περιφέρειας τουλάχιστον σε οικονομικό επίπεδο. Από την άλλη η ασφάλεια επηρεάζει εξίσου την οικονομία καθώς παίζει σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις, κυρίως τις επιχειρηματικές, που καλούνται να πάρουν οι διάφοροι επιχειρηματίες μιας περιφερειακής ενότητας για το μέλλον της επιχείρησής τους. Για παράδειγμα, τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας σε μία περιοχή λειτουργεί αποτρεπτικά για έναν επιχειρηματία ο οποίος ενδιαφέρεται να επενδύσει στη συγκεκριμένη περιοχή (European Commission, 2020).

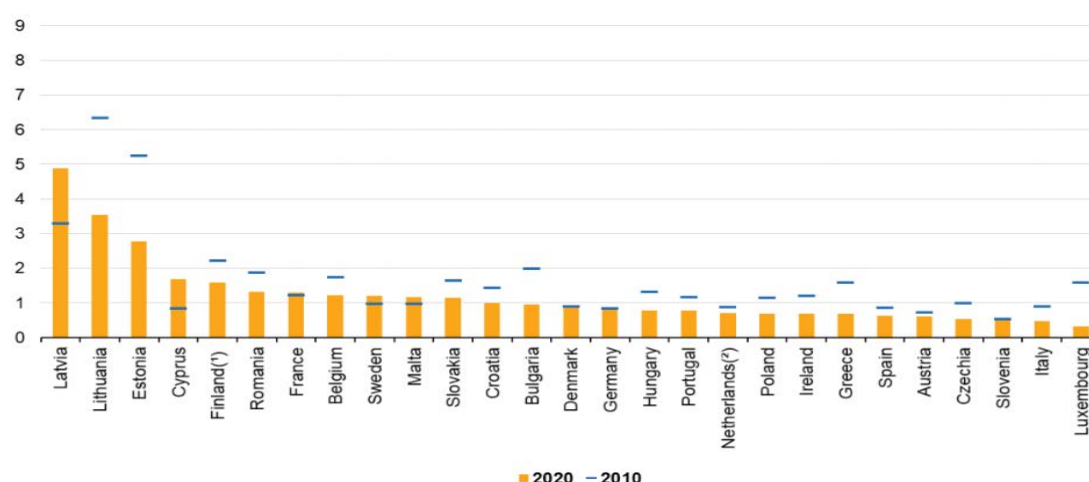
Ξεκινώντας από την ασφάλεια, η οποία είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την ύπαρξη μιας δυνατής οικονομίας θα δούμε κάποια βασικά στοιχεία και σε τί επίπεδο οι χώρες της Ε.Ε., ποιες αξίζουν τα εύσημα και ποιες έχουν περιθώρια βελτίωσης. Η σωματική ασφάλεια, ή το πώς αυτή γίνεται αντιληπτή, αποτελεί έναν άλλο παράγοντα που καθορίζει την αίσθηση ευημερίας των ανθρώπων. Η σωματική ασφάλεια αναφέρεται

στην προστασία από κάθε κατάσταση που θέτει σε κίνδυνο τη σωματική ασφάλεια του ατόμου. Αυτό μπορεί να περιλαμβάνει το έγκλημα και τη βία. Συχνά η αντιληπτή έλλειψη σωματικής ασφάλειας μπορεί να επηρεάσει την υποκειμενική ευημερία περισσότερο από την επίδραση οποιασδήποτε πραγματικής απειλής. Για παράδειγμα, οι ανθρωποκτονίες προκαλούν μόνο ένα μικρό κλάσμα του συνολικού αριθμού των θανάτων στην ΕΕ κάθε χρόνο, ωστόσο η επίδρασή τους στη συναισθηματική ζωή των ανθρώπων μπορεί να είναι σημαντική. Κατά συνέπεια, ορισμένα εγκλήματα που έχουν τη δυνατότητα να επηρεάσουν τη σωματική ασφάλεια ενός ατόμου συχνά μεγεθύνονται κοινωνικά, με αύξηση των συναισθημάτων ανασφάλειας ή άγχους.

Στο παρακάτω διάγραμμα εμφανίζονται ο αριθμός των καταγεγραμμένων ανθρωποκτονιών σε σχέση με τον πληθυσμό (ανά 100 χιλ. κατοίκους) για τα έτη 2010 και 2020.

Εικόνα 6: Καταγεγραμμένος αριθμός ανθρωποκτονιών (ανά 100 χιλ. κατοίκους) 2010-2020

Καταγεγραμμένος αριθμός ανθρωποκτονιών (ανά 100 χιλ. κατοίκους), 2010-2020



Πηγή Eurostat, 2021

Το 2020 (έτος με τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία), η αναλογία ανθρωποκτονιών ανά 100 000 κατοίκους ήταν η υψηλότερη στη Λετονία (4,88 ανθρωποκτονίες ανά 100 000 κατοίκους), ακολουθούμενη από τη Λιθουανία (3,54) και την Εσθονία (2,78). Οι χαμηλότερες αναλογίες ανθρωποκτονιών καταγράφηκαν στο Λουξεμβούργο (0,32), την Ιταλία (0,48) και τη Σλοβενία (0,52). Από τη σύγκριση μεταξύ 2010 και 2020 προκύπτει ότι ο αριθμός των ανθρωποκτονιών ανά 100 000 κατοίκους μειώθηκε στα περισσότερα κράτη μέλη. Το ποσοστό αυξήθηκε μόνο σε πέντε κράτη μέλη: Λετονία, Κύπρος, Σουηδία, Μάλτα και Γαλλία.

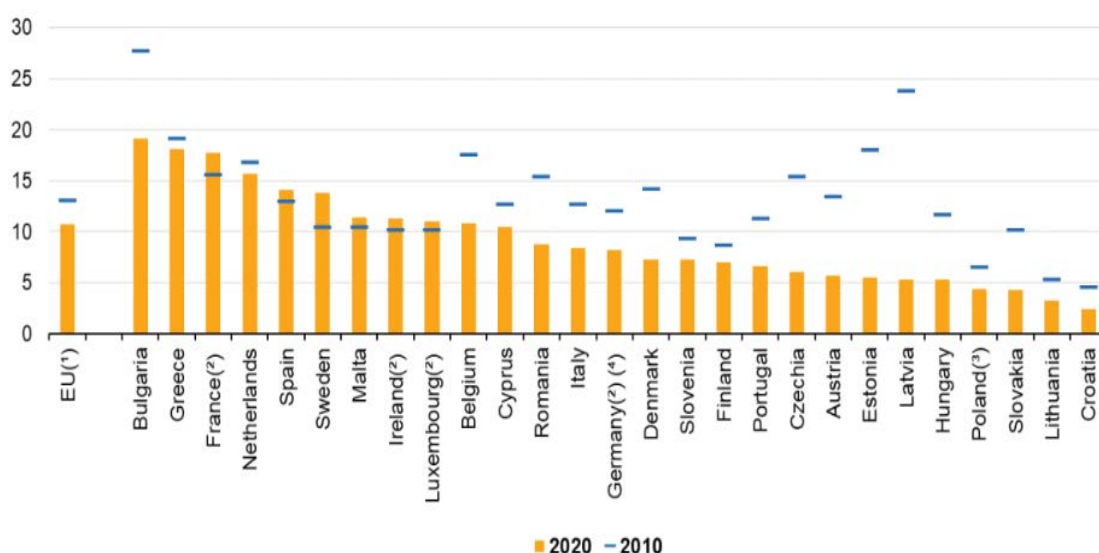
Οι ατομικές αντιλήψεις για τα ποσοστά εγκληματικότητας δεν αντιστοιχούν πάντοτε στην πραγματική συχνότητα των εγκλημάτων- αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο οι υποκειμενικοί δείκτες μπορεί να είναι χρήσιμοι ως συμπλήρωμα των αντικειμενικών δεικτών. Σε ολόκληρη την ΕΕ, το 2020, περίπου ένα στα δέκα άτομα (10,7 %) θεωρούσε ότι στην περιοχή όπου ζούσε υπήρχε έγκλημα, βία ή βανδαλισμός. Το ποσοστό αυτό ήταν το υψηλότερο στη Βουλγαρία, όπου σχεδόν το ένα πέμπτο (19,1

%) του πληθυσμού είχε αυτό το αίσθημα, ακολουθούμενο από το 18,1 % στην Ελλάδα και το 17,7 % στη Γαλλία. Υπήρχαν 16 κράτη μέλη όπου το ποσοστό αυτό ήταν μικρότερο από 10,0 %, με τα χαμηλότερα ποσοστά να καταγράφονται στην Κροατία (2,4 %), τη Λιθουανία (3,3 %), τη Σλοβακία (4,3 %) και την Πολωνία (4,4 %). Παραδείγματα διαφορών μεταξύ αντικειμενικών και υποκειμενικών δεικτών περιλαμβάνουν τη Λετονία και τη Λιθουανία, οι οποίες βρίσκονταν στην κορυφή του καταλόγου όσον αφορά τις καταγεγραμμένες ανθρωποκτονίες, αλλά στο τελευταίο τέταρτο όσον αφορά το αντιληπτό επίπεδο βίας. Στην Ελλάδα, για παράδειγμα, συμβαίνει το αντίστροφο: ενώ οι καταγεγραμμένες ανθρωποκτονίες ήταν χαμηλές, ένα υψηλό ποσοστό του πληθυσμού αντιλαμβανόταν ότι το έγκλημα και η βία συνέβαιναν κοντά του.

Εικόνα 7: Ποσοστό του πληθυσμού που ισχυρίζεται ότι παρατηρεί φαινόμενα βανδαλισμών, βίας και εγκλήματος στη περιοχή που ζει (%) 2010-2020

Ποσοστό του πληθυσμού που ισχυρίζεται ότι παρατηρεί φαινόμενα βανδαλισμών, βίας και εγκλήματος στη περιοχή που ζει (%),

2010-2020



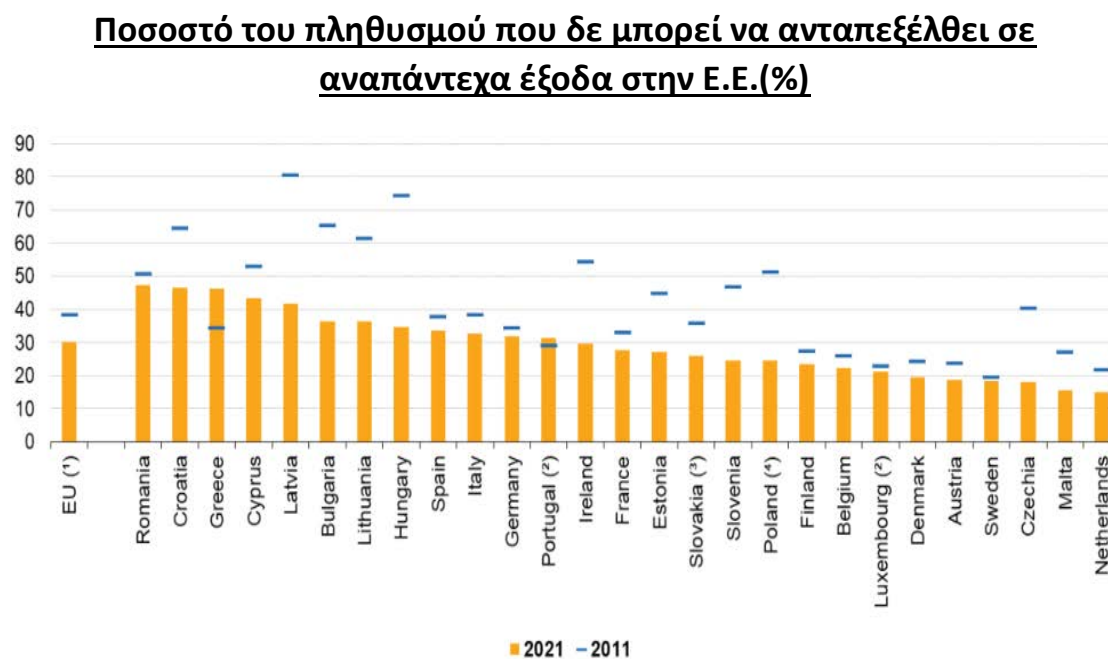
Πηγή Eurostat, 2021

Μεταξύ 2010 και 2020, παρατηρήθηκε γενικά μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που θεωρούσε ότι στην περιοχή που ζούσε συνέβαινε έγκλημα, βία ή βανδαλισμός. Σε ολόκληρη την ΕΕ, το ποσοστό αυτό μειώθηκε από 13,1 % το 2010 σε 10,7 % το 2020. Η μεγαλύτερη μείωση του ποσοστού αυτού σημειώθηκε στη Λετονία (από 23,8 % σε 5,3 %), την Εσθονία (από 18,0 % σε 5,5 %), την Τσεχία (από 15,4 % σε 6,1 %) και τη Βουλγαρία (από 27,7 % σε 19,1 %). Αντίθετα, το ποσοστό του πληθυσμού που αντιλαμβανόταν εγκληματικότητα, βία ή βανδαλισμό στην περιοχή που ζούσε αυξήθηκε ελαφρά σε έξι κράτη μέλη, με τη Σουηδία να καταγράφει τη μεγαλύτερη αύξηση (από 10,4 % σε 13,8 %).

Το 2021, σχεδόν ένας στους τρεις ανθρώπους (30,1 %) στην ΕΕ ανέφερε ότι δεν μπορεί να αντιμετωπίσει απρόβλεπτες οικονομικές δαπάνες, σημειώνοντας μείωση κατά 2,4

ποσοστιαίες μονάδες (π.μ.) από το 2020. Στον απόηχο της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης, το ποσοστό αυτό κορυφώθηκε στο 40 % το 2012, μετά από το οποίο η κατάσταση βελτιώθηκε επί επτά συναπτά έτη και έφτασε στο 30,9 % το 2019. Το 2020, όταν ξεκίνησε η πανδημία COVID-19, η τάση αντιστράφηκε και το μερίδιο αυξήθηκε στο 32,5 %.

Εικόνα 8: Ποσοστό του πληθυσμού που δε μπορεί να ανταπεξέλθει σε αναπάντεχα έξοδα στην Ε.Ε.(%)



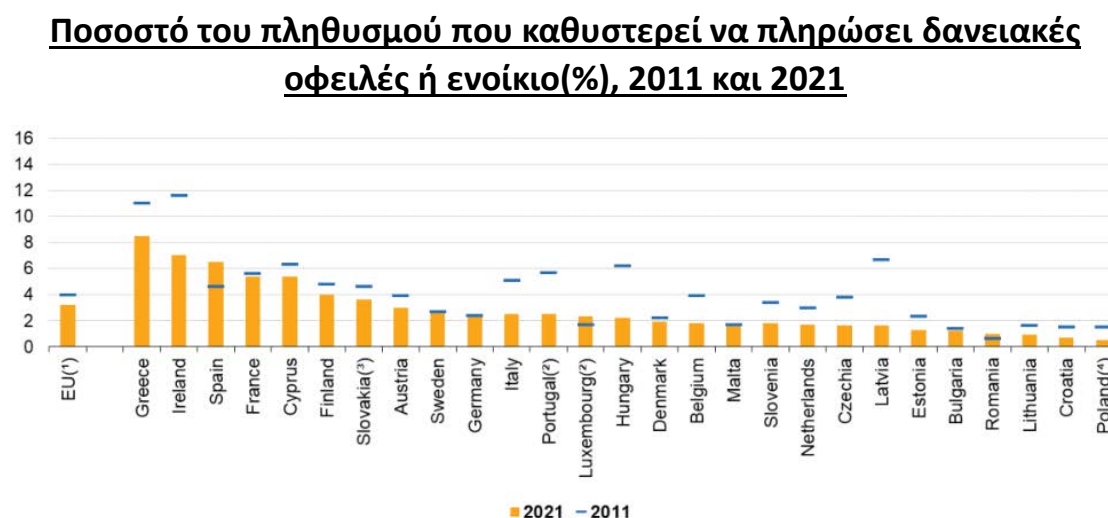
Πηγή Eurostat, 2021

Το 2021, σε επίπεδο κρατών μελών, η οικονομική ανασφάλεια, μετρούμενη με βάση το ποσοστό του πληθυσμού που δεν ήταν σε θέση να αντιμετωπίσει απρόβλεπτες οικονομικές δαπάνες, ήταν συχνότερη στη Ρουμανία (47,3 %), την Κροατία (46,5 %), την Ελλάδα (46,3 %), την Κύπρο (43,4 %) και τη Λετονία (41,7 %) - όπως φαίνεται στο διάγραμμα. Σε αντίθεση με το 2011, όταν το ποσοστό του πληθυσμού που βίωνε οικονομική ανασφάλεια ήταν πάνω από 50 % σε εννέα κράτη μέλη, φθάνοντας το 80,4 % στη Λετονία και το 74,4 % στην Ουγγαρία, το 2021 το ποσοστό αυτό ήταν κάτω από 50 % σε όλα τα κράτη μέλη. Η καλύτερη κατάσταση παρατηρήθηκε στις Κάτω Χώρες (15,1 %), τη Μάλτα (15,7 %), την Τσεχία (18,1 %), τη Σουηδία (18,4 %), την Αυστρία (18,6 %) και τη Δανία (19,5 %), όπου λιγότερο από το ένα πέμπτο του πληθυσμού αντιμετώπιζε τέτοιες δυσκολίες.

Σε ολόκληρη την ΕΕ, το ποσοστό του πληθυσμού που αδυνατεί να αντιμετωπίσει απρόβλεπτες οικονομικές δαπάνες μειώθηκε κατά 8,2 εκατοστιαίες μονάδες μεταξύ 2011 και 2021. Οι μεγαλύτερες μειώσεις παρατηρήθηκαν στην Ουγγαρία και τη Λετονία, όπου το ποσοστό μειώθηκε στο μισό κατά την εν λόγω περίοδο (πτώση από 74,4 % σε 34,8 % στην Ουγγαρία και από 80,4 % σε 41,7 % στη Λετονία). Διψήφιες μειώσεις παρατηρήθηκαν σε 11 κράτη μέλη. Συνολικά, σημειώθηκε σημαντική πτώση σε όλα τα κράτη μέλη εκτός από δύο κατά την περίοδο αυτή: στην Ελλάδα το μερίδιο αυξήθηκε κατά 11,9 ποσοστιαίες μονάδες (σε 46,3 %) και στην Πορτογαλία κατά 2,1 ποσοστιαίες μονάδες (σε 31,2 %).

Το 2021, οι καθυστερούμενες οφειλές από ενυπόθηκα δάνεια ή ενοίκια ήταν πιο διαδεδομένες στην Ελλάδα, όπου το 8,5 % του συνολικού πληθυσμού είχε εκκρεμότητες αυτού του είδους. Το αμέσως υψηλότερο ποσοστό καταγράφηκε στην Ιρλανδία (7,0 %), ακολουθούμενη από την Ισπανία (6,5 %), τη Γαλλία και την Κύπρο (και οι δύο στο 5,4 %). Το ποσοστό του πληθυσμού που ανέφερε ληξιπρόθεσμες οφειλές από ενυπόθηκα δάνεια ή ενοίκια ήταν κάτω του 5,0 % στα υπόλοιπα κράτη μέλη, μειώθηκε σε λιγότερο από 2,0 % σε 13 από αυτά και έφθασε στο χαμηλότερο επίπεδο του 0,5 % στην Πολωνία, του 0,7 % στην Κροατία, του 0,9 % στη Λιθουανία, του 1,0 % στη Ρουμανία και του 1,2 % στη Βουλγαρία. Τα χαμηλά επίπεδα καθυστερήσεων από ενυπόθηκα δάνεια ή ενοίκια μπορεί να σχετίζονται, τουλάχιστον εν μέρει, με το μικρό ποσοστό του πληθυσμού που έχει ενυπόθηκο δάνειο ή νοικιάζει κατοικίες σε τιμή αγοράς σε ορισμένες χώρες, περιορίζοντας έτσι το παρατηρούμενο ποσοστό. Για παράδειγμα, το 2021, οι ιδιοκτήτες κατοικιών με υποθήκη αντιπροσώπευαν μόλις το 1,4 % του συνολικού πληθυσμού στη Ρουμανία, το 2,4 % στη Βουλγαρία και το 7,7 % στην Κροατία, σε σύγκριση με τον μέσο όρο της ΕΕ που ανέρχεται σε 26,8 % (κάντε κλικ εδώ για ένα πλήρες σύνολο δεδομένων που καλύπτει όλα τα κράτη μέλη).

Εικόνα 9: Ποσοστό του πληθυσμού που καθυστερεί να πληρώσει δανειακές οφειλές ή ενοίκιο(%) 2011 και 2021



Πηγή Eurostat, 2021

Μεταξύ του 2011 και του 2021, παρατηρήθηκε γενικά μια μικρή μείωση του ποσοστού του πληθυσμού που είχε καθυστερήσει τις πληρωμές στεγαστικών δανείων ή ενοικίων στην πλειονότητα των κρατών μελών της ΕΕ. Εξαιρέση αποτέλεσαν η Ισπανία (αύξηση κατά 1,9 ποσοστιαίες μονάδες), το Λουξεμβούργο (0,6 ποσοστιαίες μονάδες), η Ρουμανία (0,4 ποσοστιαίες μονάδες), η Γερμανία και η Μάλτα (και οι δύο 0,1 ποσοστιαίες μονάδες).

2.3.5 Διακυβέρνηση

Για την τοπική κοινωνία, ο σεβασμός των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του κράτους δικαίου, καθώς και η υπεύθυνη διακυβέρνηση είναι μερικά από τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των σύγχρονων δημοκρατιών που επηρεάζουν την ποιότητα ζωής των

Ευρωπαίων πολιτών. Πολλοί θα υποστήριζαν ότι η απλή αναγραφή τέτοιων δικαιωμάτων στα λόγια ή η ενσωμάτωσή τους στο νόμο είναι ανεπαρκής χωρίς την αποτελεσματική εφαρμογή τους (Hout W., 2012).

Ωστόσο, για να επιτευχθεί κάτι τέτοιο, οι δημόσιοι θεσμοί (όπως η αστυνομία, το δικαστικό σύστημα ή οι δημόσιοι υπάλληλοι) πρέπει να είναι απαλλαγμένοι από τη διαφθορά, την πολιτική παρέμβαση ή την προκατάληψη. Ζητήματα διακυβέρνησης, όπως οι θεσμικοί έλεγχοι, η διαφάνεια και η ελεύθερη πρόσβαση στην πληροφόρηση συχνά προωθούνται ως τομείς που πρέπει να αντιμετωπιστούν για να διασφαλιστεί η νομιμότητα. Με τον τρόπο αυτό, είναι πιθανό ότι οι πολίτες θα αναπτύξουν αυξημένο επίπεδο εμπιστοσύνης στους θεσμούς και στην ποιότητα της διακυβέρνησης.

Σύμφωνα με έκθεση που ανατέθηκε από τη Γενική Διεύθυνση Επικοινωνίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, η προσέλευση των ψηφοφόρων στις εκλογές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου μειώνεται σταθερά, με το ποσοστό των ατόμων που ψήφισαν (σε σχέση με το σύνολο των εκλογέων που είχαν δικαίωμα ψήφου) να μειώνεται κατά τη διάρκεια επτά συνεχόμενων εκλογικών αναμετρήσεων από το υψηλό ποσοστό του 62 % το 1979 στο 42,5 % το 2014. Ωστόσο, στις τελευταίες εκλογές, η συμμετοχή των ψηφοφόρων αυξήθηκε και πάλι στο 50,7 %. Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι η προσέλευση των ψηφοφόρων ήταν ιδιαίτερα χαμηλή μεταξύ της νεότερης γενιάς και σχετικά υψηλή μεταξύ των ηλικιωμένων.

Η συμμετοχή χρησιμοποιείται συχνά ως υποκατάστατο της δημοκρατικής νομιμότητας: σε ολόκληρη την ΕΕ ήταν κατά μέσο όρο 50,7 % στις εκλογές για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο του 2019 (βλ. Χάρτη 1), κυμαινόμενη από 88,5 % και 84,2 % στο Βέλγιο και το Λουξεμβούργο (σημειώστε ότι η ψήφος είναι υποχρεωτική στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Κύπρο και το Λουξεμβούργο) έως λιγότερο από το ένα τέταρτο του συνόλου των εκλογέων που έχουν δικαίωμα ψήφου στη Σλοβακία (όπου καταγράφηκε το χαμηλότερο επίπεδο συμμετοχής, 22,7 %).

Οι σημαντικές διακυμάνσεις που παρατηρούνται στην προσέλευση των ψηφοφόρων μπορεί να αντανakλούν, τουλάχιστον σε κάποιο βαθμό, την εμπιστοσύνη που έχουν οι άνθρωποι στα πολιτικά συστήματα. Το 2013, σε μια κλίμακα 0-10 (με το 0 να είναι η χαμηλότερη τιμή και το 10 η υψηλότερη), ο μέσος όρος της εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα της ΕΕ ήταν 3,5. Αυτό μπορεί να συγκριθεί με την τιμή 4,5 που καταγράφηκε για την εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα (Christiansen T., 2016).

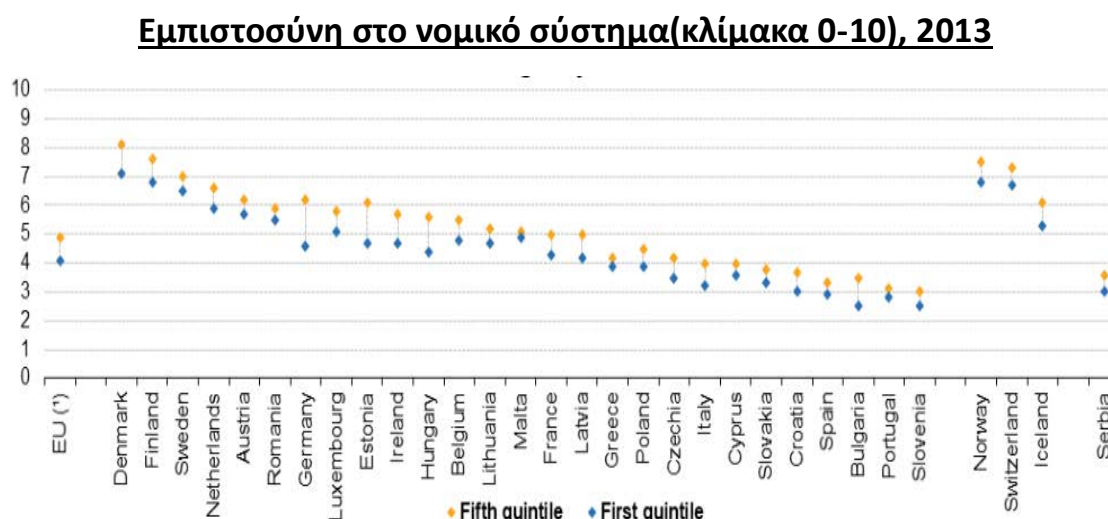
Τα υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα καταγράφηκαν στα σκανδιναβικά κράτη μέλη, τη Μάλτα και τις Κάτω Χώρες το 2013- κανένα άλλο κράτος μέλος της ΕΕ δεν κατέγραψε βαθμολογία άνω του 5,0. Στο άλλο άκρο της κλίμακας, εκτός από τη Σλοβενία (1,8) και τη Βουλγαρία (2,6), τα χαμηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα καταγράφηκαν στα κράτη μέλη του Νότου (Κύπρος, Ιταλία, Ελλάδα, Ισπανία και Πορτογαλία)- η χαμηλότερη μέση βαθμολογία καταγράφηκε στην Πορτογαλία (1,7).

Όπως και στην περίπτωση της εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα, τα υψηλότερα επίπεδα εμπιστοσύνης στα νομικά συστήματα καταγράφηκαν επίσης στα σκανδιναβικά κράτη μέλη και στις Κάτω Χώρες (όπου οι αξιολογήσεις ήταν υψηλότερες από ό,τι για τα πολιτικά συστήματα). Στο άλλο άκρο της κλίμακας, τα χαμηλότερα επίπεδα

εμπιστοσύνης στα νομικά συστήματα μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ καταγράφηκαν στην Κροατία, την Ισπανία, τη Βουλγαρία, την Πορτογαλία και τη Σλοβενία. Σημειώνεται ότι το επίπεδο εμπιστοσύνης στο νομικό σύστημα της Μάλτας ήταν χαμηλότερο από ό,τι για το πολιτικό σύστημα, ενώ αλλού ίσχυε το αντίστροφο.

Μια ανάλυση ανά εισοδηματική κατάσταση παρουσιάζεται στο διάγραμμα : υπογραμμίζει ότι τα άτομα στο πέμπτο εισοδηματικό πεντάμηνο είχαν γενικά υψηλότερο βαθμό εμπιστοσύνης στα πολιτικά συστήματα (μέση βαθμολογία 3,9 σε όλη την ΕΕ το 2013) από ό,τι τα άτομα στο πρώτο εισοδηματικό πεντάμηνο (3,2). Αυτό το μοτίβο - χαμηλότερη βαθμολογία μεταξύ των ατόμων που ανήκουν στο πρώτο παρά στο πέμπτο πεμπτημόριο εισοδήματος - επαναλήφθηκε σε κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, με εξαίρεση τη Μάλτα, όπου δεν υπήρχε καμία διαφορά μεταξύ αυτών των δύο υποπληθυσμών. Το χάσμα ήταν μεγαλύτερο στη Γερμανία, καθώς τα άτομα στο πέμπτο εισοδηματικό επίπεδο έδωσαν μέση βαθμολογία 5,8 στο πολιτικό σύστημα, σε σύγκριση με βαθμολογία 4,2 για τα άτομα στο πρώτο εισοδηματικό επίπεδο- οι επόμενες μεγαλύτερες διαφορές καταγράφηκαν στην Ιρλανδία και τη Λετονία.

Εικόνα 10: Εμπιστοσύνη στο νομικό σύστημα(κλίμακα 0-10)



Πηγή Eurostat, 2013

Η εικόνα ήταν ακόμη πιο σαφής όταν αναλύθηκε η εμπιστοσύνη που είχαν οι πολίτες στα νομικά συστήματα, με τα άτομα του πέμπτου εισοδηματικού επιπέδου να καταγράφουν συστηματικά υψηλότερο επίπεδο εμπιστοσύνης από τα άτομα του πρώτου εισοδηματικού επιπέδου. Τα αποτελέσματα αυτά μπορεί να είναι κάπως ανησυχητικά στο βαθμό που τα νομικά συστήματα προορίζονται γενικά να προστατεύουν τα δικαιώματα όλων των πολιτών, ωστόσο φαίνεται να υπάρχει σαφής διαχωρισμός στον βαθμό εμπιστοσύνης που παρέχουν στα νομικά συστήματα οι πολίτες που ανήκουν σε διαφορετικά πεμπτημόρια εισοδήματος. Το χάσμα αυτό ήταν μεγαλύτερο στη Γερμανία, όπου οι πολίτες του πέμπτου εισοδηματικού πεμπτημρίου βαθμολόγησαν κατά μέσο όρο το νομικό σύστημα με 6,2, ενώ οι πολίτες του πρώτου εισοδηματικού πεμπτημρίου με 4,6. Οι επόμενες μεγαλύτερες διαφορές καταγράφηκαν στην Εσθονία και την Ουγγαρία.

Η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και της κοινωνίας των πολιτών αποτελεί σημαντική διάσταση της ποιότητας ζωής των ευρωπαίων πολιτών. Το κράτος δικαίου θα πρέπει ιδανικά να βασίζεται σε αδιαμφισβήτητες νομικές διατάξεις που προβλέπουν την ίση μεταχείριση όλων των πολιτών, ανεξαρτήτως του φύλου, του σεξουαλικού προσανατολισμού, της αναπηρίας, της φυλής, της εθνικότητας, της θρησκείας ή άλλων χαρακτηριστικών. Έτσι, μια σειρά από διαφορετικές έρευνες σε ολόκληρη την ΕΕ αποκαλύπτουν ότι ένα σχετικά υψηλό ποσοστό των Ευρωπαίων θεωρεί ότι διάφορες μορφές διακρίσεων είναι κοινές, όπως προκύπτει από τις εξειδικευμένες έρευνες για τους μειονεκτούντες πληθυσμούς που συντονίζει ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων.

Ένα παράδειγμα είναι οι διακρίσεις στις αγορές εργασίας, είτε πρόκειται για το βαθμό συμμετοχής των γυναικών είτε για τις μέσες αποδοχές που λαμβάνουν οι γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Οι δείκτες που χρησιμοποιούνται στο πλαίσιο των δεικτών ποιότητας ζωής για τη μέτρηση αυτού του φαινομένου είναι το χάσμα απασχόλησης μεταξύ ανδρών και γυναικών και το χάσμα αμοιβών μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών, η διαφορά μεταξύ των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών ανδρών και γυναικών, είναι ένας εναλλακτικός δείκτης που αναδεικνύει τις διαφορές στις αποδοχές μεταξύ των δύο ομάδων. Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται σε μη προσαρμοσμένη μορφή (είναι η διαφορά μεταξύ των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών των αμειβόμενων ανδρών και των αμειβόμενων γυναικών ως ποσοστό των μέσων ακαθάριστων ωριαίων αποδοχών των αμειβόμενων ανδρών) και μπορεί να επηρεάζεται από το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων-συνήθως, όταν το χάσμα απασχόλησης μεταξύ των φύλων είναι μεγάλο, τότε το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων είναι συχνά αρκετά μικρό - αυτό μπορεί να αντανακλά, μεταξύ άλλων, ένα σχετικά υψηλό ποσοστό γυναικών με χαμηλά προσόντα που δεν συμμετέχουν στην αγορά εργασίας (Tosics, I., 2011). Από την άλλη πλευρά, οι διαφορές στις αμοιβές μεταξύ των δύο φύλων μπορεί επίσης να αντανακλούν: την έλλειψη ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση- την έλλειψη ίσης μεταχείρισης/ευκαιριών στον εργασιακό χώρο- κοινωνικούς περιορισμούς, όπως οι προσδοκίες του ρόλου των δύο φύλων, για παράδειγμα, ότι οι γυναίκες είναι πολύ πιο πιθανό να εργάζονται με μερική απασχόληση ή να κάνουν διακοπές στη σταδιοδρομία τους λόγω υποχρεώσεων φροντίδας. Ως εκ τούτου, το μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών αντανακλά ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων που εκτείνονται πέρα από το ενδιαφέρον για ίση αμοιβή για ίση εργασία.

Διάγραμμα 5: Ποσοστιαία μισθολογική διαφορά μεταξύ ανδρών και γυναικών



Πηγή Eurostat, 2018, Ιδία επεξεργασία

Οι επίσημες στατιστικές δείχνουν ότι, κατά μέσο όρο, το μη προσαρμοσμένο μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών ήταν 15,8 % στην ΕΕ το 2010, ενώ στη συνέχεια ακολούθησε ανοδική πορεία, καθώς το χάσμα διευρύνθηκε στο 16,4 % έως το 2012. Στη συνέχεια, το μη προσαρμοσμένο μισθολογικό χάσμα μεταξύ ανδρών και γυναικών στην ΕΕ είτε παρέμεινε αμετάβλητο είτε μειώθηκε κατά τη διάρκεια τεσσάρων διαδοχικών ετών και διαμορφώθηκε στο 14,1 % το 2019. Χαρακτηριστικό είναι ότι στο σύνολο της Ε.Ε. το χάσμα μεταξύ των δύο φύλλων μισθολογικά έχει μειωθεί τα τελευταία χρόνια, βλέπουμε όλο και περισσότερες γυναίκες να αναλαμβάνουν θέσεις ευθύνης και να αντιμετωπίζονται ισότιμα στο περιβάλλον εργασίας τους.

Η λειτουργία των δημοκρατικών θεσμών και το κράτος δικαίου θα πρέπει να προβλέπουν την ίση μεταχείριση όλων των πολιτών. Ωστόσο, εξακολουθούν να υπάρχουν σημαντικές ανισότητες σε ολόκληρη την ΕΕ, οι οποίες μπορεί να συνδέονται με χαρακτηριστικά όπως το φύλο, ο σεξουαλικός προσανατολισμός, η αναπηρία, η φυλή, η εθνικότητα ή η θρησκεία. Αν και υπάρχουν κάποιες ενδείξεις ότι το μισθολογικό χάσμα μεταξύ των φύλων στην ΕΕ έχει μειωθεί κάπως τα τελευταία χρόνια, οι άνδρες συνέχισαν να αμείβονται κατά μέσο όρο 14,1 % περισσότερο από τις γυναίκες το 2019.

2.3.6 Κοινωνικές σχέσεις

Σε αυτό το σημείο θα αναλύσουμε την τελευταία διάσταση, ελεύθερος χρόνος και κοινωνικές αλληλεπιδράσεις. Οι κοινωνικές αλληλεπιδράσεις, διαπροσωπικές δραστηριότητες και σχέσεις, είναι ένα συναφές αλλά εννοιολογικά διαφορετικό ζήτημα, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ως "κοινωνικό κεφάλαιο" τόσο για τα άτομα όσο και για την κοινωνία που επηρεάζει επίσης την ποιότητα ζωής των ανθρώπων.

Οι συχνότερες και πιο ικανοποιητικές κοινωνικές αλληλεπιδράσεις συνδέονται με μια σειρά από διαφορετικά αποτελέσματα στη ζωή, όπως η καλύτερη υγεία ή οι καλύτερες

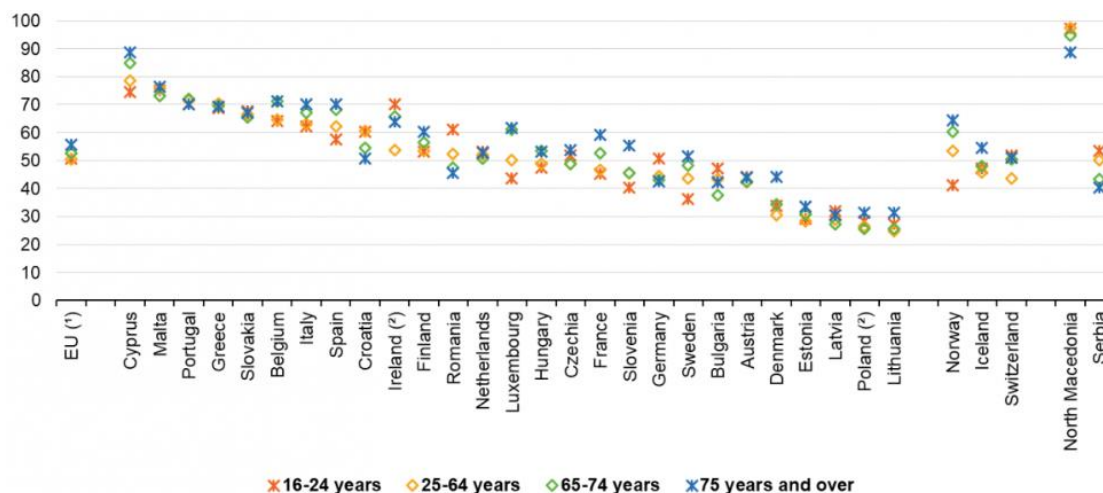
πιθανότητες εύρεσης εργασίας. Πιο συγκεκριμένα, η κοινωνική υποστήριξη, ή αλλιώς το να έχεις κάποιον στον οποίο μπορείς να βασιστείς σε περίπτωση ανάγκης, θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική μεταβλητή για την εξήγηση της κατανομής της ευτυχίας, για παράδειγμα, έχει επιλεγεί ως ένας από τους έξι βασικούς δείκτες που χρησιμοποιούνται στην έκθεση των Ηνωμένων Εθνών για την παγκόσμια ευτυχία. Εκτός του ότι περιλαμβάνει τη βασική μας ανάγκη για συμμετοχή σε δραστηριότητες, η ποιότητα των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων μπορεί να προάγει την ύπαρξη υποστηρικτικών σχέσεων, τη διαπροσωπική εμπιστοσύνη και την κοινωνική συνοχή.

Η αξιολόγηση των κοινωνικών αλληλεπιδράσεων θα πρέπει να διακρίνει τρεις διαφορετικές αλλά αλληλένδετες πτυχές: (α) δραστηριότητες με ανθρώπους, δηλαδή η επαφή ή η ενασχόληση με την οικογένεια, τους συγγενείς ή τους φίλους και η ικανοποίηση που αντλεί κανείς από αυτές τις προσωπικές σχέσεις- (β) δραστηριότητες για τους ανθρώπους, δηλαδή η συμμετοχή σε επίσημες και ανεπίσημες εθελοντικές δραστηριότητες- και (γ) υποστηρικτικές σχέσεις, που φαίνονται από την ικανότητα του ατόμου να λαμβάνει βοήθεια και προσωπική υποστήριξη σε περίπτωση ανάγκης. Αυτή η ενότητα βασίζεται στην αναφερόμενη συχνότητα με την οποία τα άτομα συναντιούνται με την οικογένεια, τους συγγενείς και τους φίλους- σημειώστε ότι οι πληροφορίες που παρουσιάζονται αφορούν μόνο τα μέλη της οικογένειας, τους συγγενείς και τους φίλους που δεν ζουν στο νοικοκυριό του ερωτώμενου. Έχει αποδειχθεί ότι οι κοινωνικές σχέσεις λειτουργούν ως ρυθμιστικό παράγοντα έναντι των αρνητικών επιπτώσεων του στρες στην ευημερία του ατόμου.

Το 2015, μια μικρή πλειοψηφία (51,3 %) των ατόμων στην ΕΕ ανέφερε ότι συναντιέται με την οικογένεια και τους συγγενείς τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα. Σε 13 από τα κράτη μέλη της ΕΕ, λιγότερο από το 50% του ενήλικου πληθυσμού συναντιόταν με την οικογένεια και τους συγγενείς του τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα, ενώ το ποσοστό αυτό έπεσε σε λιγότερο από το ένα τρίτο στη Δανία, τα κράτη μέλη της Βαλτικής και την Πολωνία. Αντίθετα, σε αρκετά από τα νότια κράτη μέλη - Κύπρος, Μάλτα, Πορτογαλία και Ελλάδα - πάνω από τα δύο τρίτα του ενήλικου πληθυσμού δήλωσαν ότι συναντιούνται τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα με την οικογένεια και τους συγγενείς- αυτό μπορεί να αντανακλά διαφορές στη γεωγραφική κινητικότητα, τις κοινωνικές δομές, τους κανόνες και τα έθιμα όσον αφορά τους οικογενειακούς δεσμούς στις (εκτεταμένες) οικογένειες.

Εικόνα 11: Άτομα που συναντιούνται με την οικογένεια και τους συγγενείς τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα(%) ανά ηλικία

Άτομα που συναντιούνται με την οικογένεια και τους συγγενείς τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα(%), ανά ηλικία, 2015



Πηγή Eurostat, 2015

Μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ δεν υπήρξε σαφές πρότυπο όσον αφορά τη σχέση μεταξύ της ηλικίας και της συνάντησης με την οικογένεια και τους συγγενείς. Η Κύπρος, το Βέλγιο, η Ιταλία, η Ισπανία, η Φινλανδία, το Λουξεμβούργο, η Τσεχία, η Γαλλία, η Σλοβενία, η Σουηδία, η Δανία, η Εσθονία και η Λιθουανία κατέγραψαν ένα παρόμοιο μοτίβο με τον μέσο όρο της ΕΕ, με τους ηλικιωμένους να έχουν περισσότερες πιθανότητες να συναναστρέφονται με την οικογένεια και τους συγγενείς από ό,τι οι νεότεροι (16-24) ή οι ενήλικες σε ηλικία εργασίας (25-64). Αντίθετα, οι νέοι ενήλικες (ηλικίας 16-24 ετών) ήταν πιο πιθανό (από τις άλλες ηλικιακές ομάδες) να συναναστρέφονται με την οικογένεια και τους συγγενείς τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα στην Ιρλανδία, τη Σλοβακία, τη Ρουμανία, τις Κάτω Χώρες, τη Γερμανία, τη Βουλγαρία, την Αυστρία και τη Λετονία. Είναι επίσης ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι στην Πορτογαλία, την Κροατία, τη Ρουμανία και τη Γερμανία τα άτομα ηλικίας 75 ετών και άνω ήταν λιγότερο διατεθειμένα (από τις άλλες ηλικιακές ομάδες) να συναναστρέφονται με την οικογένεια και τους συγγενείς τους τουλάχιστον μία φορά την εβδομάδα.

Έχει αποδειχθεί στην Παγκόσμια Έκθεση Ευτυχίας, ότι η ικανοποιητική ζωή, ένας υποκειμενικός δείκτης για την ποιότητα της ζωής, βελτιώνεται με τη διαθεσιμότητα πρακτικής, ηθικής και οικονομικής υποστήριξης από την οικογένεια και τους φίλους. Ο τομέας αυτός καλύπτεται από δύο συγκεκριμένες ερωτήσεις: αφενός, την ικανότητα/δυνατότητα του ερωτώμενου να ζητήσει κάθε είδους βοήθεια - ηθική, υλική ή οικονομική - από την οικογένεια, τους συγγενείς, τους φίλους ή τους γείτονες-αφετέρου, την παρουσία τουλάχιστον ενός ατόμου με το οποίο ο ερωτώμενος μπορεί δυνητικά (είτε το χρειάζεται είτε όχι) να συζητήσει προσωπικά θέματα.

Περίπου το 19,4 % του ενήλικου πληθυσμού της ΕΕ βρίσκεται σε αυτή την κατάσταση, με τις νεότερες ηλικίες (έως 49 ετών) να βρίσκονται κάτω από το μέσο όρο της ΕΕ και τα άτομα ηλικίας 50 ετών και άνω πάνω από το μέσο όρο. Υπάρχουν τέσσερα κράτη

μέλη στα οποία πάνω από το ένα τέταρτο των ανθρώπων δηλώνουν ότι δεν έχουν κανέναν να ζητήσουν υλική βοήθεια, με τη Βουλγαρία να βρίσκεται στην κορυφή με 27,1 % και να ακολουθεί η Ελλάδα, η Γερμανία και η Ρουμανία.

Εικόνα 12: Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν υλική βοήθεια(%) ανά ηλικία

Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν υλική βοήθεια(%), ανά ηλικία, 2018

	16 years and over	16-24 years	25-34 years	35-49 years	50-64 years	65-74 years	75 years and over
EU	19.4	10.6	13.2	17.4	22.4	25.0	24.8
Belgium	9.3	5.6	6.9	9.6	10.1	11.3	11.0
Bulgaria	27.1	20.1	23.9	27.3	30.1	29.7	27.4
Czechia	8.3	2.5	5.4	8.5	9.8	9.3	8.5
Denmark	21.1	8.0	10.0	15.3	29.3	31.3	25.8
Germany	25.3	8.1	14.8	22.9	30.1	37.8	35.4
Estonia	15.7	7.1	7.1	13.8	20.3	22.1	25.2
Ireland	13.8	13.3	12.4	14.6	15.0	12.7	11.5
Greece	25.8	19.8	21.1	24.5	29.2	30.2	27.1
Spain	10.6	7.6	8.8	10.2	12.2	12.0	11.4
France	19.9	5.2	9.0	16.4	24.2	28.6	28.1
Croatia	20.4	15.6	13.5	17.5	21.3	23.9	26.1
Italy	23.6	17.0	23.7	22.4	24.8	25.8	24.2
Cyprus	15.0	11.0	11.7	15.3	18.0	19.0	13.9
Latvia	22.1	11.0	10.9	20.2	26.1	26.9	30.5
Lithuania	20.9	9.7	11.9	21.0	25.5	24.2	23.6
Luxembourg	19.6	15.3	14.1	18.9	23.4	24.8	23.2
Hungary	20.5	17.0	14.7	20.3	24.5	20.7	19.0
Malta	22.8	14.5	16.4	22.3	31.6	27.3	21.7
Netherlands	19.6	13.9	11.7	16.4	23.0	27.4	27.4
Austria	21.4	15.0	13.9	19.2	23.8	29.7	31.6
Poland	8.2	4.4	4.4	6.0	10.1	10.7	12.7
Portugal	13.1	4.0	6.5	10.3	14.9	18.5	16.7
Romania	25.2	24.3	22.3	24.0	24.7	28.1	32.6
Slovenia	20.6	8.7	11.8	14.6	25.6	26.2	27.9
Slovakia	17.9	13.0	12.1	18.6	22.1	19.0	20.5
Finland	13.5	4.8	6.4	9.1	15.8	23.3	19.6
Sweden	8.7	6.1	7.7	7.8	9.0	10.6	11.0
Iceland	16.0	9.5	7.6	14.1	20.0	26.5	19.8
Norway	10.9	5.2	6.4	9.1	15.9	15.5	12.8
Switzerland	15.2	7.4	8.1	15.9	17.0	19.4	24.4
North Macedonia	36.1	33.4	31.4	36.6	38.0	40.7	39.1
Serbia	15.7	8.3	10.1	14.7	20.3	18.3	17.9

Πηγή Eurostat, 2018

Στο άλλο άκρο της κλίμακας υπάρχουν τέσσερις χώρες όπου λιγότερο από το 10 % δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν υλική βοήθεια, με φθίνουσα σειρά το Βέλγιο, τη Σουηδία, την Τσεχία και την Πολωνία με το χαμηλότερο σκορ στο 8,2 %.

Παρόμοια εικόνα παρουσιάζεται και στον παρακάτω πίνακα, όπου παρουσιάζεται το ποσοστό των ατόμων που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν άυλη βοήθεια, με τον μέσο όρο της Ε.Ε. να ανέρχεται στο 9,2%. Και πάλι, η γενιά κάτω των 50 ετών βρίσκεται σαφώς κάτω από αυτόν τον μέσο όρο, ενώ η παλαιότερη γενιά είναι εξίσου σαφώς πάνω από αυτόν. Σε γενικές γραμμές, η μη υλική βοήθεια φαίνεται να είναι ευκολότερο να ληφθεί από την υλική βοήθεια. Στη Ρουμανία, καταγράφεται το υψηλότερο ποσοστό ατόμων που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν άυλη βοήθεια, με το 19,5% των ατόμων ηλικίας 16 ετών και άνω να απαντούν με αυτή την έννοια. Τα επόμενα υψηλότερα ποσοστά καταγράφονται στη Βουλγαρία (19,3%) και την Ιταλία (16,3%). Υπάρχουν τρεις ακόμη χώρες της ΕΕ με ποσοστά άνω του 10 %: Ελλάδα, Μάλτα και Κάτω Χώρες. Αντίθετα, σε τέσσερα κράτη μέλη λιγότερο από το 5% του πληθυσμού δηλώνει ότι δεν

έχει κανέναν να ζητήσει άυλη βοήθεια. Πρόκειται για την Πολωνία (4,3%), την Τσεχία (4,1%), τη Φινλανδία (3,5%) και τη Σουηδία (3,3%).

Εικόνα 13: Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν άυλη βοήθεια(%) ανά ηλικία

Άτομα που δεν έχουν κάποιον να ζητήσουν άυλη βοήθεια(%), ανά ηλικία, 2018

	16 years and over	16-24 years	25-34 years	35-49 years	50-64 years	65-74 years	75 years and over
EU	9.2	5.7	7.1	8.8	10.3	10.7	10.7
Belgium	9.8	5.8	7.0	9.4	11.2	12.2	11.6
Bulgaria	19.3	16.4	16.2	19.5	20.5	21.4	20.7
Czechia	4.1	1.8	2.9	4.1	5.1	4.6	3.2
Denmark	7.8	5.4	6.1	5.9	11.2	8.6	7.7
Germany	8.5	3.5	5.9	9.0	10.4	9.9	9.6
Estonia	7.4	3.7	2.9	6.4	9.4	9.9	13.0
Ireland	5.7	2.8	5.3	7.0	6.2	3.5	4.9
Greece	14.7	10.3	12.7	13.6	16.4	16.5	17.2
Spain	5.5	3.7	4.7	5.0	6.1	6.8	7.0
France	5.5	1.8	2.7	4.7	6.7	7.6	7.2
Croatia	7.2	6.1	3.8	6.1	7.1	8.4	11.0
Italy	16.3	12.1	17.2	15.9	17.0	17.0	16.2
Cyprus	5.5	5.5	4.7	6.3	5.4	6.3	3.8
Latvia	9.7	4.7	4.4	8.3	11.1	11.1	16.3
Lithuania	8.1	2.5	5.5	7.0	9.0	9.9	12.1
Luxembourg	5.8	1.7	3.5	6.3	7.4	7.2	9.6
Hungary	8.1	5.8	5.5	7.4	10.4	8.7	7.4
Malta	11.8	10.5	10.2	11.2	16.1	11.0	9.4
Netherlands	11.6	7.3	8.9	11.1	13.6	15.7	11.4
Austria	6.9	4.4	4.9	6.0	7.2	9.1	12.1
Poland	4.3	1.6	2.0	3.1	5.5	5.6	7.6
Portugal	5.6	1.1	3.2	4.2	7.1	7.1	7.0
Romania	19.5	18.3	17.2	18.1	19.3	22.5	25.7
Slovenia	8.6	5.4	7.8	4.8	9.4	12.0	12.8
Slovakia	6.9	4.3	4.7	6.8	8.8	8.2	7.7
Finland	3.5	2.0	1.7	2.6	3.7	5.3	5.5
Sweden	3.3	1.8	4.6	3.1	3.6	3.0	2.9
Iceland	3.9	1.7	3.2	3.7	4.7	4.5	5.5
Norway	5.0	3.4	3.3	5.9	6.0	4.9	5.8
Switzerland	5.8	3.3	4.8	6.0	5.8	6.8	8.9
North Macedonia	23.7	20.3	21.2	22.7	24.8	28.2	30.6
Serbia	8.6	2.8	5.1	8.2	11.3	10.4	10.4

Πηγή Eurostat, 2018

Η ανισότητα μεταξύ των πόλεων και ο πιθανός αντίκτυπός της στη ζωή και την ευημερία έχει αποτελέσει σημαντικό αντικείμενο ακαδημαϊκής έρευνας και συζήτησης. Τόσο σε επίπεδο πόλεων αλλά και σε επίπεδο γειτονιών οι διαφορές που παρατηρούνται είναι σημαντικές για να αξιολογηθεί η ευημερία και το επίπεδο ζωής των πολιτών διαχρονικά.

Έχει υποστηριχθεί ότι το οικιακό περιβάλλον θα μπορούσε να παίζει ρόλο στη βιωσιμότητα και ανθεκτικότητα. Ωστόσο, απαιτούνται περισσότερες γνώσεις σχετικά με το πώς η ποιότητα του οικιακού περιβάλλοντος μαζί με την ικανοποίηση των πολιτών ενός προαστίου σχετίζονται με την κοινωνικοοικονομική κατάσταση της πόλης. Τα ευρήματα σχετικά με τα φυσικά χαρακτηριστικά της πόλης δείχνουν ότι οι υποβαθμισμένες περιοχές δεν είναι υποβαθμισμένες όσον αφορά το πράσινο ή τις δημόσιες συγκοινωνίες. Ωστόσο, αφορούν κατηγορίες (που αξιολογούνται από τους κατοίκους) και τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι έχουν υψηλότερα επίπεδα ηχορύπανσης και χαμηλότερα επίπεδα ασφάλειας, καθαριότητας, αισθητικής. Έτσι μπορούμε να συμπεράνουμε ότι η ικανοποίηση των κατοίκων σε αυτές τις περιοχές

είναι χαμηλή καθώς οι πολίτες αυτών δεν απολαμβάνουν τα προνόμια μιας σύγχρονης ανεπτυγμένης πόλης.

2.4 Προηγούμενες μελέτες

Οι πόλεις αντιμετωπίζουν ένα ευρύ φάσμα κινδύνων. Οι δυνητικές απειλές ποικίλλουν από τις φυσικές καταστροφές και τις (σχετικά αργές) περιβαλλοντικές αλλαγές μέχρι τα ανθρωπογενή ζητήματα (εξτρεμισμός). Για να ξεπεράσουν αυτές τις απειλές, οι πόλεις θα έπρεπε να είναι ανθεκτικές, ικανές να αντιστέκονται στα προβλήματα, να προσαρμόζονται σε νέες καταστάσεις και να ξεπερνούν τις κρίσεις. Σύμφωνα με τους Grimes C, et.al (2017), η κοινωνική δικτύωση μπορεί να είναι αρκετά σημαντική για τη διευκόλυνση των επικοινωνιακών ροών και την ενίσχυση της συμμετοχής της κοινότητας, αλλά πρέπει να αντιμετωπίζεται προσεκτικά, ώστε να μετατραπεί το αποτέλεσμα της από προβολή σε συμμετοχή και να αποφευχθούν προβλήματα που προκύπτουν από την κακή χρήση της. Τα επόμενα βήματα του έργου περιλαμβάνουν τη συμμετοχή και άλλων πόλεων στη δοκιμή του εργαλείου και στην επικοινωνία με τις πόλεις του έργου. Τέλος, αναφέρουν, ότι για να διασφαλιστούν υψηλής ποιότητας διαδικασίες πιλοτικής εφαρμογής, είναι απαραίτητη η στενή συνεργασία και ο συντονισμός με την έρευνα και την εταιρεία των πόλεων για να εξασφαλιστεί μια σαφής, καλά δομημένη διαδικασία συνδημιουργίας.

Η ενσωμάτωση βραχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων σχεδίων βιώσιμης αστικής ανάπτυξης είναι σημαντική, αλλά θα πρέπει να ενθαρρύνεται και να διασφαλίζεται η συνέχειά τους, όπως αναφέρουν οι Shen L. Y., et.al (2011). Η συμμετοχή διαφόρων τομέων στον καθορισμό των στόχων και των στρατηγικών μπορεί να αποτελέσει σημαντικό βήμα για την απόκτηση της αναγνώρισης και της υποστήριξης κατά την προσθήκη των προσπαθειών για την επίτευξή τους.

Η πρόκληση, για τους Valencia S. C., et.al (2019), έγκειται στο να συγκεντρωθούν τα διάφορα μέρη της συνεργασίας για την αειφορία σε ένα συνεκτικό σύνολο, ώστε να καταστεί δυνατή μια ολοκληρωμένη προσέγγιση. Το έργο αυτό μπορεί να διευκολυνθεί με τη δημιουργία μιας μονάδας ή επιτροπής υψηλού επιπέδου στρατηγικού συντονισμού/ενσωμάτωσης με ειδική διατομεακή εντολή και επαρκείς αρμοδιότητες για να προωθήσει την ατζέντα αυτή. Όταν αυτή περιλαμβάνει υπουργικούς ή τομεακούς "πρωταθλητές" για μια τέτοια ατζέντα, ώστε να είναι σε θέση να συνεργαστεί αποτελεσματικά με εκλεγμένους αντιπροσώπους και οι προοπτικές για πρόοδο θα ενισχυθούν σημαντικά.

Οι στόχοι βιώσιμης ανάπτυξης (SDG's) αποσκοπούν στην επίτευξη μιας κοινωνίας χωρίς αποκλεισμούς, ανθεκτικής, ασφαλούς και βιώσιμης. Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής, μαζί με τους επιχειρηματίες και τους πολίτες, καλούνται να αντιμετωπίσουν μια μεγάλη πρόκληση για τη βελτιστοποίηση της χρήσης της γης. Η ανάπτυξη των πόλεων με κατεύθυνση τη βιωσιμότητα είναι μία πολύ σύνθετη πρόκληση, διότι πρόκειται για ένα σύστημα που αποτελείται από διαφορετικές σχέσεις, στις οποίες ο υπολογισμός ενός βέλτιστου σημείου παρουσιάζει δυσκολίες εφαρμογής πολύ σύνθετη πρόκληση, διότι πρόκειται για ένα σύστημα που αποτελείται από παρουσιάζει

δυσκολίες εφαρμογής. Επομένως, σύμφωνα με τους D'Adamo I., et.al (2022), μπορούμε να ορίσουμε τα κύρια χαρακτηριστικά ενός αποτελεσματικού συνόλου δεικτών: πολυδιάστατη φύση, αντικειμενικότητα, χρονική επάρκεια και επικαιρότητα, επάρκεια, πληρότητα, απλότητα και περιορισμένος αριθμός. Ωστόσο, κατά τον καθορισμό των δεικτών, είναι απαραίτητο να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι αυτοί χρησιμοποιούνται στη συνέχεια για την παροχή κινήτρων για πολιτικές βιώσιμης ανάπτυξης. Αυτό αυξάνει τη δυσκολία του καθορισμού ενός ενιαίου συνόλου δεικτών που να ισχύει για όλα τα εδάφη, είτε πρόκειται για έθνη, περιφέρειες, επαρχίες ή πόλεις.

Η ασυνεπής αντιμετώπιση των μετασχηματισμών των συστημάτων αποτελεί επίσης σημαντική πρόκληση, όπως αναφέρουν οι Tanner T., et.al (2017). Ενώ ορισμένοι θεωρούν ότι ο μετασχηματισμός συμβαίνει σταδιακά μέσα σε ένα σύστημα, άλλοι τον θεωρούν όταν η ανθεκτικότητα αποτυγχάνει, τα συστήματα καταρρέουν.

Στο μέλλον, η συνεχής βελτίωση του συνειρμού των μοντέλων με καλό αποτέλεσμα εφαρμογής ή η καθιέρωση μιας βασικής «βιβλιοθήκης» μοντέλων μπορεί να αποτελέσει την κατεύθυνση της μελλοντικής ανάπτυξης των μοντέλων δυναμικής συστημάτων, μας λένε οι Li W., et.al (2023).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Η παρούσα μελέτη διεξήχθη με μια συνδυασμένη μεθοδολογική προσέγγιση, αρχικά με μια (α) ανάλυση μελέτης περίπτωσης, στη συνέχεια με (β) ανάλυση περιεχομένου και τέλος με (γ) συγκριτική ανάλυση.

3.1 Ανάλυση μελέτης περίπτωσης

Η μελέτη περίπτωσης είναι μια ερευνητική μέθοδος που χρησιμοποιείται κυρίως στις κοινωνικές επιστήμες. Είναι μια στρατηγική έρευνας που στοχεύει στην κατανόηση της δυναμικής που υπάρχει σε συγκεκριμένα περιβάλλοντα. Αυτές οι μελέτες μπορεί να επικεντρώνονται είτε σε μία μόνο περίπτωση είτε σε πολλές και μπορούν να περιλαμβάνουν διάφορα επίπεδα ανάλυσης. Συνήθως, συνδυάζουν διάφορες μεθόδους συλλογής δεδομένων, όπως αρχεία, συνεντεύξεις, ερωτηματολόγια και παρατηρήσεις. Σύμφωνα με τον Eisenhardt (1989), τα δεδομένα μπορεί να είναι είτε ποιοτικά (λέξεις) είτε ποσοτικά (αριθμοί).

Στη μελέτη περίπτωσης, το πρώτο βήμα είναι να ορίσουμε τη μεμονωμένη περίπτωση ή την ομάδα περιπτώσεων που θα εξεταστούν και στη συνέχεια να διεξάγουμε την έρευνα βασιζόμενοι σε ό,τι έχει ήδη ερευνηθεί και είναι γνωστό για το θέμα. Αυτό περιλαμβάνει μια ανασκόπηση της σχετικής βιβλιογραφίας και άλλων πηγών που θα μας βοηθήσουν να κατανοήσουμε το αντικείμενο της έρευνας και να διαμορφώσουμε τα ερευνητικά μας ερωτήματα. Έτσι διατυπώνουμε στη συνέχεια τα ερευνητικά ερωτήματα και υποθέσεις, σχεδιάζουμε την ανάλυση που θα ακολουθήσουμε και τη λογική που θα συνδέονται τα δεδομένα με τις υποθέσεις και τέλος αξιολογούμε τα όποια αποτελέσματα προκύψουν.

3.2 Ανάλυση περιεχομένου

Η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου είναι μία μέθοδος έρευνας η οποία χρησιμοποιείται κατά κόρον από τους επιστήμονες κάθε ερευνητικού πεδίου, καθώς δίνει τη δυνατότητα στον ερευνητή να συλλέγει εύκολα και άμεσα μεγάλο όγκο δεδομένων, όπως αναφέρει ο Stemler (2000). Σύμφωνα με τον Holsti (1968), πρόκειται για οποιαδήποτε τεχνική που χρησιμοποιείται για την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσω της συστηματικής και αντικειμενικής αναγνώρισης συγκεκριμένων χαρακτηριστικών των μηνυμάτων. Για τον Weber (1985), η ανάλυση περιεχομένου είναι μια ερευνητική μεθοδολογία που χρησιμοποιεί ένα σύνολο διαδικασιών για να εξάγει έγκυρα συμπεράσματα από το κείμενο, τα οποία μπορεί να αφορούν τον αποστολέα του μηνύματος, το ίδιο το μήνυμα ή το κοινό του μηνύματος. Η ανάλυση περιεχομένου στηρίζεται σε τρεις βασικές αρχές, την αντικειμενικότητα, την συστηματικότητα και τη γενικότητα.

3.3 Συγκριτική ανάλυση

Η συγκριτική ανάλυση είναι μια μορφή μεθοδολογίας επιστημονικής έρευνας που περιλαμβάνει την αξιολόγηση της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας. Αυτή η ανάλυση πραγματοποιείται σε βάθος χρόνου και δίνει έμφαση στη σύγκριση μεταξύ διαφορετικών πλαισίων. Η συγκριτική ανάλυση επικεντρώνεται στις ομοιότητες και διαφορές α) στις τιμές των μεταβλητών και β) στις σχέσεις μεταξύ των μεταβλητών. Σκοπός της είναι να κατανοήσει πώς λειτούργησαν οι μεταβλητές και να ερμηνεύσει τις επιπτώσεις αυτών των ομοιοτήτων και διαφορών, προκειμένου να καθοδηγήσει τη μελλοντική εφαρμογή.

Κατά την εκπόνηση συγκριτικών μελετών περίπτωσης μπορεί να προκύψουν ζητήματα ηθικής δεοντολογίας και πρακτικά ζητήματα. Ένα ζήτημα είναι ότι οι συμμετέχοντες στην έρευνα μπορεί να είναι αναγνωρίσιμοι, και αυτό πρέπει να συζητηθεί και να συμφωνηθεί με τους συμμετέχοντες. Οι λεπτομέρειες που δεν είναι απαραίτητες για την κατανόηση της περίπτωσης μπορούν να τροποποιηθούν, συνοδευόμενες από επεξηγηματικό σημείωμα που να αναφέρει ότι οι αλλαγές έγιναν για την προστασία της ταυτότητας των συμμετεχόντων. Ακόμη, ο ερευνητής πρέπει να διαθέτει τις απαιτούμενες δεξιότητες, να κατανοεί την πολυπλοκότητα κάθε περίπτωσης και να χρησιμοποιεί κριτική σκέψη για να ερμηνεύσει τα δεδομένα και να παρουσιάσει ένα συνεκτικό αποτέλεσμα. Όταν η συγκριτική ανάλυση βασίζεται αποκλειστικά στην ανάλυση δευτερογενών δεδομένων, ο ερευνητής πρέπει να διασφαλίσει ότι τα διαθέσιμα στοιχεία είναι ποιοτικά, κατάλληλα για την ανάλυση και σύγχρονα, ώστε να είναι αξιόπιστα.

3.4 Σκοπός και ερευνητικά ερωτήματα

Σκοπός της εργασίας αυτής είναι η κατανόηση αρχικά των εννοιών της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας, οι οποίες είναι πολυδιάστατες και περιλαμβάνουν πολλά επιστημονικά πεδία. Επίσης, να τονιστεί η σημαντικότητά τους και η συμβολή τους στα μοντέλα ανάπτυξης μίας οικονομίας, αφού πλέον δεν υφίσταται ανάπτυξη χωρίς αυτές τις δύο έννοιες να βρίσκονται στη βάση.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που πηγάζουν από την θεματολογία της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι ποικίλα. Είναι σημαντικό να εξεταστεί η σημαντικότητα της γεωπολιτικής θέσης των δύο πόλεων και η επιρροή της στα επίπεδα ανάπτυξής τους. Επιπλέον σε τι επίπεδο ανθεκτικότητας βρίσκονται οι δύο πόλεις, ποια είναι τα δυνατά τους σημεία και που υστερούν. Επίσης, γίνεται αναφορά στο «Σχέδιο Ανθεκτικότητας» που έχουν υποβάλλει στο πρότζεκτ 100 Resilient Cities. Έτσι, τα ερευνητικά ερωτήματα που καλούμαστε να απαντήσουμε στην έρευνα αυτή είναι τα εξής:

- Πόσο σημαντικό είναι για την οικοδόμηση σύγχρονων πόλεων η χρήση πρακτικών και προτύπων με βάση την ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα;
- Σε τί επίπεδο ανθεκτικότητας βρίσκονται Ραμάλα και Τελ Αβίβ-Γιάφο;

- Πώς τα κοινωνικοπολιτικά θέματα που συνδέουν τις δύο περιφέρειες επηρεάζουν την ευημερία τους;
- Ποιοι είναι οι μελλοντικοί στόχοι και οι στρατηγικές κατευθύνσεις της κάθε μίας, βάση του 100 Resilient Cities;
- Τι ρόλο έχουν οι έννοιες της ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας στο σχέδιο ανάπτυξής τους;

3.5 Σύντομη περιγραφή του μοντέλου

Το RMM (Resilience Maturity Model) που παρουσιάζεται στο παρόν κεφάλαιο αναπτύχθηκε με τη βοήθεια 40 διεπιστημονικών εμπειρογνομόνων από διάφορες ευρωπαϊκές χώρες (Γερμανία, Δανία, Ιταλία, Λετονία, Νορβηγία, Ισπανία, Σουηδία και Ηνωμένο Βασίλειο), οι οποίοι είχαν στρατηγικό, επιχειρησιακό ή τακτικό υπόβαθρο. Επιπλέον, οι συμμετέχοντες συνδύασαν γνώσεις και εμπειρία από ποικίλους τομείς της ανθεκτικότητας των πόλεων: 9 ήταν εμπειρογνώμονες στην προστασία των δομών ζωτικής σημασίας, 8 στην προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, 10 στην κοινωνική δυναμική, 7 στην τοπική διοίκηση και 6 στην ευρωπαϊκή διακυβέρνηση και χάραξη πολιτικής (Josune Hernantes, et.al, 2019). Οι εν λόγω εμπειρογνώμονες συμμετείχαν καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας συνεργασίας για την ανάπτυξη του μοντέλου. Η διαδικασία αυτή αποτελούνταν από τρία βασικά βήματα: (1) εργαστήρια, (2) το Delphi process και (3) τα πιλοτικά τεστ του RMM. Το μοντέλο παρέχει ένα εργαλείο για τις τοπικές, περιφερειακές, εθνικές-διεθνείς αρχές και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, το οποίο τους επιτρέπει να προβληματιστούν και να λάβουν αποφάσεις σχετικά με τη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητας μιας πόλης.

Το μοντέλο RMM αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του εγχειρήματος Smart Mature Resilience, ένα πρότζεκτ το οποίο ξεκίνησε το 2016 και είχε ως στόχο τη δημιουργία ενός «οδηγού» για τις πόλεις ώστε να πετύχουν υψηλότερα επίπεδα ανθεκτικότητας στο μέλλον. Το Smart Mature Resilience (SMR) είναι ένα διεπιστημονικό ερευνητικό έργο που εργάζεται για πιο ανθεκτικές πόλεις στην Ευρώπη. Ερευνητές και πόλεις έρχονται σε επαφή για να ενισχύσουν την ικανότητα των πόλεων να αντιστέκονται, να απορροφούν και να ανακάμπτουν από τις επικίνδυνες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αναπτύσσοντας, εφαρμόζοντας και επικυρώνοντας μια ευρωπαϊκή κατευθυντήρια γραμμή διαχείρισης της ανθεκτικότητας, η οποία περιλαμβάνει μια ολιστική προσέγγιση για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας των πόλεων, υποστηρίζει τον στρατηγικό σχεδιασμό και τη διαχείριση και καθορίζει την ιδανική πορεία που πρέπει να ακολουθήσει μια πόλη για να προωθήσει περαιτέρω την τοπική ανθεκτικότητα.

Οι πόλεις που συμμετείχαν χωρίστηκαν σε 4 tier (βαθμίδες):

- 1) Tier 1 (πιλοτική εφαρμογή)
Σαν Σεμπαστιάν
Γλασκόβη
Κρίστιανσαντ
- 2) Tier 2 (πόλεις στο ίδιο επίπεδο)

- Ρώμη*
Ρήγα
Μπρίστολ
Βέιλε
- 3) Tier 3 (πόλεις σε δίκτυο ανθεκτικότητας)
Αθήνα
Θεσσαλονίκη
Μάλμε
Μάντσεστερ
Ευρύτερη περιοχή Αμμάν
Στίρλινγκ (H.B.)
- 4) Tier 4 (άλλες ευρωπαϊκές πόλεις)
Λονδίνο
Λάρισα
Άλμπα (Ιταλία)
Κάλιαρι
Πράγα

Το RMM ορίζει πέντε διαδοχικά στάδια ωριμότητας (Starting, Moderate, Advanced, Robust, Vertebrate) από τα οποία περνούν οι πόλεις, ξεκινώντας από τις αρχικές τους προσπάθειες στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας και καταλήγοντας στην επίτευξη της αριστείας ανθεκτικότητας. Με βάση τον ορισμό αυτών των σταδίων, το RMM επιτρέπει στις πόλεις να αξιολογήσουν το τρέχον στάδιο ωριμότητάς τους και να προσδιορίσουν τις πολιτικές που τους επιτρέπουν να προχωρήσουν σε ένα πιο ώριμο στάδιο (J. Hernantes et al., 2019).

Κάθε ένα από τα στάδια ωριμότητας περιλαμβάνει περιγραφή των στόχων του εν λόγω σταδίου, τους ενδιαφερόμενους φορείς που συμμετέχουν ενεργά σε κάθε στάδιο ωριμότητας και έναν κατάλογο των πολιτικών που πρέπει να εφαρμοστούν για την επίτευξη των στόχων του σταδίου. Το RMM περιλαμβάνει το ρόλο των σχετικών ενδιαφερομένων μερών που εμπλέκονται στη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητας, όπως η πολυδιάστατη διακυβέρνηση, οι εθελοντές, οι υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης κ.λπ.

Όσον αφορά τις πολιτικές που περιλαμβάνονται στο RMM, ταξινομούνται σύμφωνα με τέσσερις πυλώνες ή διαστάσεις που συνδυάζουν την αποτελεσματική ηγεσία και διακυβέρνηση (L), ετοιμότητα (P), υποδομές και πόρους (I) και τη συνεργασία (C) μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών. Κάθε διάσταση ανθεκτικότητας έχει χωριστεί σε διάφορες επιμέρους διαστάσεις που ομαδοποιούν συναφείς πολιτικές (Smart Mature Resilience, 2016).

Η διάσταση της ηγεσίας και της διακυβέρνησης περιλαμβάνει τη χάραξη πολιτικής αρχικά τη δέσμευση της για την προώθηση της δημοτικής, διατομεακής και πολυδιοικητικής συνεργασίας (υποδιάσταση L1), καθώς και τη διαμόρφωση της κατάλληλης νομοθεσίας (υποδιάσταση L2). Επιπλέον, μια κουλτούρα μάθησης (υποδιάσταση L3) και ένα σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα (υποδιάσταση L4) που πρέπει να αναπτυχθούν προκειμένου να ενδυναμωθούν οι ενδιαφερόμενοι φορείς στη

διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Η διάσταση της ετοιμότητας αναφέρεται σε στη λήψη μέτρων για τη βελτίωση της διάγνωσης και της αξιολόγησης του επιπέδου ανθεκτικότητας της πόλης (υποδιάσταση P1). Επιπλέον, η ετοιμότητα περιλαμβάνει τη βελτίωση της κατάρτισης των ενδιαφερομένων, ώστε να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν με τις καταστροφές (υποδιάσταση P2).

Η διάσταση της ανθεκτικότητας ως προς τις υποδομές και τους πόρους αποτελείται από τις πολιτικές που βελτιώνουν την ικανότητα των υπηρεσιών να επιτυγχάνουν μεγαλύτερες επίπεδα ευρωστίας, πλεονασμού, επινοητικότητας και ταχύτητας σε περιπτώσεις ανάγκης (υποδιάσταση I1). Για το σκοπό αυτό, οι πόροι για την οικοδόμηση για την αύξηση της ανθεκτικότητας και των πλεονασμών των υποδομών πρέπει να αναπτυχθούν (υποδιάσταση I2). Η διάσταση της συνεργασίας συνεπάγεται την ανάπτυξη μιας ολιστικής και συμμετοχικής προσέγγισης, που σημαίνει ότι οι εταιρικές σχέσεις μεταξύ φορέων της πόλης, όπως εταιρείες, εθελοντές και πολίτες (υποδιάσταση C1), καθώς και συμμαχίες με άλλες πόλεις (υποδιάσταση C2).

Παρακάτω ακολουθούν τα επίπεδα ωριμότητας του μοντέλου.

1. Starting

Σε αυτό το στάδιο, οι διάφορες δημοτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης αρχίζουν να αναπτύσσουν πολιτικές οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Η τοπική αυτοδιοίκηση προσδιορίζει τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς που πρέπει να συμμετάσχουν στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας και ηγείται της ανάπτυξης ενός σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας με κοινές πρακτικές και προσεγγίσεις, ώστε η στρατηγική ανθεκτικότητας να συμπεριληφθεί στην ατζέντα της πόλης.

2. Moderate.

Το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα της πόλης περιλαμβάνει πολιτικές που ανταποκρίνονται σε αναμενόμενους και απρόβλεπτους κινδύνους καταστροφών από μια ολιστική προσέγγιση. Η τοπική αυτοδιοίκηση δημιουργεί συνεργασίες με εθελοντικές οργανώσεις, ΜΚΟ και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης για τη διεξαγωγή κοινών εκπαιδευτικών ασκήσεων.

3. Advanced

Σε αυτό το στάδιο, το σχέδιο δράσης ανθεκτικότητας ενσωματώνει όλους τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας και βελτιώνεται συνεχώς με βάση τα διδάγματα και τις βέλτιστες πρακτικές που λαμβάνονται μέσω τακτικών συνεδριών ενημέρωσης με τους τοπικούς και περιφερειακούς ενδιαφερόμενους φορείς.

4. Robust

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς της πόλης συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη του ανθεκτικότητας της πόλης με πλήρη επίγνωση ότι η οικοδόμηση της ανθεκτικότητας είναι μια συνεχής διαδικασία βελτίωσης και ότι αποτελεί μέρος της καθημερινής σκέψης και δράσης. Το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα βελτιώνεται και επικαιροποιείται συνεχώς με βάση την ανατροφοδότηση και τις προτάσεις που λαμβάνονται από τους ενδιαφερόμενους φορείς της πόλης μέσω διαδικασιών

διαβούλευσης. Ακόμη, η πολυδιοικητική προσέγγιση με παγκόσμια διάσταση έχει αναπτυχθεί και τεθεί σε λειτουργία.

5. *Vertebrate*

Όλες οι προσπάθειες των φορέων της πόλης είναι συντονισμένες, ολοκληρωμένες και ευθυγραμμίζονται με το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα της πόλης. Επιπλέον, συμμετέχει ενεργά σε δίκτυα με άλλες πόλεις και συνεργάζεται με περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς για την εφαρμογή πολιτικών οικοδόμησης ανθεκτικότητας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΤΗΣ RAMALLAH

4.1 Δομή και Χαρακτηριστικά

Η Ραμάλα αποτελεί την επιτομή της Παλαιστίνης, ενώ οι περισσότεροι από εμάς δεν γνωρίζουμε την ύπαρξή της. Πρόκειται για το πολιτιστικό, εμπορικό και κυβερνητικό κέντρο της Δυτικής Όχθης, ζωντανό από φιλελευθερισμό και διανόηση (Gerner D.J., 1994). Είναι μια δυνατή, ζωντανή πόλη, από την ιστορική αγορά της μέχρι τον χαοτικό σταθμό λεωφορείων και από το μοντέρνο κέντρο της μέχρι τα πανύψηλα, λαμπερά ξενοδοχεία της. Λειτουργώντας σχεδόν μέσα στη δική της φούσκα, η Ραμάλα είναι ένας εκλεκτικός κόμβος δραστηριοτήτων και συνεχίζει να εξελίσσεται κάθε μέρα (Resilient Ramallah 2050, Resilience Cities Network, 2021). Πολλοί από τους κατοίκους της είναι οικογένειες προσφύγων από την Ιερουσαλήμ και άλλες περιοχές της Παλαιστίνης, οι οποίοι αναγκάστηκαν να αναζητήσουν νέα ζωή στη Ραμάλα και με τον τρόπο αυτό την κατέστησαν *de facto* πρωτεύουσα της Παλαιστινιακής Αρχής.

Βρίσκεται περίπου 16 χιλιόμετρα βόρεια της Ιερουσαλήμ στην Παλαιστινιακή Δυτική Όχθη, η Ραμάλα ιδρύθηκε αρχικά στα μέσα της δεκαετίας του 1500 από την οικογένεια Haddadin ως χριστιανικό χωριό. Αναπτύχθηκε κατά τη διάρκεια του 17ου και 18ου αιώνα. ως ένα κυρίως γεωργικό χωριό, και μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1800, οι ιεραποστολικές ομάδες είχαν χτίσει διάφορα σχολεία και εκκλησίες. Τα δημογραφικά στοιχεία της πόλης άλλαξαν καθώς όλο και περισσότεροι άνθρωποι μετακόμισαν στη νεοσύστατη πόλη στις αρχές του 1900, λόγω του υψηλού βιοτικού επιπέδου που προέκυψε από την ανάπτυξη των εμπορικών δρόμων με τις ΗΠΑ.

Από τότε, η ευημερία, η συνέχεια και η ταυτότητά της Ραμάλα έχουν δοκιμαστεί μέσα από ξεχωριστές περιόδους κατοχής και μαζικής μετανάστευσης. Σήμερα, το κράτος της Παλαιστίνης παραμένει υπό ισραηλινή κατοχή, που σημαίνει ότι δεν έχουν τον έλεγχο των βασικών λειτουργιών και πόρων τους που είναι ζωτικής σημασίας για την ανθεκτικότητα, όπως την ελευθερία στις μετακινήσεις, την εκμετάλλευση της γης, ο έλεγχος των συνόρων και το νερό (Resilient Ramallah 2050, Resilience Cities Network, 2021).

Στις 15 Δεκεμβρίου 1988, η Γενική Συνέλευση του ΟΗΕ αναγνώρισε την διακήρυξη της ανεξαρτησίας της Παλαιστίνης που έγινε τον Νοέμβριο του 1988 με το ψήφισμα 43/177. Σήμερα, το 2022, 138 (το 71.5% των κρατών μελών του ΟΗΕ) από τα 193 κράτη μέλη των Ηνωμένων Εθνών έχουν αναγνωρίσει το κράτος της Παλαιστίνης. Πολλές από τις χώρες που δεν αναγνωρίζουν το κράτος της Παλαιστίνης αναγνωρίζουν ωστόσο την ΟΑΠ ως «εκπρόσωπο του παλαιστινιακού λαού». Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΟΑΠ έχει εξουσιοδότηση από το Παλαιστινιακό Εθνικό Συμβούλιο να εκτελεί τα καθήκοντα της διακυβέρνησης του Κράτους της Παλαιστίνης.

Το κράτος της Παλαιστίνης διαθέτει πολλές δυνάμεις ασφαλείας (συμπεριλαμβανομένης της Πολιτικής Αστυνομίας, των Δυνάμεων Εθνικής Ασφάλειας και των Υπηρεσιών Πληροφοριών της Παλαιστίνης) με σκοπό τη διατήρηση της ασφάλειας και την προστασία των Παλαιστινίων πολιτών και του Παλαιστινιακού Κράτους.

Σε υψόμετρο περίπου 880 μέτρα πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας, η Ραμάλα σημαίνει "το σπίτι του Θεού". Είναι ένα ταιριαστό όνομα για την πόλη που έγινε το διοικητικό κέντρο της κυβέρνησης του κράτους της Παλαιστίνης, της Παλαιστινιακής Εθνικής Αρχής (ΠΕΑ), το 1994.

Κατά έναν παράδοξο τρόπο, είναι το σκηνικό της σύγκρουσης, της καταπίεσης και του θανάτου που έχει οδηγήσει τους πολίτες της Ραμάλα να γιορτάζουν με κάθε τρόπο αυτό που σημαίνει να είσαι ζωντανός (Khamaisi, R., 2010). Μεταξύ των νεότερων γενεών, αυτό το ενωτικό πνεύμα εκδηλώνεται με τη μορφή σχεδόν συνεχών house-parties, καθώς και με φεστιβάλ και βραδιές σε πολλούς χώρους της πόλης. Η λογοτεχνία, η κωμωδία και οι τέχνες γενικότερα παίζουν σημαντικό ρόλο, με ένα πολιτιστικό ημερολόγιο εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του χρόνου. Είναι η σύγχρονη, ευρωπαϊκή ατμόσφαιρα που μπορεί να βρει κανείς στο "κέντρο της πόλης" ειδικότερα, η οποία εκπλήσσει τους περισσότερους επισκέπτες που έρχονται για πρώτη φορά-υπάρχει μια διεθνής γαστρονομική σκηνή, με πολλά εστιατόρια που σερβίρουν αλκοόλ και μια εκλεκτική σειρά από μπαρ διάσπαρτα σε όλη την πόλη. Υπάρχουν επίσης κλασικοί ξενώνες φιλικόι προς τους backpackers στην πόλη, ιδανικοί για όσους θέλουν να ταξιδέψουν και να γνωρίσουν άλλους.

Ωστόσο, όλα αυτά δεν σημαίνουν ότι η Ραμάλα είναι εντελώς αποκομμένη από τις παλαιστινιακές και μουσουλμανικές παραδόσεις. Πολλά από τα παλαιότερα καφέ έχουν ανομολόγητους κανόνες μόνο για τους άνδρες, αν και οι αλλοδαπές γυναίκες τείνουν να μην αντιμετωπίζουν προβλήματα. Οι πωλητές φαλάφελ, τα φρέσκα παγωτά και τα μπαρ με χυμούς είναι επίσης αγαπητά στην πόλη, όπως και η πολυσύχναστη αγορά, όπου φαινομενικά τα πάντα μπορεί κανείς να τα πάρει σε τιμή ευκαιρίας. Οι διάφορες γειτονιές ποικίλλουν πολύ, από τις κυβερνητικές κατοικίες της αριστοκρατικής Al Masyon, η οποία διαθέτει επίσης το μοναδικό ξενοδοχείο 5 αστέρων της Ραμάλα, το Moevenpick, μέχρι την ενεργητική, μοντέρνα Al Tireh. Ο πραγματικός κόμβος για τους ξένους είναι το κέντρο της, γνωστό ως "Ramallah tahta", όπου όμορφα παλιά κτίρια στεγάζουν αριστοκρατικά εστιατόρια και μπαρ, ιδιόμορφα καταστήματα και επίσης το κέντρο τουριστικών πληροφοριών της πόλης.

Η Ραμάλα γνώρισε τεράστια αστικοποίηση την τελευταία δεκαετία, χάρη στην προθυμία και τις προσπάθειες τόσο των κατοίκων της όσο και των θεσμών. Οι προσπάθειες αυτές βοήθησαν τη Ραμάλα να επιλεγεί ως αξιότιμο μέλος της παγκόσμιας ομάδας 100 ανθεκτικών Cities. Η Ραμάλα βρίσκεται σε καλή θέση για να ηγηθεί στις προσπάθειες για την επίτευξη ανθεκτικότητας στο εξελισσόμενο κράτος της Παλαιστίνης, στο πλαίσιο των εργασιών για την επίτευξη της πλήρης ανεξαρτησίας της.

Μέσα από την ιστορία, τον πολιτισμό και την αρχιτεκτονική της, κάθε πτυχή της Ραμάλα αποδεικνύει την ανθεκτικότητά της (Resilient Ramallah 2050, Resilience Cities Network, 2021). Η πόλη της Ραμάλα ξεπερνά επίμονα τα εμπόδια, ενώ μεταβαίνει με καινοτομία και δημιουργικότητα. Σήμερα, οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει είναι διαφορετικές και συχνά μεταβαλλόμενες. Ως εκ τούτου, σε περιόδους περιορισμένων πόρων, η οικοδόμηση αστικής ανθεκτικότητας για να εξοπλιστεί η πόλη κοινωνικά, περιβαλλοντικά και οικονομικά είναι αναγκαίο όσο ποτέ άλλοτε. Η Ραμάλα απαιτεί τώρα την αριστεία στον κοινωνικό και θεσμικό

μετασχηματισμό με την εφαρμογή της σκέψης της ανθεκτικότητας σε όλες τις λειτουργίες της. Η συμμετοχή σε αυτό το έργο θα ενώσει τις προσπάθειες και θα προωθήσει ενέργειες μέσω του νέου παγκόσμιου δικτύου ανθεκτικότητας.

Η πολιτιστική κληρονομιά της Ραμάλα είναι τόσο πολυδιάστατη που ξεπερνά σε μέγεθος και ουσία, μνημεία και ιστορικά περιουσιακά στοιχεία. Η απτή και άυλη πολιτιστική κληρονομιά περιλαμβάνει την ίδια την πόλη, το ορεινό φυσικό της περιβάλλον, τις παραδόσεις ήθη και έθιμα, τα επιτεύγματα του παρελθόντος, ακόμη και τα όσα συμβαίνουν μέχρι και σήμερα σε αυτή τη συνεχιζόμενη πολιτική σύγκρουση με το Ισραήλ (Newman D., 2002). Απέναντι σε αυτή την πολιτική κατοχή που βιώνει όλη η Παλαιστίνη, βλέπουμε τον πολιτισμό να αποτελεί ένα κρίσιμο εργαλείο για τη διεκδίκηση της ταυτότητάς ως πόλη - ένα μέρος που εκτιμά τις αξίες της ποικιλομορφίας, της ενσωμάτωσης και της ισότητας, ισότητας των φύλων και της πνευματικής ελευθερίας με απώτερο σκοπό να επιτευχθεί βιώσιμη ανάπτυξη. Η μακρά ιστορία της Ραμάλα έχει επηρεαστεί από ένα ευρύ φάσμα πολιτισμών που συνέβαλαν στη διαμόρφωση της Παλαιστινιακής κουλτούρα της Παλαιστίνης.

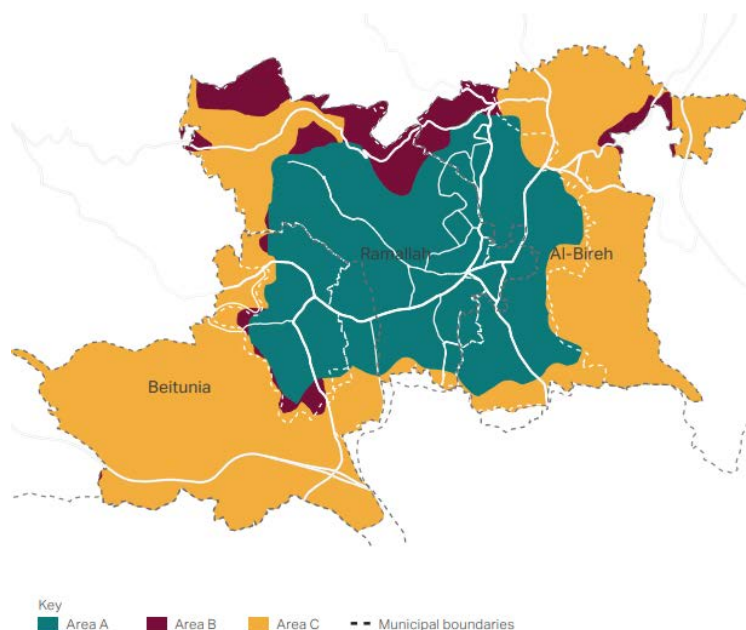
Καθώς οι τρεις πόλεις της Παλαιστίνης, η Ραμάλα, η Αλ Μπιρέχ και η Μπεϊτούνια - οι οποίες έχουν διαφορετική κοινωνική και πολιτιστική ιστορία - έχουν αρχίσει να συνδέονται φυσικά ως μία ολοκληρωμένη αστική περιοχή. Ωστόσο, αυτό επισκιάζεται από την πρόκληση που θέτει η κατοχή, η οποία θέτει περιορισμούς στην ελευθερία της έκφρασης και στις προθέσεις των κατοίκων να θέσουν σε εφαρμογή νομικά πλαίσια για να το υποστηρίξουν (Smith C. D., 2017). Περιορίζει επίσης την πρόσβαση τους σε πολλά πολιτιστικά και φυσικά αγαθά που είναι σημαντικά για τους Παλαιστίνιους.

Στις παρακάτω ενότητες θα εξετάσουμε τα επίπεδα βιωσιμότητας που έχει καταφέρει να πετύχει η Ραμάλα μέχρι και σήμερα, τους τρόπους που το έχει πετύχει, τα δυνατά και αδύναμα σημεία αλλά και τους στόχους που έχει θέσει για το μέλλον.

3.2 Η Ραμάλα σε αριθμούς

Θα ξεκινήσουμε την ανάλυση μας εξετάζοντας τη γεωμορφολογία της Ραμάλα και τη θέση της χωρικά στο κράτος της Παλαιστίνης. Οι συμφωνίες του Όσλο (1993-1995), οι οποίες σχεδιάστηκαν για να παράσχουν ένα πλαίσιο για την επίλυση της συνεχιζόμενης ισραηλινό-παλαιστινιακής σύγκρουσης, παρείχαν ένα επίπεδο αυτοδιάθεσης για τους Παλαιστίνιους στη Δυτική Όχθη και τη Λωρίδα της Γάζας. Οδήγησε σε μια προσωρινή κυβέρνηση για το κράτος της Παλαιστίνης και δημιούργησε τρεις βαθμίδες διοίκησης της γης στη Δυτική Όχθη: Περιοχή "Α" (18% της χερσαίας έκτασης) υπό παλαιστινιακή πολιτική διοίκηση και έλεγχο ασφαλείας-περιοχή "Β" (22%) υπό παλαιστινιακή πολιτική διοίκηση αλλά τον έλεγχο ασφαλείας από κοινού με το Ισραήλ, και η περιοχή "Γ" (60%) υπό ισραηλινό πολιτικό έλεγχο και έλεγχο ασφαλείας.

Εικόνα 14: Χάρτης της Παλαιστίνης, οι τρεις περιφέρειες



Πηγή 100RC, 2021

Ενώ η Ραμάλα βρίσκεται ως επί το πλείστον εντός της Περιοχής Α, η μετακίνηση ανθρώπων και πόρων μεταξύ της Ραμάλα, άλλων παλαιστινιακών πόλεων και της ευρύτερης περιοχής περιορίζεται σοβαρά από τη ζώνη των περιοχών "Β" και "Γ" που περιβάλλουν την πόλη, καθώς και από την έλλειψη ελέγχου των συνόρων. Με την απαίτηση να περνάνε από τακτικά σημεία ελέγχου και τον κίνδυνο απροσδόκητου κλεισίματος διαδρομών, οι πολίτες που μετακινούνται τακτικά υποφέρουν συχνά από μεγάλες καθυστερήσεις και οι αλυσίδες εφοδιασμού διαταράσσονται με σοβαρές επιπτώσεις στην επιχειρηματικότητα και την οικονομία.

Επί του παρόντος, εξαρτάται σχεδόν εξ ολοκλήρου από άλλους για ενέργεια και νερό. Η εταιρεία παροχής ηλεκτρικού ρεύματος, η Jerusalem District Electricity Company (JDECo), δεν διαθέτει δικούς της σταθμούς ηλεκτροπαραγωγής - αγοράζει πάνω από το 95% της ηλεκτρικής ενέργειας από την Israel Electricity Corporation και το υπόλοιπο 5% το προμηθεύεται από την Ιορδανία. Ομοίως, η πρόσβαση στους υδάτινους πόρους ελέγχεται από το Ισραήλ. Παρόλο που η δεύτερη συμφωνία του Όσλο προέβλεπε για την πρόσβαση των Παλαιστινίων στον ορεινό υδροφόρο ορίζοντα, το άρθρο 40 απαιτεί ισραηλινή έγκριση για κάθε προτεινόμενο παλαιστινιακό νερό μέτρο διαχείρισης ή έργο υποδομής, γεγονός που περιορίζει την ανάπτυξη νέων πηγών.

Εικόνα 15: Χάρτης της Ραμάλα



Πηγή Web, 2023, Ιδία επεξεργασία

Οι μετακινήσεις πληθυσμού και προϊόντων εντός της Δυτικής Όχθης έχουν επηρεαστεί κατά πολύ από τις Ισραηλινές πρακτικές που εφαρμόζονται τα τελευταία χρόνια και κυρίως μετά το 2002 με την λήξη της δεύτερης ιντιφάντας. Η κινητικότητα των Παλαιστινίων κατοίκων της έχει ελαττωθεί και οι πρόσβαση τους σε χώρους λατρείας, εκπαίδευσης και υγείας έχει περιοριστεί. Η κατασκευή του διαχωριστικού τείχους μέσα στα εδάφη της Δυτικής Όχθης έχει οξύνει το πρόβλημα των μετακινήσεων του Παλαιστινιακού πληθυσμού αφού λειτουργεί ως φράγμα που αποκόπτει τις συνδέσεις μεταξύ των οικισμών.

Ο Ισραηλινός στρατός έχει εγκαθιδρύσει στο σύνολο 72 πύλες που χωροθετούνται κατά μήκος του τείχους ανά τακτά διαστήματα και έχει την δυνατότητα να ελέγχει της μετακινήσεις των Παλαιστινίων προς και από την «Κλειστή Ζώνη» (OCHA, 2009α). Υπάρχουν πέντε τύποι πυλών, όπως φαίνεται και στον παρακάτω πίνακα, όπου η κάθε μία εξυπηρετεί διαφορετικές κοινωνικές ομάδες και διαφορετικού τύπου μετακινήσεις. Έτσι υπάρχουν έντεκα πύλες «κλειστής ζώνης» που χρησιμοποιούνται μόνο από του κατοίκους των οικισμών που βρίσκονται στην ζώνη αυτή έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση στους υπολοίπους οικισμούς της Δυτικής Όχθης. Επίσης, υφίστανται και οι αγροτικές πύλες στις οποίες η είσοδος επιτρέπεται μόνο στους αγρότες εφόσον έχουν αποδείξει ότι είναι ιδιοκτήτες εκτάσεων στην «κλειστή ζώνη». Οι αγροτικές πύλες διακρίνονται

σε καθημερινές, οι οποίες ανοίγουν καθημερινά τρεις φορές την ημέρα, σε εβδομαδιαίες, οι οποίες είναι ανοιχτές από μία έως τρεις φορές την εβδομάδα, και οι εποχιακές που ανοίγουν σε συγκεκριμένες εποχές του χρόνου για περιορισμένο χρονικό διάστημα (OCHA, 2009α).

Τύποι πυλών του διαχωριστικού τείχους

Τύπος πύλης	Περιγραφή	Αριθμός
Πύλη «κλειστής ζώνης»	Πύλες οι οποίες σχεδιάστηκαν για τους οικισμούς που βρίσκονται στην «κλειστή ζώνη» έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση στην υπόλοιπη Δυτική Όχθη για την κάλυψη βασικών αναγκών τους όπως είναι η εκπαίδευση, υγεία. Γενικά, η διόδος επιτρέπεται ανά τακτά χρονικά διαστήματα κατά την διάρκεια της ημέρας ενώ την νύχτα παραμένει κλειστή.	11
Καθημερινή πύλη	Γεωργική πύλη αφού ανοίγει τρεις φορές την ημέρα, για μία ώρα, (πρωί, μεσημέρι, απόγευμα) για να επιτρέψει τους γεωργούς που κατέχουν ειδική άδεια να έχουν πρόσβαση στα χωράφια τους. Μόνο μια μειοψηφία των γεωργών έχουν το δικαίωμα ολονύκτιας διαμονής στα χωράφια τους. Οι υπόλοιποι είναι υποχρεωμένοι να φύγουν από την κλειστή ζώνη πριν να κλείσει η πύλη.	11
Εβδομαδιαία-εποχιακή πύλη	Γεωργική πύλη, ανοίγει εποχιακά κυρίως κατά την διάρκεια συγκομιδής ελιάς έτσι ώστε να έχουν πρόσβαση οι αγρότες στους ελαιώνες κατά την συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Επιπλέον η πύλη ανοίγει τυχαία από μία έως τρεις φορές την εβδομάδα.	10
Εποχιακή πύλη	Γεωργική πύλη, ανοίγει για περιορισμένα χρονικά διαστήματα τον χρόνο, κυρίως κατά την διάρκεια εποχής συγκομιδής ελιάς, Οκτώβριο με Σεπτέμβριο.	17
	Πύλες που ανοίγουν μόνο αφού έχει υπάρξει προηγούμενη συνεννόηση του ενδιαφερόμενου με τις Ισραηλινές αρχές. Ανοίγουν μόνο για συγκεκριμένα άτομα σε εποχιακή βάση.	23
Σύνολο		72

Τα απόβλητα συλλέγονται και αποστέλλονται σε απομακρυσμένο χώρο υγειονομικής ταφής. Αυτό είναι δαπανηρό, η εγκατάσταση πλησιάζει τη χωρητικότητά της και οι δρόμοι κλείνουν μπορεί να διαταράξουν την πρόσβαση. Επίσης, χάνεται η ευκαιρία να αξιοποιηθεί η δυνατότητα επαναχρησιμοποίησης του πλαστικού και του χαρτιού σε τοπικό επίπεδο και δυνητική παραγωγή ενέργειας από τα υπολειμματικά απόβλητα

Παρά τις συνθήκες αυτές, η Ραμάλα είναι μια περήφανη, αναπτυσσόμενη και κοσμοπολίτικη πόλη. Ως έδρα της κυβέρνησής της, του κράτους της Παλαιστίνης, η πόλη αποτελεί βάση για πολλούς μεγάλους οργανισμούς, συμπεριλαμβανομένων των ΜΚΟ και των τραπεζών. Είναι επίσης το σπίτι σε μια ανερχόμενη καλλιτεχνική και πολιτιστική σκηνή. Αποτελεί μια πόλη που αγκαλιάζει την ποικιλομορφία, την ελεύθερη ανταλλαγή ιδεών, τη δημιουργικότητα και σέβεται τα ανθρώπινα και πολιτιστικά δικαιώματα των κατοίκων της και επισκεπτών.

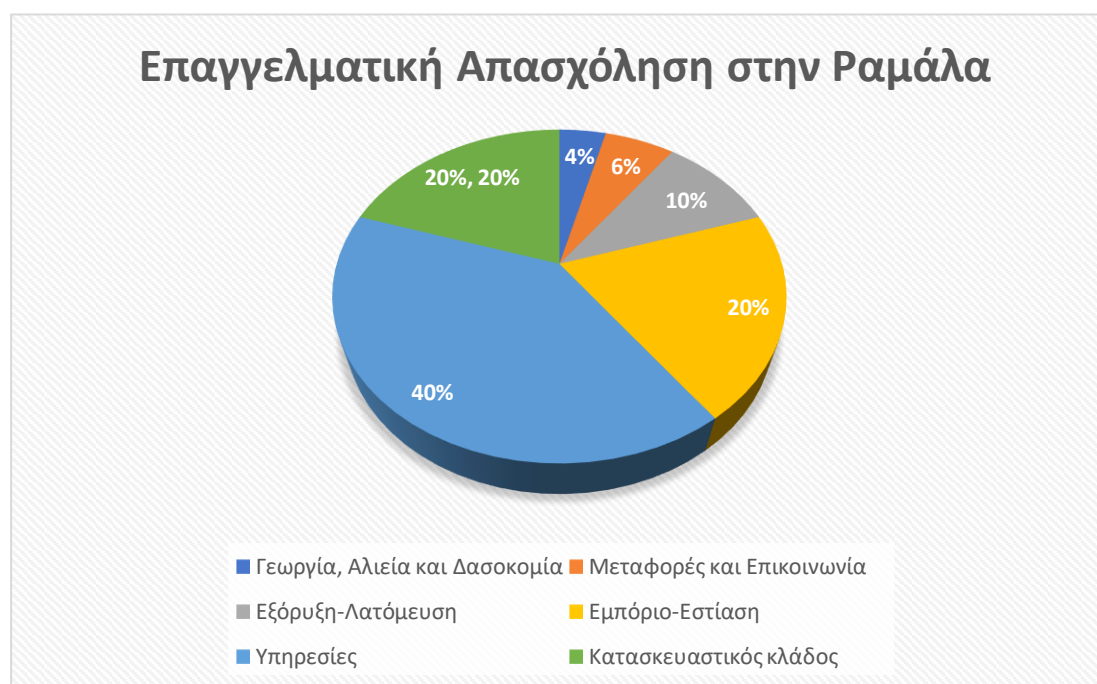
Η ίδρυση της PNA(Παλαιστινιακή Εθνική Αρχή) δημιούργησε δεκάδες χιλιάδες νέων θέσεων εργασίας στη δημόσια διοίκηση, καθώς και την προσέλκυση πολυάριθμων διεθνείς και τοπικές ΜΚΟ, μαζί με την έδρα του μεγάλων επιχειρήσεων, διπλωματικών αντιπροσώπων χωρών και τράπεζες. Παρά τους υψηλότερους από το μέσο όρο μισθούς, το κόστος των διαβίωσης είναι επίσης σημαντικά υψηλότερο από ό,τι αλλού στην Παλαιστίνη (GREENSTEIN R., 2020). Μαζί με αυτό έρχεται και η μεγαλύτερη χρήση τραπεζικών δανείων για την κάλυψη του κόστους στέγασης και για την αγορά

μη αποτιμώμενων περιουσιακών στοιχείων, όπως τα αυτοκίνητα. Είναι γεγονός ότι το επίπεδο των μισθών στη περιοχή της Ραμάλα είναι υψηλότερο συγκριτικά με τις Μπεϊτούνια και Αλ-Μπιρέχ. Πιο συγκεκριμένα οι πολίτες της Ραμάλα αμοιβόνται κατά 13% περισσότερο σε σχέση αυτών των άλλων δύο περιφερειών.

Παρακάτω ακολουθεί η πίτα κατανομής της απασχόλησης για το έτος 2022 η οποία απεικονίζει την υφιστάμενη κατάσταση. Το 40% του ενεργού πληθυσμού απασχολείται στις υπηρεσίες και κυρίως στο δημόσιο τομέα, αμέσως μετά ακολουθεί ο κλάδος των εστιατορίων - ξενοδοχείων και εμπορίου συγκεντρώνοντας το 20%, όσο και η βιομηχανία που ακολουθεί, και στο τέλος ακολουθούν οι κλάδοι της εξόρυξης και λατόμευσης, γεωργίας-αλιείας και επικοινωνιών-μεταφορών συγκεντρώνοντας αντίστοιχα το 10% 6% και 4% της συνολικής απασχόλησης.

Συμπερασματικά όσον αφορά την απασχόληση, μπορούμε να πούμε πως τα σημάδια τριτογενοποίησης της οικονομίας έχουν γίνει εμφανή συγκριτικά με αυτά των προηγούμενων ετών. Ο πρωτογενής τομέας έχει αποδυναμωθεί σε αρκετά μεγάλο ποσοστό, πράγμα που υποδηλώνεται από το γεγονός ότι η γεωργία κατέχει μόλις το ποσοστό του 4%. Σε αντίθεση πάντα με τη περίπτωση της Ραμάλα όπως θα δούμε και αργότερα, που στηρίζεται σε μεγάλο ποσοστό στους αγροτικούς οικισμούς.

Διάγραμμα 6: Επαγγελματική απασχόληση στη Ραμάλα



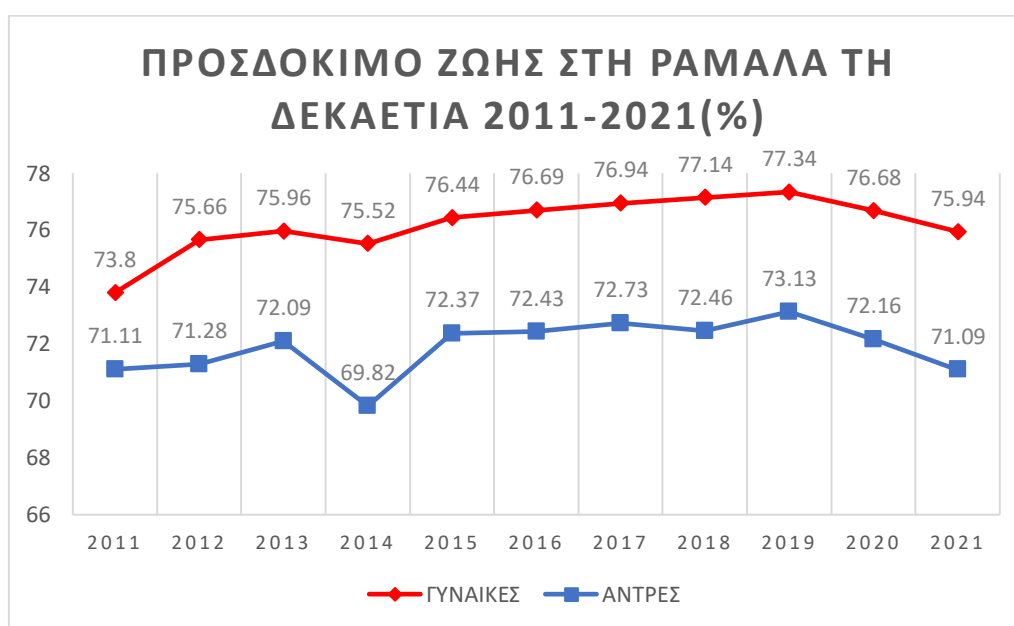
Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Παρά την ανάπτυξη, η οικονομία της Ραμάλα παραμένει πολύ ευάλωτη. Η κυβέρνηση και η δημόσια διοίκηση που κινούν την οικονομία μας εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από την ξένη βοήθεια και τις επενδύσεις των δωρητών, οι οποίες θα μπορούσαν δυνητικά να εκτραπούν αλλού με βραχυπρόθεσμες ειδοποίησης. Ωστόσο, ίσως η μεγαλύτερη οικονομική μας ευπάθεια προκύπτει από την αβεβαιότητα που προκαλείται από την πολυετή κατοχής και τις διαταραχές στις αλυσίδες εφοδιασμού. Επί του

παρόντος, όλα τα αγαθά πρέπει να εκτελωνίζονται από τις ισραηλινές αρχές, οι οποίες μπορεί να αποτρέψει τον τουρισμό και τις διεθνείς επενδύσεις.

Παρά τις προκλήσεις, η Ραμάλα είναι ένα περιβάλλον το οποίο μπορεί να δραστηριοποιηθεί κανείς επιχειρηματικά σε ικανοποιητικό βαθμό. Υπάρχει η δυνατότητα μέσω της πρόληψης για τους οικονομικούς στόχους, με αποτέλεσμα να προσελκύσουν επενδυτές που θα ασχοληθούν με τους τομείς ανάπτυξης, διασφαλίζοντας ότι η ανάπτυξη αυτή θα αποφέρει κοινωνικά και περιβαλλοντικά οφέλη, θα επενδύσει στα πολιτιστικά αγαθά και θα μειώσει την εξάρτηση από την κοινότητα των δωρητών.

Διάγραμμα 7: Προσδόκιμο ζωής στη Ραμάλα τη δεκαετία 2011-2021(%)



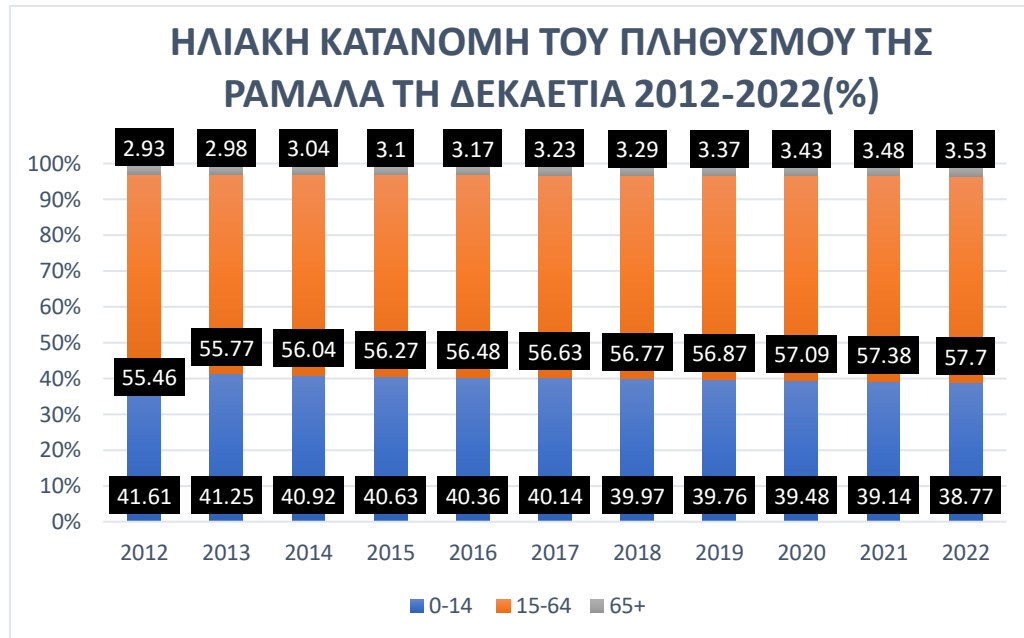
Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Το 2021, το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για τις γυναίκες στην Ραμάλα ήταν περίπου 75,94 έτη, ενώ το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για τους άνδρες ήταν περίπου 71,09 έτη κατά μέσο όρο. Λόγω της πανδημίας Covid-19, μεταξύ 2019 και 2021, το προσδόκιμο ζωής μειώθηκε κατά περισσότερο από δύο έτη για τους άνδρες, ενώ για τις γυναίκες μειώθηκε κατά σχεδόν 1,5 έτος. Έτσι παρατηρούμε ένα χαμηλό προσδόκιμο ζωής στη περιοχή, κάτι που ισχύει καθολικά στο κράτος της Παλαιστίνης, με ένα μέσο όρο πληθυσμού τα 73,5 χρόνια. Αυτός ο αριθμός είναι απόρροια πολλών παραγόντων, κυρίως κοινωνικό-πολιτικών, οι οποίοι ταλανίζουν τους πολίτες ολόκληρης της Παλαιστίνης καθώς προσπαθούν να επιβιώσουν σε μία εμπόλεμη κατάσταση για πολλά χρόνια.

Όπως αναπαρίσταται και στο γράφημα για το προσδόκιμο ζωής, το οποίο είναι ιδιαίτερα χαμηλό για τα επίπεδα της εποχής ειδικά συγκριτικά με τα ποσοστά της Ευρώπης(80,1 χρόνια), έτσι και στο παραπάνω γράφημα θα παρατηρήσουμε, μέσα από ένα διαφορετικό format, ότι το ποσοστό των ανθρώπων άνω των 65 χρόνων είναι εξωφρενικά χαμηλό με ένα μέσο όρο την τελευταία δεκαετία 3,23%. Ωστόσο, παρατηρείται αύξηση του ποσοστού αυτού κατά τη διάρκεια αυτής της δεκαετίας, από 2,93% το 2012 σε 3,53% το 2022. Αξιοσημείωτη είναι η πτώση του ποσοστού στις

ηλικίες 0-14 χρόνων που στο αντίστοιχο χρονικό διάστημα έπεσε κατά 2,84%. Συνολικά βλέπουμε ότι τα ποσοστά σε βάθος δεκαετίας χαρακτηρίζονται από σταθερότητα, αφού οι αποκλίσεις κάθε χρόνο είναι πολύ μικρές.

Διάγραμμα 8: Ηλικιακή κατανομή του πληθυσμού της Ραμάλα τη δεκαετία 2012-2022(%)



Πηγή Statista, 2022, Ιδία επεξεργασία

Διάγραμμα 9: Κατανομή πληθυσμού στο χώρο



Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Στο παραπάνω διάγραμμα απεικονίζεται η κατανομή του πληθυσμού της Ραμάλα στο χώρο, στο σύνολο της περιφέρειάς της. Παρατηρούμε, λοιπόν, ότι η απόκλιση μεταξύ αγροτικού και αστικού πληθυσμού είναι σημαντική, αφού το 65% κατοικεί σε

αγροτικούς οικισμούς ενώ το 30% σε αστικούς. Η κατανομή αυτή εξηγείται από το γεγονός ότι η Παλαιστινιακή οικονομία βασίζεται κυρίως στην παραγωγή αγροτικών προϊόντων καθώς επίσης και σε ορισμένες μεταποιητικές δραστηριότητες, που αφορούν στην τυποποίηση αγροτικών προϊόντων. Συνεπώς, η παλαιστινιακή οικονομία στερείται αστικών δραστηριοτήτων, ικανών να προσελκύσουν το εργατικό δυναμικό στα αστικά κέντρα και να προκαλέσουν την γενικότερη αστικοποίηση του πληθυσμού.

Η αστική περιοχή της πόλης της Ραμάλα έχει επεκταθεί τα τελευταία χρόνια και έχουν συμπεριληφθεί πολλοί οικισμοί στον αστικό ιστό της.

Πίνακας 2: Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Παλαιστίνη 2011-2021

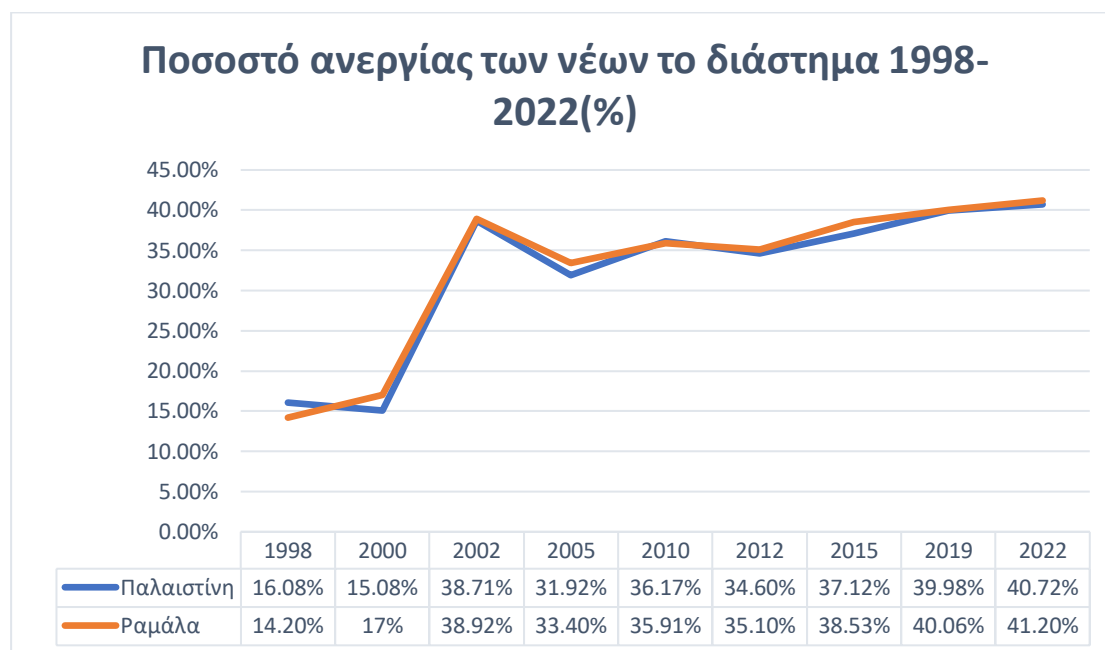
Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, Παλαιστίνη, 2011-2021

ΕΤΟΣ	Α.Ε.Π.(δισ. USD)	ΕΤΗΣΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ
2011	9,68	-
2012	11,19	13,5%
2013	12,21	8,35%
2014	13,52	9,7%
2015	13,97	3,2%
2016	15,41	9,34%
2017	16,13	4,46%
2018	16,28	0,9%
2019	17,13	5%
2020	15,53	-10,3%
2021	18,11	14,24%

Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Στον πίνακα παραπάνω παρατηρείτε η διαχρονική εξέλιξη του Ακαθάριστου Εθνικού Προϊόντος (ΑΕΠ) της Παλαιστίνης για το διάστημα 2011-2021 (σε δολάρια). Η πρώτη στήλη δείχνει την εξέλιξη του ΑΕΠ σε σταθερές τιμές και η δεύτερη στήλη το ετήσιο ποσοστό μεταβολής του. Παρατηρούμε ότι το Α.Ε.Π. της Παλαιστίνης έχει σταθερά μία αυξητική τάση την τελευταία δεκαετία, με μοναδική εξαίρεση το έτος 2020 που σημείωσε μεγάλη πτώση της τάξης του 10,3% και αυτό όπως είναι λογικό λόγω της πανδημίας και του COVID-19 που έπληξαν τα Α.Ε.Π. όλων των χωρών του πλανήτη.

Διάγραμμα 10: Ποσοστό ανεργίας των νέων το διάστημα 1998-2022(%)



Πηγή Statista, 2022, Ιδία επεξεργασία

Το 2022, το ποσοστό ανεργίας των νέων στην Παλαιστίνη μειώθηκε κατά 0,73 ποσοστιαίες μονάδες από το 2021. Της μείωσης αυτής είχε προηγηθεί αύξηση του ποσοστού ανεργίας των νέων κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19. Το ποσοστό ανεργίας των νέων αναφέρεται στο ποσοστό του εργατικού δυναμικού ηλικίας 15 έως 24 ετών που δεν εργάζεται επί του παρόντος αλλά αναζητά ενεργά εργασία. Δεν περιλαμβάνει τον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, όπως οι μακροχρόνια άνεργοι ή οι φοιτητές πλήρους φοίτησης. Στη Ραμάλα συγκεκριμένα, πριν το 2000 όπου ο βασικός τομέας απασχόλησης ήταν με διαφορά η γεωργία και η αλιεία είχε σταθερά πιο χαμηλά ποσοστά ανεργίας, όχι μόνο στους νέους αλλά στο σύνολο του πληθυσμού, από το μέσο όρο της Παλαιστίνης.

Το διαχωριστικό τείχος χωρίζει του μαθητές και καθηγητές από τα σχολεία τους. Πρέπει να περάσουν διαμέσου των πυλών του τείχους για να φτάσουν στα σχολεία τα οποία τις περισσότερες των περιπτώσεων βρίσκονται στην Παλαιστινιακή πλευρά του τείχους. Το διαχωριστικό τείχος αλλά και οι γενικότεροι περιορισμοί στις μετακινήσεις των παλαιστινίων έχουν σαν αποτέλεσμα την αύξηση των χρόνο-αποστάσεων από το μέρος φυγής προς τον εκάστοτε προορισμό. Συνεπώς μια συνηθισμένη απόσταση από το σπίτι στο σχολείο που στο παρελθόν διαρκούσε μόνο λίγα λεπτά, σήμερα μπορεί να ξεπερνά την ώρα εξαιτίας των παράπλευρων δρόμων που χρησιμοποιούνται αλλά και των πολύωρων ελέγχων που πραγματοποιούνται στα σημεία ελέγχου. Σύμφωνα με έρευνα του Υπουργείου Παιδείας της Παλαιστίνης (MoEHE), που διεξάχθηκε το 2005, παρατηρήθηκε ότι το 17% των μαθητών αντιμετωπίζουν καθημερινές καθυστερήσεις ώστε να φτάσουν στα σχολεία τους (OCHA, 2007β). Επίσης, παρατηρήθηκε πολλές φορές το φαινόμενο, μαθητές να σταματούν το σχολείο λόγω των μεγάλων αποστάσεων και του μεγάλου μεταφορικού κόστους που απαιτείται να πραγματοποιήσουν ώστε να φτάσουν στα σχολεία τους. Σαν αποτέλεσμα αρκετά σχολεία κυρίως της Ανατολικής Ιερουσαλήμ κινδυνεύουν να κλείσουν λόγω της

δύσκολης πρόσβασης σε αυτά, ενώ αντίθετα άλλα σχολεία τα οποία δεν επηρεάζονται από το τείχος παρουσιάζουν πληρότητα. Τα παραπάνω έχουν σαν αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας εκπαίδευσης που λαμβάνουν οι μαθητές της Δυτικής Όχθης.

Μεγάλες επίσης είναι οι συνέπειες στον τομέα της υγείας καθώς νοσοκομεία υπάρχουν μόνο στα μεγάλα αστικά κέντρα της Δυτικής Όχθης. Οι οικισμοί που χωροθετούνται ανάμεσα στην πράσινη γραμμή και στο διαχωριστικό τείχος αντιμετωπίζουν προβλήματα καθώς οι υποδομές σε αυτούς τους οικισμούς είναι αν όχι μηδαμινές τουλάχιστον ελλιπείς. Σύμφωνα με έρευνα του Οργανισμού Ανθρωπιστικών Υποθέσεων των Ηνωμένων Εθνών (OCHA) που έγινε σε δεκαπέντε οικισμούς που βρίσκονται στην κλειστή ζώνη οι εφτά δεν έχουν πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας ενώ μόνο ένας από αυτούς έχει πρόσβαση σε 24ωρη υπηρεσία έκτακτης ανάγκης (OCHA 2009). Προβλήματα επίσης προκύπτουν και από τα ωράρια των πυλών του τείχους καθώς και το ότι κατά την διάρκεια της νύχτας οι πύλες είναι κλειστές. Σε περίπτωση επείγοντος περιστατικού υπάρχουν πολλές πιθανότητες οι πύλες να είναι κλειστές και να μην μπορεί να μετακινηθεί ο ασθενείς στο πλησιέστερο νοσοκομείο.

4.3 100 Resilient Cities Network(100RC)

Το κομμάτι αυτό περιγράφει 37 συγκεκριμένες και αλληλένδετες δράσεις που θα βοηθήσουν να δημιουργηθεί μια ανθεκτική Ραμάλα. Οι δράσεις είναι ταξινομημένες κάτω από τρεις στρατηγικές κατευθύνσεις, καθεμία από τις οποίες επικεντρώνεται σε διαφορετικό τομέα στον οποίο πρέπει να εστιάσουν την προσοχή τους οι υπεύθυνοι του πρότζεκτ αν θέλουν να επιτύχουν το όραμά τους για το 2050 για μια Ραμάλα που θα είναι αισιόδοξη, βιώσιμη, χωρίς αποκλεισμούς, περήφανη για το πολιτισμό της και έχει τον έλεγχο του πεπωμένου της.

Κάθε στρατηγική κατεύθυνση υποστηρίζεται από μια σειρά πιο συγκεκριμένους στόχους. Ενώ ο Δήμος της Ραμάλα θα αναλάβει ηγετικό ρόλο στην υλοποίηση πολλών από τις δράσεις, όλες οι δράσεις απαιτούν συνεργασία, ενώ σε ορισμένες θα ηγηθούν άλλοι φορείς. Ειδικότερα, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα της πόλης, ο ιδιωτικός τομέας οργανισμοί και ΜΚΟ διαθέτουν σημαντική τεχνογνωσία και γνώσεις για τη Ραμάλα που θα αποτελέσουν κρίσιμο συστατικό για την επιτυχή υλοποίηση. Όπου είναι δυνατόν, οι δράσεις στην παρούσα στρατηγική βασίζονται στις σημαντικές υφιστάμενες προσπάθειες των ανθρώπων που ηγούνται της προσπάθειας για ανθεκτικότητα στη Ραμάλα. Επισημαίνονται συγκεκριμένα παραδείγματα κορυφαίας πρακτικής σε όλη την παρούσα ενότητα.



4.3.1 Ανάκτηση Ελέγχου

Ένα ζήτημα που επηρεάζει άμεσα όλες τις προκλήσεις ανθεκτικότητας της Ραμάλα είναι ο έλεγχος. Κατά μία έννοια, αυτό δεν είναι μοναδικό για τη Ραμάλα - σε έναν ολοένα και πιο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, πολλά από τα ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι πόλεις βρίσκονται εκτός της άμεσης περιοχής επιρροής τους. Ωστόσο, ο συνεχιζόμενος ισραηλινός έλεγχος στο μεγαλύτερο μέρος της Δυτικής Όχθης περιορίζει την ικανότητά της να προσαρμόζεται στις αναδυόμενες πιέσεις και να μειώνει την ευπάθειά της σε απρόβλεπτα σοκ.

Για να επιτευχθεί όμως κάτι τέτοιο απαιτείται χρόνος καθώς αυτή η κατάσταση έχει βαθιές ρίζες στο σύνολο της Παλαιστίνης. Έτσι έχουν τεθεί κάποιοι στόχοι οι οποίοι αποτελούν προϋπόθεση αν θέλει η Ραμάλα να αποκτήσει ξανά τον έλεγχο για το μέλλον της και να ελαχιστοποιήσει την εξάρτησή της από εξωτερικούς παράγοντες. Ενδεικτικά θα δούμε τους σημαντικότερους παρακάτω:

Μείωση της εξάρτησης	Αξιοποίηση της γης	Προτεραιότητα στην ανθεκτικότητα
•Ανάπτυξη σχεδίου για ενέργεια, νερό, απόβλητα •Προσέλκυση επενδύσεων •Ενσωμάτωση ανθεκτικότητας στο σύστημα μεταφορών	•Ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας και ασφάλειας •Καθιέρωση μοντέλων πολιτικής για το ζήτημα του στεγαστικού •Μεταρρύθμιση και εφαρμογή περιβαλλοντικών κανονισμών	•Καθιέρωση ενός πλαισίου ανάπτυξης με τα πρότυπα βιωσιμότητας •Ενσωμάτωση ανθεκτικότητας στη λήψη αποφάσεων για επενδύσεις •Ανάπτυξη και προώθηση ανθεκτικότητας στον αστικό σχεδιασμό

Μείωση της Εξάρτησης

Κύριος στόχος για την ελαχιστοποίηση της εξάρτησης, είναι να αναπτυχθεί μια ολοκληρωμένη ομάδα στρατηγικών που θα υποστηρίζουν αποτελεσματικούς τρόπους κάλυψης της ζήτησης για φυσικούς πόρους στη Ραμάλα και τα περίχωρά της. Υπολογισμός των μελλοντικών αναγκών της Ραμάλα σε φυσικούς πόρους θα βοηθήσει να ξεπεράσει τις διαταραχές και τις δυσμενείς περιβαλλοντικές επιπτώσεις. Οι στρατηγικές θα υποστηρίζουν τον πειραματισμό και θα ενισχύσουν την επινοητικότητα της κυβέρνησης, της βιομηχανίας και τα νοικοκυριά.

Η ενθάρρυνση των επενδύσεων στη Ραμάλα θα μειώσει την εξάρτηση από τον δημόσιο τομέα και τη χρηματοδότηση των δωρητών, θα ενισχύσει την αυτάρκεια και θα δώσει την ευκαιρία να προσελκύσει τα «μεγάλα μυαλά» πίσω στη Ραμάλα για να διδαχθούν από τη διεθνή εμπειρία τους. Θα αυξήσει επίσης την αμοιβαία επικοινωνία μεταξύ της Ραμάλα και της παλαιστινιακής διασποράς, συμβάλλοντας έτσι στην οικοδόμηση αλληλεγγύης και κοινή ταυτότητα μπροστά στις προκλήσεις που αντιμετωπίζουμε γύρω από την αυτοδιάθεση.

Η ενσωμάτωση ανθεκτικότητας στο σύστημα μεταφορών θα συμβάλει στη βελτίωση της κινητικότητας για όλη τη Ραμάλα κατοίκων, συμπεριλαμβανομένων των ευάλωτων ομάδων, όπως οι γυναίκες που δεν αισθάνονται ασφαλείς χρησιμοποιώντας το σημερινό σύστημα κοινόχρηστων ταξί.

Αξιοποίηση της γης

Ανάπτυξη των υπηρεσιών υγείας και ασφάλειας θα παρέχει ένα πιο ευρηματικό, ισχυρό και ευέλικτο σύστημα υγειονομικής περίθαλψης. Θα μειώσει τις απαιτήσεις στο σύστημα λόγω των προβλέψιμων και χρόνιων παθήσεων, και θα παρέχει βελτιωμένο επίπεδο περίθαλψης σε περισσότερους κατοίκους με ελαχιστοποιώντας την ανάγκη να ταξιδεύουν οι άρρωστοι/τραυματίες πάνω από μεγάλες αποστάσεις για να λάβουν θεραπεία.

Ασφαλής, εύρωστη, κατάλληλη και οικονομικά προσιτή στέγαση βοηθά τους κατοίκους να εργάζονται και να κοινωνικοποιούνται με τρόπους που δημιουργούν υγιέστερες κοινότητες και οικονομική ανάπτυξη. Η εξασφάλιση σε ολόένα και περισσότερους πολίτες με ασφαλείς κατοικίες αυξάνει επίσης την ανθεκτικότητα της πόλης σε γεγονότα-σοκ, όπως οι σεισμοί και οι καύσωνες.

Η ενίσχυση του ρυθμιστικού πλαισίου θα υποστηρίξει δικαιότερα αποτελέσματα, θα μειώσει την περιβαλλοντική υποβάθμιση και θα βελτιώσει τη δημόσια υγεία. Μπορεί επίσης να συμβάλει στη διασφάλιση των υπηρεσιών οικοσυστήματος και αυξάνει την ευαισθητοποίηση για την προστασία του περιβάλλοντος μεταξύ των βιομηχανία και το ευρύ κοινό.

Προτεραιότητα στην ανθεκτικότητα

Επικεντρώνεται στην υλοποίηση έργων περισσότερο προσαρμοσμένων στις ανάγκες της Ραμάλα ανάγκες και μπορεί να μειώσει την εξάρτηση από τους κύκλους χρηματοδότησης των δωρητών. Προσελκύει εσωτερικές επενδύσεις από ιδιώτες και θεσμικούς επενδυτές για την παροχή καλύτερων υποδομών, περιουσιακών στοιχείων και υπηρεσίες.

Παροχή σαφούς καθοδήγησης στους υπεύθυνους λήψης αποφάσεων και στους επενδυτές θα προωθήσει τον μακροπρόθεσμο και ολοκληρωμένο σχεδιασμό που θα βασίζεται σε αποδείξεις και τις αρχές της ανθεκτικότητας. Αυτό θα υποστηρίξει πραγματικά βιώσιμες εξελίξεις που μεγιστοποιούν τις κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικά οφέλη.

4.3.2 Ευέλικτη Διακυβέρνηση

Η παρούσα στρατηγική προτεραιότητα αναγνωρίζει ότι η ανταποκρινόμενη και αποτελεσματική διακυβέρνηση θα στηρίξει την επιτυχία όλων των άλλων δράσεων της παρούσας στρατηγικής. Δεδομένης της ανάπτυξης της Ραμάλα και τις αλληλεξαρτήσεις με την δήμους Al-Bireh και Beitunia, βασική εστίαση είναι η αύξηση και επισημοποίηση της συνεργασίας σε κλίμακα περιφέρειας πόλης. Αυτό πρέπει να γίνει παράλληλα με την αύξηση της προσπάθειας για την ενίσχυση των διαδικασιών λήψης αποφάσεων και των δεδομένων που υποστηρίζουν τη λήψη κυβερνητικών αποφάσεων.

A. Συνεργασία στη διακυβέρνηση

- Σχέδιο συνεργασίας περιφερειών-δήμων
- Ο δήμος της Ραμάλα στην ηγεσία προς την αμυνθεκτικότητα
- Καθιέρωση φόρουμ Εθνικής Ανθεκτικότητας

B. Συγκέντρωση δεδομένων με σκοπό τη βελτίωση επιδόσεων

- Σύστημα αξιολόγησης επιδόσεων της ηγεσίας

Γ. Καθιέρωση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για διαχείριση καταστροφών

- Χαρτογράφηση καταστροφών στις ευπαθείς ομάδες
- Βελτίωση ετοιμότητας και συντονισμού
- Βοήθεια στα τοπικά ιδρύματα για τη διαχείριση του κινδύνου καταστροφών
- Δημιουργία πλατφόρμας προειδοποίησης για καταστροφές

Δ. Ενεργοποίηση αμφίδρομου διαλόγου με κοινότητες για τις αποφάσεις που τις επηρεάζουν.

- 10ετές σχέδιο ένταξης όλων των κοινοτήτων στις τοπικές αποφάσεις
- Σύσταση συμβουλίου ανθεκτικότητας
- Ίδρυση κοινοτικών επιτροπών εκπροσώπησης

A. Συνεργασία στη διακυβέρνηση

Πρόκειται για μια ευκαιρία για τη Ραμάλα και τους γύρω δήμους. Η ανάληψη μιας περιφερειακά ολοκληρωμένης προσέγγισης μπορεί να ξεκλειδώσει οικονομίες κλίμακας που αυξάνουν ευρηματικότητα και μπορεί να οδηγήσει σε πιο ισχυρά συστήματα παροχής υπηρεσιών.

Υποστηρίζει την ενσωμάτωση των αρχών ανθεκτικότητας και συντονισμό μεταξύ των δημοτικών υπηρεσιών. Αυτό θα βελτιώσει την επινοητικότητα με τον εντοπισμό των αλληλεξαρτήσεων και ευκαιρίες για οφέλη. Ετήσια δημόσια έκθεση μπορεί να αυξήσει

την ευαισθητοποίηση και την εμπιστοσύνη του κοινού στις δημοτικές δραστηριότητες. Μπορεί επίσης να μειώσει την "εξουθένωση" του προσωπικού.

Δημιουργεί γνώσεις και ικανότητες γύρω από την ανθεκτικότητα και την ολοκληρωμένη διαχείριση καταστροφών, τόσο εντός της Ραμάλα και πέραν αυτής. Αυτό θα προωθήσει τις προσπάθειες για την οικοδόμηση ευημερίας και κοινωνικής συνοχής, που αποτελούν σημαντικά πλεονεκτήματα για τις πόλεις σε καλές και κακές εποχές.

Β. Συγκέντρωση δεδομένων με σκοπό τη βελτίωση επιδόσεων

Προωθεί την ηγεσία και την αποτελεσματική διαχείριση μέσω διαφανέστερης λήψης αποφάσεων και τοπικής αυτοδιοίκησης λογοδοσία. Αυτό μπορεί να αυξήσει την εμπιστοσύνη της κοινότητας και ενασχόληση με τις κυβερνητικές δραστηριότητες.

Γ. Καθιέρωση ολοκληρωμένων προσεγγίσεων για διαχείριση καταστροφών

Θα υποστηρίξει την αποδοτικότερη και αποτελεσματικότερη χρήση των περιορισμένων πόρων για την ελαχιστοποίηση των κινδύνων και την ετοιμότητα. Μπορεί επίσης να υποστηρίξει καλύτερο σχεδιασμό ανάκαμψης και καθημερινή παροχή βασικών υπηρεσιών.

Παρόλο που αυτό θα απαιτήσει μια αρχική επένδυση, μακροπρόθεσμα, η οικοδόμηση ικανοτήτων εντός των ιδρυμάτων για την αποτελεσματική διαχείριση της δικής τους έκθεσης κινδύνου θα εξοικονομήσει πόρους και θα μειώσει τις δυνατότητες εξάρτησης από τη δημοτική βοήθεια στην εκδήλωση σημαντικού σοκ. Θα είναι επίσης μια πολύτιμη ευκαιρία να επηρεαστεί η εθνική προσέγγιση και η ατζέντα για τη διαχείριση των κινδύνων καταστροφών.

Η δράση αυτή θα παρέχει σαφή επικοινωνία που θα επιτρέπει στους πληγέντες κατοίκους να ανταποκριθούν αποτελεσματικά σε ένα συμβάν. Είναι μπορεί επίσης να μειώσει τους χρόνους απόκρισης για τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης και να επιτρέψει μέτρα προστασίας για τα κτίρια και τις υποδομές. να τεθούν σε εφαρμογή. Αυτό θα υποστηρίξει τη συνέχεια των κρίσιμων υπηρεσιών, ταχύτερη ανάκαμψη και θα παρέχει μεγαλύτερη εμπιστοσύνη στους δυνητικούς επενδυτές.

Δ. Ενεργοποίηση αμφίδρομου διαλόγου με κοινότητες για τις αποφάσεις που τις επηρεάζουν.

Η ενέργεια αυτή θα εμπλέξει περισσότερους ενδιαφερόμενους σε αποφάσεις λήψης αποφάσεων και χρηματοδότησης από τον Δήμο, με αποτέλεσμα μεγαλύτερη δέσμευση και αίσθηση κοινής ιδιοκτησίας. Αυτό μπορεί να υποστηρίξει την παροχή υπηρεσιών και την παράδοση περιουσιακών στοιχείων που ανταποκρίνεται καλύτερα στις ανάγκες των τελικών χρηστών.

Βελτιώνει την κοινωνική συνοχή και εξουσιοδοτεί τις κοινότητες να συμμετέχουν στη λήψη αποφάσεων από το πολιτικό. Μπορεί επίσης να αυξήσει την αυτοδιάθεση και να μειώσει την κοινότητα από τον δήμο και άλλους οργανισμούς.

4.3.3 Αξιοποίηση Δυνατοτήτων

Στην Παλαιστίνη, οι κάτοικοι, καταβάλουν μεγάλη προσπάθεια μόνο για να επιβιώσουν, πόσο μάλλον πραγματικά για να ευδοκιμήσουν. Οι συνθήκες της κατοχής - από ένα ταξίδι σε μεγάλες αποστάσεις μέσω των σημείων ελέγχου, μέχρι απρόβλεπτες διαταραχές σε δημόσιες υπηρεσίες - μπορούν να είναι εξαντλητικές και αποθαρρυντικές. Σε αυτό το πλαίσιο, ως πολίτες, μερικές φορές χάνουν την απόλαυση των τεράστιων δυνατοτήτων της πόλης.

Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων σημαίνει επίσης ότι πρέπει να βοηθήσουν τις κοινότητες να κατανοήσουν τους κινδύνους που αντιμετωπίζουν, καθώς και πώς μπορούν να υποστηρίξουν τον εαυτό τους και ο ένας τον άλλον. Οι δράσεις αυτής της ενότητας επικεντρώνονται στη διασφάλιση της πρόσβασης σε χώρους και τεχνολογίες που επιτρέπουν σε διαφορετικούς τύπους σύνδεσης και συνεργασίας - από ασφαλείς και χωρίς αποκλεισμούς δημόσιους χώρους συγκέντρωσης, έως αξιόπιστες τηλεπικοινωνιακές υποδομές που βοηθούν τους ανθρώπους να συνδεθούν διαδικτυακά.

Αξιοποίηση πνευματικού και πολιτιστικού κεφαλαίου

- Σύνδεση της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με τον ιδιωτικό τομέα
- Σχεδιασμός και υλοποίηση του Ramallah TechPark
- Καθιέρωση συντονισμένου οράματος για την τουριστική βιομηχανία της Ραμάλα

Ενίσχυση των πολιτών για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας

- Παροχή ανεκμετάλλευστων χώρων σε κοινοτικές ομάδες για συγκεντρώσεις
- Νέα μέτρα για την ασφάλιση
- Ασφαλείς συνθήκες εργασίας
- Πρόληψη και προετοιμασία για παραγωγή φυσικών πόρων

Προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

- Ενσωμάτωση της πολιτιστικής συνείδησης σε οργανωτικές πρακτικές
- Ενσωμάτωση δραστηριοτήτων που προωθούν το πρότυπο του καλού πολίτη
- Ενσωμάτωση της πολιτιστικής συνείδησης στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα σπουδών

Επένδυση σε προσεγγίσεις έξυπνων πόλεων που υποστηρίζουν την ανθεκτικότητα

- Καθιέρωση γρήγορων και αξιόπιστων υποδομών τηλεπικοινωνιών και πληροφορικής
- Πληροφορική και εκπαίδευση
- Smart Ramallah για να καταστεί δυνατή η πρόσβαση στα περιουσιακά στοιχεία της πόλης

A. Αξιοποίηση πνευματικού και πολιτιστικού κεφαλαίου

Αυτός το μέτρο στοχεύει στα μέσα διαβίωσης και την απασχόληση, με την καλύτερη αντιστοίχιση των δεξιοτήτων των αποφοίτων με τις ανάγκες της βιομηχανίας. Αυτό θα υποστηρίξει οικονομική ανάπτυξη, θα βοηθήσει στη διατήρηση των νέων επιστημόνων, θα ξεκλειδώσει τη νέα σκέψη και την καινοτομία και θα οικοδομήσει ουσιαστικότερες συνεργασίες μεταξύ των επιχειρήσεων και των ακαδημαϊκών τομέων.

Η δράση αυτή μπορεί να στηρίξει την οικονομική ανάπτυξη και τις τοπικές θέσεις εργασίας, συμβάλλοντας παράλληλα στην ελαχιστοποίηση των ακούσιων αρνητικών αποτελεσμάτων που μπορεί να προκύψουν από την ταχεία ανάπτυξη τουρισμού σε μια πόλη. Θα υποστηρίξει επίσης τη βελτίωση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης μέσω της καινοτόμου χρήσης των υφιστάμενων πόρων στη Ραμάλα.

B. Ενίσχυση των πολιτών για τη βελτίωση της ανθεκτικότητας

Η δράση αυτή θα βελτιώσει τις κοινοτικές εγκαταστάσεις και θα αυξήσει το φυσικό κεφάλαιο της πόλης. Δίνοντας στις κοινοτικές ομάδες μια ευκαιρία να αναπτύξουν αυτούς τους χώρους, θα ενισχύσει επίσης την υπερηφάνεια, την κοινοτική συνοχή και την ευαισθητοποίηση για τα πολιτικά δικαιώματα.

Επίσης υποστηρίζει τη βελτίωση των αποτελεσμάτων της δημόσιας υγείας και τη μείωση της περιβαλλοντικής υποβάθμισης. Μπορεί να δημιουργήσει νέες θέσεις εργασίας και να βελτιώσει τη φήμη της Ραμάλα διεθνώς, καθιστώντας την πιο ελκυστικότερο τόπο για επενδύσεις και υποστηρίζοντας τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη.

Γ. Προώθηση της πολιτιστικής κληρονομιάς

Η οικοδόμηση επιπέδων πολιτικής ευαισθητοποίησης μεταξύ των νέων είναι εξαιρετικά σημαντικό για τη μελλοντική ανθεκτικότητα της Ραμάλα, ιδίως δεδομένης της ακόμη νεαρής φύσης του κράτους της Παλαιστίνης. Αυτό μπορεί να δημιουργήσει μια μελλοντική γενιά ηγετών, καθώς και ενεργών πολιτών στη Ραμάλα και την παλαιστινιακή κοινωνία και στην οικονομία.

Η δράση αυτή παρέχει ευκαιρίες στους νέους να ασχοληθούν ενεργά με τα πολιτιστικά αγαθά της Ραμάλα, συμβάλλοντας στην οικοδόμηση μιας πιο ενοποιητικής και παλαιστινιακής ταυτότητας. Είναι Επίσης, ξεκλειδώνει πρόσθετους πόρους για τη διαχείριση και την προώθηση των πολιτιστικών αγαθών της πόλης σε άλλους πολίτες.

Δ. Επένδυση σε προσεγγίσεις έξυπνων πόλεων που υποστηρίζουν την ανθεκτικότητα

Περισσότερη ανταλλαγή πληροφοριών μπορεί να βοηθήσει τη Ραμάλα να αξιοποιήσει καλύτερα τους περιορισμένους πόρους της, ενώ παράλληλα να εντοπίζει το σύστημα τρωτά σημεία, όπως η έλλειψη πλεονασμού ή η "κλιμάκωση συνέπειες", όπου μια αποτυχία σε ένα σύστημα έχει συνεπακόλουθες συνέπειες για άλλα συστήματα.

Παρέχει πιο αξιόπιστη επικοινωνία, πρόσβαση σε πληροφορίες και αποτελεσματική παροχή μιας σειράς υπηρεσιών (π.χ. υγειονομική περίθαλψη, δημοτικές υπηρεσίες). Αυτό θα υποστηρίξει την οικονομική ευημερία, τη δέσμευση μεταξύ των μελών της κοινότητας και αποτελεσματική επικοινωνία σε περιόδους σοκ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5: TEL AVIV-YAFO

5.1 Ιστορική αναδρομή και εισαγωγικά στοιχεία

Το Τελ Αβίβ-Γιάφο είναι η δεύτερη μεγαλύτερη πόλη του Ισραήλ μετά την Ιερουσαλήμ και το οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο της χώρας. Αυτή η ζωντανή πόλη είναι η πιο σημαντική για την ισραηλινή οικονομία και στεγάζει το Χρηματιστήριο του Τελ Αβίβ, διεθνείς επενδυτικές εταιρείες και εταιρείες τεχνολογίας.

Αυτό είναι το επίσημο εβραϊκό όνομα της πόλης που ενσωματώνει επίσης την ιστορική πόλη της Γιάφα (Yaffa στα αραβικά). Στις αρχές του 20ού αιώνα, μια ομάδα "ονειροπόλων" ίδρυσε την πρώτη εβραϊκή πόλη. Σήμερα, 110 χρόνια μετά την ίδρυσή του, το Τελ Αβίβ-Γιάφο είναι το κέντρο του μεγαλύτερη και πιο πυκνοκατοικημένη μητροπολιτική περιοχή της χώρας που αναπτύχθηκε γύρω από αυτό (Arie H., et. al, 2022). Επιπλέον, η πόλη χρησιμεύει ως το οικονομικό και πολιτιστικό κέντρο του κράτους του Ισραήλ. Σε συνδυασμό με την υποκείμενη ένταση που χαρακτηρίζει την πόλη από τις πρώτες μέρες της - μεταξύ κεντρικότητά της και της ποιότητας ζωής των κατοίκων της - η σημερινή πραγματικότητα και οι διεργασίες που υφίσταται η κοινωνία μας θέτουν νέες προκλήσεις που απαιτούν εκ των προτέρων και υπεύθυνη προετοιμασία. Είμαστε τις αντιμετωπίζουμε με το πνεύμα που μετέδωσαν οι ιδρυτές της πόλης, με πρωτοποριακή και δημιουργική σκέψη, γιατί τώρα μόλις, όπως και τότε, η Τελ Αβίβ-Γιάφο πρέπει να βρίσκεται στην πρώτη γραμμή και να ανοίγει το δρόμο σε ό,τι αφορά την πολεοδομία στο κράτος του Ισραήλ.

Η μητροπολιτική περιφέρεια του Τελ Αβίβ είναι η πολυπληθέστερη και οικονομικά παραγωγικότερη του Ισραήλ. Ενώ η πόλη έχει 444.000 κατοίκους, ο πληθυσμός της TAMR φτάνει τα 3,6 εκατομμύρια, που κατοικούν σε 301 αστικούς και αγροτικούς δήμους, και η έκτασή της εκτείνεται σε 1.600 km². Το Τελ Αβίβ περιβάλλεται από έναν μητροπολιτικό εσωτερικό δακτύλιο μεσαίων πόλεων όπως η Herzliya, η Ramat Hasharon, η Bnei Brak, η Ramat Gan, η Givatayim, η Holon και η Bat-Yam. Αυτό το σύμπλεγμα, γνωστό ως Gush Dan, περιβάλλεται από πολλούς άλλους δήμους, προάστια που εξαπλώνονται και αγροτικές κοινότητες, που διοικούνται μεμονωμένα ή μέσω περιορισμένων περιφερειακών συμβουλίων (The Strategic Plan for Tel Aviv-Yafo, Resilience Cities Network, 2019). Η δομή διακυβέρνησης της TAMR είναι επομένως εξαιρετικά κατακερματισμένη. Οι τοπικές διοικήσεις ως επί το πλείστον δεν υπόκεινται σε περιφερειακούς φορείς και πολλοί κρίσιμοι τομείς, όπως οι μεταφορές και η περιβαλλοντική ρύθμιση, διοικούνται απευθείας από φορείς της κεντρικής διοίκησης (Razin & Charney, 2015). Διαδημοτικοί φορείς λειτουργούν μόνο σε ορισμένους τομείς όπως η συλλογή λυμάτων, η επεξεργασία λυμάτων, η διάθεση και η ανακύκλωση αποβλήτων, κυρίως για λόγους οικονομικής αποτελεσματικότητας της παροχής υπηρεσιών.

Το 100RC ήταν μία από τις διάφορες παγκόσμιες πλατφόρμες που χρησιμοποιήθηκαν από την πόλη, οι οποίες περιλαμβάνουν επίσης την ομάδα C40-Cities Climate Leadership Group και το Bloomberg Philanthropies, αλλά η δικτύωση μεταξύ των πόλεων και η ισχυρή μεθοδολογική εστίαση ξεχωρίζουν:

«Στόχος μας, λοιπόν, είναι να δημιουργήσουμε δεσμούς μεταξύ ανθρώπων και οργανισμών και να συνεργαστούν -καινοτόμα και επιδέξια- για την αντιμετώπιση των τις πιεστικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει το Τελ Αβίβ-Γιάφο, βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα της ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών της πόλης τόσο βραχυπρόθεσμα όσο και μακροπρόθεσμα», αναφέρει μεταξύ άλλων ο δήμαρχος της πόλης στην επιστολή του στο 100RC, Tel Aviv-Yafo Resilience Strategy.

Το αρχικό πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ του Τελ Αβίβ και του 100RC αναφερόταν σε οξείες προκλήσεις ανθεκτικότητας, όπως οι τρομοκρατικές επιθέσεις και ο αυξανόμενος αριθμός προσφύγων και μεταναστών, οι οποίες αποτελούν επίσης ανησυχίες σε εθνικό επίπεδο (Marom & Yacobi, 2013). Ωστόσο, οι στόχοι αυτοί σύντομα παραγκωνίστηκαν, μαζί με την ιδέα ότι το Τελ Αβίβ θα πρέπει να χρησιμεύσει ως "φάρος" ανθεκτικότητας για τις πιο αδύναμες πόλεις του Ισραήλ. Μετά το διορισμό ενός επαγγελματία της κοινωνικής πρόνοιας στο ρόλο του CRO, δόθηκε νέα έμφαση στην κοινωνική ανθεκτικότητα μέσω της υποστήριξης των τοπικών κοινοτήτων και της ενίσχυσης της αλληλεγγύης και της εμπιστοσύνης. Αυτός ο προσανατολισμός στις τοπικές κοινότητες έγινε πιο έντονος καθώς οι εργασίες για το νέο σχέδιο ανθεκτικότητας της πόλης του Τελ Αβίβ προχώρησαν μέσω "μιας εκτεταμένης συμμετοχικής διαδικασίας, τόσο εντός όσο και εκτός της δημοτικής αρχής" (Δήμος Tel Aviv-Yafo 2019, σ.10). Ειδικότερα, οι γειτονικοί δήμοι δεν συμπεριλήφθηκαν ως εξωτερικοί ενδιαφερόμενοι. Επιπλέον, το έργο του δικτύου για την ανθεκτικότητα των πόλεων (100RC, 2015) εφαρμόστηκε με ιδιαίτερα επιλεκτικό τρόπο, αντιμετωπίζοντας μόνο τον πυλώνα "οικονομία και κοινωνία", ο οποίος ταίριαζε με την αναδυόμενη εστίαση στην κοινωνική συνοχή, ενώ αγνοούσε άλλους πυλώνες που αφορούσαν τις "υποδομές και το περιβάλλον", την "ηγεσία και τη στρατηγική" και την "υγεία και την ευημερία". Αυτή η επιλεκτική εφαρμογή αποδεικνύει τη δύναμη των παγκόσμιων πλαισίων να διαμορφώνουν τα τοπικά σχέδια, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο προσαρμόζονται (και μερικές φορές παραποιούνται) μέσω των τοπικών ερμηνειών και προτεραιοτήτων.

5.2 Το επίπεδο ζωής των κατοίκων της πόλης

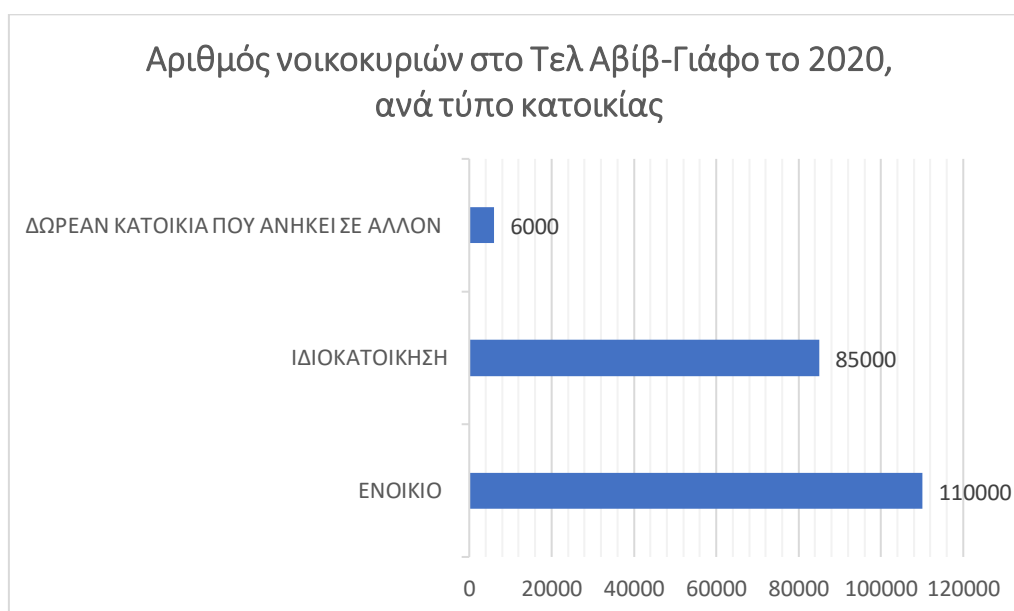
Πριν από περίπου δύο δεκαετίες, και στο πλαίσιο των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποίησε στον τρόπο διαχείρισης της πόλης, ο δήμος Τελ Αβίβ-Γιάφο δρομολόγησε την εκπόνηση ενός δημοτικού στρατηγικού σχεδίου. Η ηγεσία του δήμου πίστευε ότι ήταν άκρως απαραίτητη η διαμόρφωση ενός οράματος που θα καθοδηγούσε τις δραστηριότητές τους. Λόγω των συνεχών και ραγδαίων αλλαγών που λαμβάνουν χώρα στον κόσμο, σε συνδυασμό με την κατανόηση ότι ο δήμος πρέπει να τις αντιμετωπίσει, αποφασίστηκε το 2016 η ανανέωση του στρατηγικού σχεδίου. Την ίδια χρονιά, το Τελ Αβίβ-Γιάφο ήταν επιλεγεί για να ενταχθεί στο δίκτυο 100 ανθεκτικών πόλεων, το οποίο εγκαινίασε το Ίδρυμα Rockefeller, και είναι η μόνη ισραηλινή πόλη που είναι μέλος.

Με βάση μια ευρεία και ενοποιητική θεώρηση των αναγκών της πόλης, αποφασίστηκε να συνδυαστεί και να ενοποιηθεί η επικαιροποίηση των Στρατηγικού Σχεδίου με τον σχεδιασμό του Σχεδίου Ανθεκτικότητας, καθιστώντας τα ένα ενιαίο σχέδιο που αποτελεί πολλαπλασιαστική ισχύος. Κατά συνέπεια, οι πόροι συγκεντρώθηκαν, και διαμορφώθηκαν ιδέες και κατευθύνσεις δράσης που ενσωματώθηκαν με βέλτιστο τρόπο στις δημοτικές προσπάθειες. Ένα ζωτικής σημασίας στοιχείο της διαδικασίας εργασίας αφορούσε τους ενδιαφερόμενους φορείς - κατοίκους, οργανισμούς που δραστηριοποιούνται στην πόλη, εκλεγμένους αξιωματούχους και τη διοίκηση της πόλης - που εντόπισαν τις προκλήσεις και επινόησαν τρόπους αντιμετώπισής τους.

Σε αυτό το κομμάτι λοιπόν θα εξετάσουμε τις επιδόσεις της πόλης του Tel Aviv-Yafo σε διάφορους τομείς που σχετίζονται με τη ζωή και την καθημερινότητα των Ισραηλινών κατοίκων της και την επηρεάζουν τόσο άμεσα(παρόν-άμεσο μέλλον) όσο και έμμεσα (μακροχρόνια).

Το Τελ Αβίβ-Γιάφο είναι η πιο πόλη μεταξύ των μεγάλων του Ισραήλ και η ζήτηση για κατοικία στη περιοχή είναι σταθερά σε υψηλά επίπεδα. Το τρίτο τρίμηνο του 2022, η μέση τιμή των κατοικιών στο Τελ Αβίβ ανήλθε σε πάνω από 4,1 εκατομμύρια ισραηλινά σέκελ (περίπου 1,16 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ). Πρόκειται για αύξηση πέντε τοις εκατό σε σύγκριση με την αρχή του ίδιου έτους. Επιπλέον, ο αριθμός των νοικοκυριών στο Τελ Αβίβ που ζούσαν σε ενοικιαζόμενες κατοικίες ήταν υψηλότερος από οποιοδήποτε άλλο είδος κατοικίας και έφθασε τις 110.000 το 2020. Αυτός ο τύπος κατοικίας ήταν ο πιο συνηθισμένος στην πόλη εκείνη τη χρονιά, ακολουθούμενος από την ιδιόκτητη κατοικία. Περίπου 85.000 νοικοκυριά ζούσαν σε δικό τους κατάλυμα.

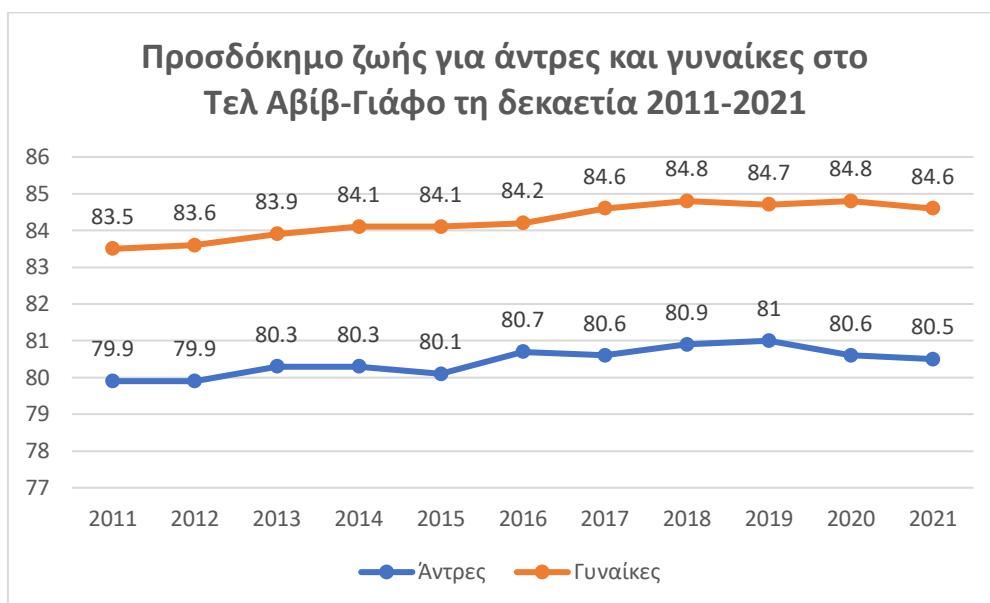
Διάγραμμα 11: Αριθμός νοικοκυριών στο Τελ Αβίβ-Γιάφο το 2020 ανά τύπο κατοικίας



Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Αυτή η στατιστική δείχνει το μέσο προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση στο Ισραήλ από το 2011 έως το 2021, ανά φύλο. Το 2021, το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για τις γυναίκες στο Ισραήλ ήταν περίπου 84,6 έτη, ενώ το προσδόκιμο ζωής κατά τη γέννηση για τους άνδρες ήταν περίπου 80,5 έτη κατά μέσο όρο.

Διάγραμμα 12: Προσδόκιμο ζωής για άντρες και γυναίκες στο Τελ Αβίβ-Γιάφο τη δεκαετία 2011-2021



Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Σύμφωνα με έρευνα που διεξήχθη στην περιοχή του Τελ Αβίβ στο Ισραήλ το 2021, το ποσοστό συμμετοχής στο εργατικό δυναμικό μεταξύ των ανδρών ηλικίας 15 ετών και άνω στην εν λόγω περιοχή έφτασε πάνω από το 70%. Το ποσοστό των γυναικών στο εργατικό δυναμικό ήταν ελαφρώς χαμηλότερο, 66,5 τοις εκατό.

Διάγραμμα 13: Ποσοστά απασχόλησης των κατοίκων του Τελ Αβίβ-Γιάφο ανά φύλο(%)



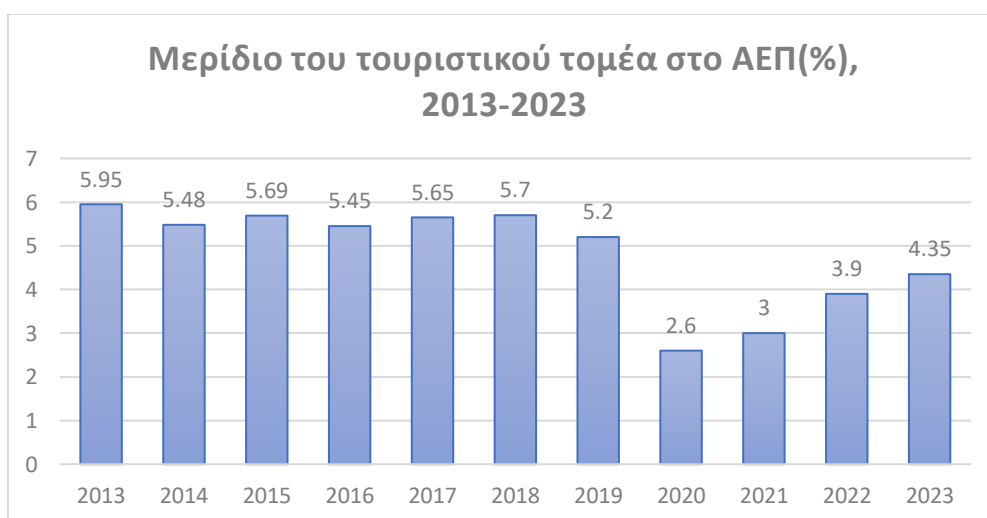
Πηγή Statista, 2021, Ιδία επεξεργασία

Η υψηλή τεχνολογία είναι ένας σημαντικός κλάδος της οικονομίας του Τελ Αβίβ-Γιάφο. Η πόλη αποτελεί τεχνολογικό κόμβο για ισραηλινές και διεθνείς εταιρείες, συμπεριλαμβανομένων των νεοφυών επιχειρήσεων και των επιχειρήσεων κλίμακας. Σύμφωνα με το Κέντρο Ερευνών IVC, ο αριθμός των νεοφυών επιχειρήσεων στο Τελ Αβίβ ανήλθε σε 1.363 το 2021. Πρόκειται για ελαφρά μείωση σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, από το 2017 παρατηρείται μια ανοδική τάση στον αριθμό

των νεοφυών επιχειρήσεων σε αυτή την κεντρική πόλη. Το 2022, το Startupblink κατέταξε το Τελ Αβίβ πρώτο στον κατάλόγό του με τις καλύτερες πόλεις για νεοφυείς επιχειρήσεις στο Ισραήλ, με σημαντικά υψηλότερη βαθμολογία από άλλες εξέχουσες πόλεις του Ισραήλ, όπως η Ιερουσαλήμ και η Χάιφα. Ένα από τα χαρακτηριστικά του Τελ Αβίβ ως κόμβου για νεοφυείς επιχειρήσεις είναι η μεγάλη ποικιλομορφία των τεχνολογικών εταιρειών που δραστηριοποιούνται εκεί. Στην πόλη εδρεύουν εταιρείες από διάφορους κλάδους, όπως ο κυβερνοχώρος, το IoT, το FinTech, η τεχνολογία τροφίμων και άλλοι. Η ασφάλεια στον κυβερνοχώρο είναι ένας ιδιαίτερα κρίσιμος κλάδος του τεχνολογικού τομέα στο Τελ Αβίβ. Το 2021, ο αριθμός των εταιρειών που υπάρχουν στον κυβερνοχώρο στο Τελ Αβίβ στο Τελ Αβίβ έφτασε τις 23, που ήταν περισσότερες από κάθε άλλο κλάδο του τομέα. Επιπλέον, λόγω της τεχνολογικής ποικιλομορφίας, διεθνείς εταιρείες, όπως η Google και η Microsoft, έχουν σημαντική παρουσία στην πόλη. Το 2021, οι επενδυτικές οντότητες αντιπροσώπευαν το 43% των πολυεθνικών εταιρειών στο Τελ Αβίβ, καθιστώντας αυτό το είδος διεθνούς εταιρείας το πιο κοινό.

Το Τελ Αβίβ-Γιάφο είναι ένας σημαντικός τουριστικός προορισμός στο Ισραήλ. Η πόλη προσελκύει τουρίστες από όλο τον κόσμο λόγω των όμορφων παραλιών της, της έντονης νυχτερινής ζωής και της ακμάζουσας γαστρονομικής σκηνής της. Αυτή η πόλη της Μέσης Ανατολής φιλοξενεί ετήσιες εκδηλώσεις “pride” κάθε χρόνο τον Ιούνιο, γεγονός που την καθιστά δημοφιλή τοποθεσία για LGBTQA+ τουρισμό. Μετά το ξέσπασμα του κορονοϊού (COVID-19) στις αρχές του 2020, η τουριστική βιομηχανία βίωσε δύο δύσκολα χρόνια. Ωστόσο, έχει αρχίσει μια μέτρια ανάκαμψη. Το 2021, το Τελ Αβίβ αποτέλεσε την περιοχή με τον μεγαλύτερο αριθμό τουριστικών ξενοδοχείων στο Ισραήλ, με 111 ξενοδοχεία στη περιοχή. Ο αριθμός αυτός ήταν ο υψηλότερος από όλες τις περιφέρειες της χώρας, ακολουθούμενος από την περιφέρεια Ιερουσαλήμ και την περιοχή Ιουδαίας και Σαμαριάς (93 ξενοδοχεία) και τη βόρεια περιφέρεια (92 ξενοδοχεία). Αντίθετα, η Περιφέρεια Χάιφα κατέγραψε τον μικρότερο αριθμό ξενοδοχείων στη δημοτική της περιοχή, με 27 ξενοδοχεία. Τον Σεπτέμβριο του 2022, τα ξενοδοχεία της πόλης συγκέντρωσαν έσοδα ύψους 43,3 εκατομμυρίων δολαρίων ΗΠΑ, σημαντική αύξηση σε σχέση με τον πρώτο μήνα του ίδιου έτους.

Διάγραμμα 14: Μερίδιο του τουριστικού τομέα στο ΑΕΠ(%), 2013-2023



Πηγή Statista, 2023, Ιδία επεξεργασία

Το μερίδιο του τουριστικού τομέα στο ΑΕΠ του Ισραήλ προβλέπεται να αυξηθεί μεταξύ 2023 και 2028 κατά συνολικά 1,2 ποσοστιαίες μονάδες. Αυτή η συνολική αύξηση δεν συμβαίνει συνεχώς, ιδίως όχι το 2026 και το 2028. Το μερίδιο εκτιμάται ότι θα ανέλθει σε 5,5% το 2028. Ενώ το μερίδιο προβλεπόταν να αυξηθεί σημαντικά τα επόμενα χρόνια, η αύξηση θα επιβραδυνθεί στο μέλλον. Κατατίθεται η οικονομική συμβολή του τουριστικού τομέα σε σχέση με το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν της εκάστοτε χώρας ή περιοχής. Η πρόβλεψη έχει προσαρμοστεί για τις αναμενόμενες επιπτώσεις του COVID-19.

Μια έκθεση που ασχολήθηκε με την τρέχουσα κατάσταση στο Τελ Αβίβ-Γιάφο, η οποία εκπονήθηκε στο πλαίσιο της στρατηγικής ανακατεύθυνσης στην οποία υποβλήθηκε η πόλη, παρουσιάζει μια διεισδυτική ανάλυση των αυξανόμενων τάσεων πόλωσης και αποξένωσης στην πόλη. Στο Τελ Αβίβ-Γιάφο, η διαδικασία πόλωσης, η οποία συνδέεται με παγκοσμιοποίηση, συγκλίνει με τις ιστορικές ανισότητες μεταξύ των βόρειων και των νότιων τμημάτων της πόλης. Σύμφωνα με τον κοινωνικοοικονομικό δείκτη του πληθυσμού στο Ισραήλ, πάνω από το ένα τρίτο των κατοίκων του Τελ Αβίβ-Γιάφο έχουν κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά που συναντώνται σε πόλεις όπως το Kiryat Gat, Migdal HaEmek, Dimona και Nazareth Illit, οι οποίες είναι κατατάσσονται στις χαμηλές και μεσαίες κοινωνικοοικονομικές ομάδες 4 και 53. Εάν οι μετανάστες εργαζόμενοι και οι αιτούντες άσυλο, οι οποίοι αριθμούν περίπου 46.000, συνυπολογίζονται επίσης, οι μειονεκτούσες ομάδες στην πόλη αντιπροσωπεύουν περίπου το 40% του συνολικού πληθυσμού.

Η πόλωση στην πόλη προέρχεται από τον εξαιρετικά δυσανάλογο πλούτο των κατοίκων της με μεγάλη περιουσία. Αν και η φτώχεια στην πόλη δεν διαφέρει πολύ από ό,τι σε άλλα μέρη της χώρας, οι εύποροι στο Τελ Αβίβ-Γιάφο απολαμβάνουν το υψηλότερο βιοτικό επίπεδο σε σύγκριση με τους τυπική απόκλιση πάνω από τον εθνικό μέσο όρο, ενώ ο τυπικός διαβίωσης των φτωχών κατοίκων της είναι περίπου κατά το ήμισυ χαμηλότερο από το τυπική απόκλιση από τον εθνικό μέσο όρο. Το γεγονός ότι οι φτωχοί είναι δεν είναι "τόσο φτωχοί" αντανακλάται στο μικρό ποσοστό του πληθυσμού που ζει κάτω από το όριο της φτώχειας. Το ποσοστό αυτό στο Τελ Αβίβ-Γιάφο ανέρχεται σε 10%, σε αντίθεση με τον εθνικό μέσο όρο του 19%. Έτσι τα ποσοστά φτώχειας μεταξύ των οικογενειών στο Τελ Αβίβ-Γιάφο έχει αυξηθεί τα τελευταία χρόνια, από 8,8% σε 10,6%.

5.3 100RC – Το Σχέδιο Ανθεκτικότητας του Tel Aviv-Yafo

Για την επιλογή των περιοχών ανακάλυψης χρησιμοποιήθηκαν τα ακόλουθα τρία κριτήρια (με βάση τη μεθοδολογία των 100 ανθεκτικών πόλεων):

- Προάγουν πιο ενωμένες και ενεργές κοινότητες.
- Εξασφαλίζουν και διασφαλίζουν την κοινωνική σταθερότητα.
- Ενισχύουν την ασφάλεια και τη δικαιοσύνη, την οικονομική ευημερία - και ιδίως μεταξύ των μειονεκτικών ομάδων του πληθυσμού.

Η αστική ανθεκτικότητα είναι η τρίτη φάση του στρατηγικού σχεδίου. Επικεντρώνεται σε πέντε "τομείς ανακάλυψης" που επιλέχθηκαν από το όραμα της πόλης, όλοι τους έχουν σημαντικές δυνατότητες για την ενίσχυση της αστικής ανθεκτικότητας στο Τελ Αβίβ-Γιάφο.



5.3.1 Yafo

Τις τελευταίες δεκαετίες, ο Δήμος Τελ Αβίβ-Γιάφο έχει επενδύσει σημαντικούς πόρους στο Γιάφο, οι οποίοι με πολλούς τρόπους την έχουν μετατρέψει σε αγνώριστη. Παρ' όλα αυτά, η διαρκής έλλειψη εμπιστοσύνης στο Δήμο, στο τομέα των δραστηριοτήτων του και στις προθέσεις του εκφράστηκε στις πολυάριθμες συζητήσεις που έγιναν με τους κατοίκους από την αραβική κοινότητα.

Επιπλέον, υπάρχει ένα μεγάλο και προκλητικό χάσμα μεταξύ του αριθμού των πόρων που επενδύει ο Δήμος στη Γιάφο - από τις διάφορες υπηρεσίες του - και την αίσθηση διακρίσεων και αποκλεισμού που αισθάνονται πολλοί Άραβες κάτοικοι λόγω αυτών ακριβώς των δράσεων. Αυτό το χάσμα μπορεί να δημιουργήσει συναισθήματα απογοήτευσης και αποξένωσης μεταξύ των ανθρώπων και στις δύο πλευρές.

Οι δυσκολίες που αφορούν τους Άραβες κατοίκους της Γιάφο είναι γνωστές: Η έλλειψη προσιτής στέγασης και η συνακόλουθη αίσθηση ότι η κακή ποιότητα του εκπαιδευτικού συστήματος και η υψηλή εγκατάλειψη του σχολείου, η φτώχεια, η αίσθηση μιας επισφαλούς δημόσιας τάξης, το αίσθημα του πολιτικού αποκλεισμού από τον Δήμο, το αίσθημα ότι δεν έχουν συμμετοχή στα κέντρα λήψης αποφάσεων και τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, παρά μόνο μέσω "συμβούλων" που αντλούν και δυσπιστία, η νεολαία που δεν αντιμετωπίζεται κατάλληλα από τον Δήμο, και πολλά άλλα.

Κατά συνέπεια, οι προσπάθειες προσανατολίστηκαν στα βήματα που ο Δήμος Τελ Αβίβ-Γιάφο μπορεί να κάνει για να αυξήσει την εμπιστοσύνη της αραβικής κοινότητας στο δημαρχείο. Η βασική υπόθεση ήταν ότι η μεγαλύτερη εμπιστοσύνη του κοινού θα οδηγούσε σε παραγωγική συνεργασία όσον αφορά τα έργα του Δήμου, σε πρόσθετες

πρωτοβουλίες, ενισχυμένη κοινοτική ζωή και μια ήρεμη ατμόσφαιρα στο πόλη. Σκέψεις έγιναν επίσης για την εξεύρεση νέων τρόπων εργασίας στο πλαίσιο του Δήμου, μέσω μεγαλύτερης πολιτισμικής ευαισθησίας, καλύτερης κατανόησης των αφηγήσεων, και σε βάθος μάθηση σχετικά με τις μοναδικές δυσκολίες που αντιμετωπίζει η αραβική κοινότητα στη Γιάφο.

Πρωταρχικό στόχο, λοιπόν, αποτελεί η ανάπτυξη εργαλείων για την ενίσχυση της εμπιστοσύνης μεταξύ των κατοίκων της Γιάφο και του Δήμου, η προώθηση συνεργασιών και η βελτίωση της ζωής στην κοινότητα και της δημόσιας και κοινωνικής τάξης.

Στόχοι που απορρέουν από αυτόν τον στόχο:

- Ανάπτυξη του κοινωνικού κεφαλαίου της αραβικής κοινότητας στη Γιάφο, με παράλληλη επίδειξη σεβασμού της κουλτούρας τους και αναγνώρισης της συλλογικής τους ιστορίας.
- Ενίσχυση της μεσαίας τάξης μεταξύ των Αράβων της Γιάφο, με μεγαλύτερη προσοχή στην κοινότητα και τις μοναδικές ανάγκες της και ενίσχυσή της στο αίσθημα συμμετοχής και σύνδεσής τους με το Δήμο.

5.3.2 Η νότια ακτή και παραλία

Τις τελευταίες τρεις δεκαετίες, ο Δήμος Tel Aviv-Yafo έχει προωθήσει σχέδια μεγάλης κλίμακας για την καλύτερη σύνδεση της πόλης με τις παραλίες της, τόσο σε φυσικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο. Ωστόσο, στο νότιο τμήμα της ακτής της πόλης, που εκτείνεται από το πάρκο Charles Clore μέχρι τα σύνορα με το Bat Yam, μέσω της Παλιάς Γιάφα, του λιμανιού της Γιάφα και της παραλίας Givat Aliyah - υπάρχει ανεπαρκής πρόσβαση και διαθεσιμότητα του θαλάσσιου πόρου. Η ανάγκη αυτή υπάρχει παρόλο που οι περισσότερες προσπάθειες και επενδύσεις της πόλης θα έπρεπε να διοχετεύονται σε αυτό το τμήμα της ακτής. Υπάρχει επίσης η ανάγκη να ενισχυθεί ο τοπικός πληθυσμός και να αναβαθμιστεί η παραλία ως ένα κοινοτικό περιουσιακό στοιχείο και κόμβος που ενισχύει την αίσθηση της ταυτότητας μεταξύ των ανθρώπων που ζουν στην περιοχή.

Από τα 4,5 χιλιόμετρα που αποτελούν τη νότια ακτή, μόνο περίπου 1.700 μέτρα είναι αμμώδεις παραλίες με εύκολη πρόσβαση στο νερό, και υπάρχουν μόνο δύο εγκεκριμένες παραλίες κολύμβησης. Έτσι, ο κύριος στόχος είναι η αναβάθμιση του νότιου τμήματος της ακτής του Τελ Αβίβ-Γιάφο και η αξιοποίησή της για τη δημιουργία ανθεκτικότητας και την ανάπτυξη κοινοτικής ταυτότητας μεταξύ του τοπικού πληθυσμού, εκτός από την καλλιέργεια και ενίσχυση των υφιστάμενων φυσικών πόρων και της περιβάλλοντος και τη βελτίωση της ποιότητας του δημόσιου χώρου.

Στόχοι που απορρέουν από αυτόν τον στόχο:

- Ενίσχυση της τοπικής κουλτούρας.
- Κατανόηση των δυνατοτήτων που υπάρχουν στην ακτή και αξιοποίησή τους για την ενίσχυση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πόλης.

- Ισότιμη και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβαση - περιβαλλοντική, οικονομική και κοινωνική – σε δημόσια αγαθά.
- Διατήρηση και ανάπτυξη του θαλάσσιου και παράκτιου οικοσυστήματος δεδομένων των υφιστάμενων και αναμενόμενων περιβαλλοντικών αλλαγών.

Τα προτεινόμενα προγράμματα και έργα βασίζονται στη διαίρεση της νότιας ακτής του Tel Aviv-Yafo σε πέντε γεωγραφικά διαμερίσματα: Clore Park, Δυτική Παραλία, Λιμάνι Jaffa, Πάρκο Jaffa Slope, και Givat Aliyah Beach. Εκτός από αυτά, υπάρχουν δύο σειρές θεματικών έργων που δεν αφορούν συγκεκριμένη τοποθεσία: α) Σχεδιασμός και προετοιμασίες και (β) γενικά κοινοτικά έργα.

- Δημόσιος χώρος: αύξηση της διαθεσιμότητας των πόρων - αύξηση της προσφοράς υπηρεσιών στην παραλία και κατά μήκος της ακτής, συμπεριλαμβανομένης της βελτιωμένης πρόσβασης στην παραλία και μια ευρύτερη ποικιλία διαθέσιμων επιλογών, και αναβάθμιση του δημόσιου χώρου σε όλο το μήκος της ακτής.

- Ευαισθητοποίηση και συμμετοχή της κοινότητας και αύξηση της συμμετοχής τους στην στα τεκταινόμενα στην ακτή, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης επιχειρηματικότητας.

- Διατήρηση των παράκτιων περιοχών και του θαλάσσιου οικοσυστήματος.

5.3.3 Συμπληρωματική οικονομία

Παρόμοια με άλλες πόλεις σε όλο τον κόσμο, το Tel Aviv-Yafo αντιμετωπίζει πολλές νέες προκλήσεις, όπως το υψηλό κόστος ζωής, η έλλειψη κοινωνικής συνοχής, η ανισότητα και οι ομάδες πληθυσμού που εκδιώκονται από την πόλη. Επιπλέον, οι μικρές επιχειρήσεις δυσκολεύονται να επιβιώσουν και η τοπική οικονομία συρρικνώνεται υπέρ των παγκόσμιων επιχειρήσεων. Το σχέδιο συνιστά τη χρήση νέων εργαλείων για την αντιμετώπιση αυτών των προκλήσεων και ευημερία για όλες τις ομάδες του πληθυσμού. Σε γενικές γραμμές, αυτά τα εργαλεία αναφέρονται ως "συμπληρωματική οικονομία".

Πρωταρχικός στόχος: Η ανάπτυξη και η ενίσχυση της του τοπικού κοινωνικοοικονομικού συνόλου της πόλης, με έμφαση στην μειονεκτούσες ομάδες πληθυσμού, μικρές επιχειρήσεις και τοπικές πρωτοβουλίες.

Στόχοι που απορρέουν από αυτόν τον στόχο:

- Δημιουργία υποδομής για την ενσωμάτωση συμπληρωματικών εργαλείων οικονομίας.
- Καθιέρωση διαδικασιών για τον συνεργατικό σχεδιασμό και την ανάπτυξη των εργαλείων συμπληρωματικής οικονομίας από κοινού με τους πληθυσμούς-στόχους.
- Προώθηση των διαδικασιών ανταλλαγής μεταξύ των πληθυσμών-στόχων μέσω ενός πιλοτικού σχεδίου, στόχος του οποίου είναι να καθορίσει μια "δημοτική δέσμη στήριξης". για την ανάπτυξη εργαλείων συμπληρωματικής οικονομίας στις γειτονιές".

Κατά την εκπόνηση του σχεδίου αστικής ανθεκτικότητας, αποφασίστηκε να μετατραπεί η συμπληρωματική οικονομία σε μια δημοτική πορεία δράσης. Μετά τη διενέργεια προκαταρκτικής εξέτασης στο πεδίο και τη συνάντηση με ομάδες εστίασης, προτάθηκαν τρεις πιθανές κατευθύνσεις δράσης για το Δήμο. Στοχεύουν στην ενίσχυση της ανθεκτικότητας με την οικοδόμηση εμπιστοσύνης σχέσεων εμπιστοσύνης και τη μείωση του κόστους ζωής.

1. **Δημιουργία δημοτικών υποδομών για την προώθηση μιας συμπληρωματικής μια συμπληρωματική οικονομία είναι εγγενώς διεπιστημονική.** Για να την ενσωματώσουμε στρατηγικά και με σύνεση, είναι σκόπιμο να δημιουργηθεί ένα οργανωτικό θεμέλιο που θα συντονίζει τις προσπάθειες, συμπεριλαμβανομένου του καθορισμού στόχων και σκοπών, του συγχρονισμού τις εσωτερικές συνεργασίες, την πραγματοποίηση κατάρτισης, τη συζήτηση τις απαραίτητες αλλαγές πολιτικής για τη στήριξη μιας συμπληρωματικής οικονομίας, και την παροχή κινήτρων για πρωτοβουλίες πολιτών.
2. **Εργαλεία συμπληρωματικής οικονομίας για χρήση από τους κατοίκους στην κοινότητα.** Είναι σκόπιμο να διερευνηθεί η δυνατότητα διαχείρισης μιας συμμετοχικής διαδικασίας μεταξύ των κατοίκων της γειτονιάς, η οποία θα διευκολύνει την ανάπτυξη εργαλείων συμπληρωματικής οικονομίας εργαλείων που θα είναι προσαρμοσμένα στην τοπική κοινότητα.
3. **Εργαλεία συμπληρωματικής οικονομίας που ωφελούν τις μικρές επιχειρήσεις και υποστηρίζουν τις συνοικίες επιχειρηματικής βελτίωσης.** Η προστιθέμενη αξία μιας συνοικίας επιχειρηματικής βελτίωσης μπορεί να αυξηθεί με τη χρήση εργαλείων που μεγιστοποιούν τη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων από διαφορετικούς τομείς. Για παράδειγμα, μπορούν να ενώσουν τις δυνάμεις τους για διάφορους σκοπούς: αγορά πρώτων υλών και άλλων πόρων, κοινή χρήση χώρων, υλικοτεχνική διαχείριση, μάρκετινγκ και άλλα. Άλλες επιλογές που αξίζει να εξεταστούν: ενίσχυση των δεσμών της κοινότητας με την επιχειρηματική συνοικία με τη διοργάνωση κοινοτικών δραστηριοτήτων εκεί, βιώσιμη διαχείριση στην επιχειρηματική συνοικία με βάση τις αρχές της κυκλικής οικονομίας και εξέταση της σκοπιμότητας έκδοσης συμπληρωματικών μέσων ανταλλαγής που μπορούν να ενθαρρύνουν τη συμπληρωματική οικονομία.

5.3.4 Αειφορία στην Κοινότητα

Φαίνεται ότι η βιωσιμότητα είναι ένα από τα θέματα που ενώνουν και διαμορφώνουν την κοινότητα στο Τελ Αβίβ-Γιάφο. Οι κάτοικοι της πόλης αποδίδουν σημασία στη σύνδεση μεταξύ του φυσικού περιβάλλοντος της ποιότητας ζωής και των κοινωνικών δραστηριοτήτων στις οποίες συμμετέχουν. Μια ενισχυμένη σχέση με τον φυσικό χώρο επιτρέπει στους κατοίκους των υποβαθμισμένων περιοχών να αναβαθμίσουν το χώρο διαβίωσής τους, να βελτιώσουν την υγιεινή τους και να μειώσουν το κόστος ζωής τους. Κατά συνέπεια, η βιωσιμότητα ορίστηκε ως σημαντικός τομέας στο σχέδιο ανθεκτικότητας. Τα προγράμματα ήταν αναπτύχθηκαν για τη δημιουργία υποδομών και

την προώθηση μιας βιώσιμης και υγιούς τρόπου ζωής με την ενίσχυση της βιωσιμότητας στην κοινότητα, ιδίως μεταξύ των πληθυσμών της μειονότητας.

Η ανάπτυξη της βιωσιμότητας στην κοινότητα θα ενισχύσει την αστική ανθεκτικότητα δημιουργώντας χώρο όπου οι κάτοικοι μπορούν να ζήσουν ενεργά και να έχουν μία ζωή σε ένα ευχάριστο και υγιές περιβάλλον. Αυτή η ανάπτυξη είναι κατάλληλη για κάθε γειτονιά και όλες τις πληθυσμιακές ομάδες της πόλης, χωρίς να αφήνει κανέναν πίσω. Ο Δήμος είναι υπεύθυνος για τη δημιουργία αυτών των χώρων διαβίωσης σε όλη την πόλη, για όλους τους κατοίκους και σε διαφορετικά στάδια της ζωής τους.

Πρωταρχικός στόχος: Ενθάρρυνση των κατοίκων να ηγηθούν έναν βιώσιμο τρόπο ζωής για τη μείωση του κόστους ζωής και επίτευξη υψηλότερης ποιότητας ζωής και ανθεκτικότητας.

Στόχοι που απορρέουν από αυτόν τον στόχο:

- Επέκταση του μοντέλου της βιώσιμης ανάπτυξης σε όλα τα τμήματα της πόλης με ισότιμο τρόπο, και ιδίως στις γειτονιές που περιλαμβάνουν μειονότητες.
- Να γίνουν οι δημόσιοι χώροι πιο πράσινοι, πιο προσβάσιμοι και πιο προσανατολισμένοι στην κοινότητα, ενισχύοντας παράλληλα την ικανότητά τους να προσαρμόζονται στην αύξηση της θερμοκρασίας και την κλιματική αλλαγή στην πόλη.
- Βελτίωση της πρόσβασης της τοπικής κοινότητας σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας πιο αποδοτικές και οικολογικές.

5.3.5 Κοινωνική υπευθυνότητα - Εθελοντισμός

Η ανάληψη πρωτοβουλιών και η ανάληψη κοινωνικής ευθύνης είναι βασικοί τρόποι που οι κάτοικοι μπορούν να προωθήσουν την κοινωνική συνοχή και μια ατμόσφαιρα εμπιστοσύνης στην πόλη. Το τελευταίο μπορεί να επιτευχθεί μέσω του εθελοντισμού, ο οποίος φέρνει τους ανθρώπους πιο κοντά, γεφυρώνει τα πολιτισμικά χάσματα, και αντιμετωπίζει τις κοινωνικές προκλήσεις που είναι διάχυτες στην πόλη.

Η επένδυση στον εθελοντισμό είναι μια παραγωγική προσπάθεια που έχει σημαντική κοινωνική και οικονομική αξία. Έτσι, για παράδειγμα, ένας κορυφαίος οργανισμός στις Ηνωμένες Πολιτείες, ο οποίος καθιστά τις ευκαιρίες εθελοντισμού πιο προσιτές και συνδυάζει τους υποψήφιους εθελοντές με τις ανάγκες των οργανισμών, ανέφερε ότι μια επένδυση 1 δολαρίου ισοδυναμεί με κοινωνικοοικονομική αξία των 274 δολαρίων.

Ωστόσο, ο αριθμός των εθελοντών στο Ισραήλ είναι χαμηλότερος από το μέσο ποσοστό στις περισσότερες δυτικές χώρες. Οι ενδοιασμοί των ανθρώπων που δεν έχουν γίνει ποτέ εθελοντές προέρχονται από μια λανθασμένη εικόνα και έλλειψη σεβασμού για τους εθελοντές και το αντιληπτό προφίλ του εθελοντή.

Πρωταρχικός στόχος: Η ενθάρρυνση του εθελοντισμού ως αξιόπαινο εργαλείο για την αύξηση της κοινωνικής συμμετοχής, αλληλεγγύης και της συνοχής στην πόλη, ενώ παράλληλα παρέχει επιλογές πιο προσιτές.

Στόχοι που απορρέουν από αυτόν τον στόχο:

- Να επισημαίνεται συνεχώς η σημαντική κοινωνική αξία που έχει για την πόλη και τον Δήμο ο εθελοντισμός.
- Διεύρυνση των κύκλων του εθελοντισμού και αύξηση των ποσοστών και της ποιότητας: ο στόχος είναι να επιτευχθεί ένα ποσοστό 34% των κατοίκων άνω των 20 ετών που είναι εθελοντές, παρόμοιο με τον ευρωπαϊκό μέσο όρο.
- Συμμετοχή διαφορετικών κοινωνικών ομάδων και ατόμων με ειδικές ανάγκες σε κύκλους εθελοντισμού.
- Καθορισμός μιας τοπικής έννοιας του εθελοντισμού, η οποία προσαρμόζει την «κλασική» ιδέα του εθελοντισμού επεκτείνοντάς την σε ένα αστικό μοντέλο που περιλαμβάνει την εμπλοκή και την υπευθυνότητα των πολιτών.

Προτεινόμενα προγράμματα και έργα:

1. Εργαλεία εργασίας και διαχείρισης - διαχείριση βάσεων δεδομένων, χρήση εργαλείων μέτρησης και αξιολόγησης, χαρτογράφηση της εθελοντικής εργασίας σε της πόλης, δημιουργία δημοτικού χάρτη εθελοντισμού, δίκτυα κατάρτισης, συγκεκριμένες εφαρμογές εθελοντισμού, και τυποποίηση για τη βελτίωση της ποιότητας του εθελοντισμού στην πόλη.

2. Ειδικά έργα - αύξηση του αριθμού των εθελοντών που έρχονται από τους χώρους εργασίας και συμβάλλουν στην κοινότητα, και η αύξηση του αριθμού των κατοίκων του Τελ Αβίβ-Γιάφο που προσφέρουν εθελοντική εργασία σύμφωνα με την κοινωνική προκλήσεις που αντιμετωπίζει η πόλη.

3. Μεγαλύτερη ευαισθητοποίηση του κοινού - ανάπτυξη επικοινωνιών μάρκετινγκ στρατηγικής, εκστρατείες δημόσιων μηνυμάτων, πλατφόρμες για την παροχή κινήτρων των κατοίκων που προσφέρουν εθελοντική εργασία, καθώς και η διοργάνωση ετήσιου συνεδρίου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 : ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

6.1 Παρουσίαση του Resilience Maturity Model (RMM)

Οι πόλεις παγκοσμίως αντιμετωπίζουν φαινόμενα όπως η αύξηση του πληθυσμού, η ταχεία αστικοποίηση, η ακατάλληλη διαχείριση και οι ανεπαρκείς υποδομές (Gochermann J., Nee I., 2018). Οι προκλήσεις αυτές δημιουργούν περιβαλλοντικές απειλές, απορροφούν πόρους, αποδυναμώνουν τις υποδομές και την οικονομία και προκαλούν κοινωνικά προβλήματα όπως τα υψηλά ποσοστά εγκληματικότητας και η ανισότητα. Για να διαχειριστούν και να μετριάσουν αυτά τα προβλήματα, οι πόλεις αγωνίζονται σε ψηφιακούς μετασχηματισμούς και να γίνουν πιο έξυπνες.

Η σύνθετη και δυναμική φύση της ανθεκτικότητας των πόλεων απαιτεί την υιοθέτηση μιας ολιστικής προσέγγισης κατά το σχεδιασμό για την οικοδόμηση της ανθεκτικότητας (Desouza & Flanery, 2013- Jabareen, 2013). Για το λόγο αυτό, η συμμετοχή ενδιαφερομένων με διαφορετικές προοπτικές και ανάγκες όσον αφορά τη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας είναι ζωτικής σημασίας, καθώς αποσαφηνίζει τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ υπηρεσιών και τομέων, προκειμένου να αναπτυχθούν περισσότερα αποτελεσματικά σχέδια και πολιτικές (Cavallo & Ireland, 2014). Για το σκοπό αυτό, οι διαδικασίες συνεργασίας και δημιουργίας είναι αποτελεσματικές μέθοδοι για την ενσωμάτωση των εξειδικευμένων γνώσεων των εμπειρογνομόνων και την παροχή διορατικότητας στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Επιπλέον, οι διαδικασίες αυτές διασφαλίζουν ότι τα εργαλεία που αναπτύσσονται είναι ειδικά για τις ανάγκες των τελικών χρηστών (Voorberg, Bekkers, & Tummers, 2015).

Σε αυτό το κεφάλαιο θα δούμε αναλυτικά και ταυτόχρονα τις περιπτώσεις των δύο πόλεων που εξετάζουμε, Ραμάλα και Τελ Αβίβ-Γιάφο. Αρχικά θα εξετάσουμε σε τι κατάσταση βρίσκονται οι δύο πόλεις σήμερα και θα τις χαρακτηρίσουμε σε επίπεδο ωριμότητας (maturity levels). Σε επόμενη ενότητα αυτού του κεφαλαίου θα παρουσιαστεί και η συγκριτική ανάλυση σχετικά με τους στόχους που θέτει η καθεμία για το μέλλον με σκοπό να πετύχουν υψηλότερα επίπεδα ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας σύμφωνα με το 100RC.

Εκτός από τη χρήση του RMM ως οδηγού στην οικοδόμηση της ανθεκτικότητας των πόλεων, μπορεί να συμβάλει και ως ένας μηχανισμός πρόληψης και πρόβλεψης (Josune Hernantes, Patricia Marañna, Raquel Gimenez, Jose Mari Sarriegi, Leire Labaka, 2019). Το RMM μπορεί να χρησιμοποιηθεί ως εργαλείο διάγνωσης που επιτρέπει στις πόλεις να αξιολογήσουν το τρέχον στάδιο ωριμότητας της ανθεκτικότητάς τους και να εντοπίσουν ευκαιρίες και προκλήσεις, υποστηρίζοντας την ανάπτυξη στρατηγικών ενίσχυσης της ανθεκτικότητας. Το RMM δίνει επίσης τη δυνατότητα στις πόλεις να ιεραρχούν τις πολιτικές με βάση τη χρονική σειρά που προτείνεται μέσω των πέντε σταδίων ωριμότητας. Επιπλέον, το RMM επιτρέπει στις πόλεις να παρακολουθούν την πρόοδό τους στην υπέρβαση των υφιστάμενων εμποδίων, να εντοπίζουν τα διδάγματα και να μαθαίνουν από τα λάθη.

Παρακάτω ακολουθεί αναλυτική περιγραφή των 5 επιπέδων ωριμότητας του μοντέλου:

1. Starting

Η προσέγγιση της διαχείρισης έκτακτης ανάγκης που υιοθετείται από την τοπική κυβέρνηση βασίζεται στην αξιολόγηση των πιθανών καταστροφών χωρίς έχοντας μια ολοκληρωμένη προσέγγιση για την αντιμετώπιση πολλαπλών κινδύνων και απροσδόκητων κινδύνους καταστροφών. Σε αυτό το στάδιο, οι διάφορες δημοτικές υπηρεσίες και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης αρχίζουν να αναπτύσσουν πολιτικές οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Ωστόσο, απουσιάζει μια κοινή στρατηγική μεταξύ αυτών των πολιτικών. Η ανθεκτικότητα εμφανίζεται επίσης στην ατζέντα άλλων ενδιαφερόμενων φορέων. Λαμβάνοντας υπόψη αυτές τις ελλείψεις, η τοπική αυτοδιοίκηση προσπαθεί να καθιερώσει μεταξύ των ενδιαφερομένων μια κοινή αντίληψη για την ανθεκτικότητα προσέγγισης, όπου είναι ζωτικής σημασίας να κινηθούν όλοι οι εμπλεκόμενοι προς την ίδια κατεύθυνση. Η τοπική αυτοδιοίκηση προσδιορίζει τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς που πρέπει να συμμετάσχουν στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας και ηγείται της ανάπτυξης ενός σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας με κοινές πρακτικές και προσεγγίσεις, ώστε η στρατηγική ανθεκτικότητας να συμπεριληφθεί στην ατζέντα της πόλης.

2. Moderate

Το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα της πόλης περιλαμβάνει πολιτικές που ανταποκρίνονται σε αναμενόμενους και απρόβλεπτους κινδύνους καταστροφών από μια ολιστική προσέγγιση. Η τοπική αυτοδιοίκηση καθορίζει επίσης την οργανωτική δομή και τους απαιτούμενους πόρους για την ανάπτυξη και τη διαχείριση του σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας, παρακολουθώντας την εφαρμογή των πολιτικών. Προκειμένου να προωθηθεί μια κουλτούρα ανθεκτικότητας μεταξύ των ενδιαφερομένων, η τοπική κυβέρνηση επικοινωνεί τη στρατηγική ανθεκτικότητας στους δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς ζητώντας τους τη δέσμευση και την ενεργό συμμετοχή τους. Επιπλέον, η τοπική αυτοδιοίκηση πραγματοποιεί πρωτοβουλίες όπως εκδηλώσεις και δραστηριότητες κατάρτισης για να αυξήσει το επίπεδο ευαισθητοποίησης των διαφόρων ενδιαφερομένων μερών. Σε αυτό το στάδιο, η τοπική αυτοδιοίκηση δημιουργεί συνεργασίες με εθελοντικές οργανώσεις, ΜΚΟ και υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης για τη διεξαγωγή κοινών εκπαιδευτικών ασκήσεων. Επιπλέον, οι αλληλεξαρτήσεις αυτές ενσωματώνονται και περιλαμβάνονται στην ανθεκτικότητα της πόλης, στο σχέδιο ανθεκτικότητας, το οποίο καθορίζει τη στρατηγική που πρέπει να ακολουθήσει η πόλη στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Επιπλέον, η τοπική αυτοδιοίκηση εντάσσεται σε δίκτυα και έργα ανθεκτικότητας με άλλες πόλεις και εμπλέκει την περιφερειακή κυβέρνηση στην ανάπτυξη του σχεδίου δράσης για την ανθεκτικότητα της πόλης.

3. Advanced

Η τοπική αυτοδιοίκηση αλλάζει το ρόλο της, μετατρέπεται σε διαμεσολαβητή αντί να έχει κεντρικό καθοδηγητικό ρόλο. Ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης σε αυτό το στάδιο είναι να παρακολουθεί την πρόοδο και την αποτελεσματικότητα του σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας. Σε αυτό το στάδιο, το σχέδιο δράσης ανθεκτικότητας ενσωματώνει όλους τους σχετικούς ενδιαφερόμενους φορείς στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας και βελτιώνεται συνεχώς με βάση τα διδάγματα και τις βέλτιστες πρακτικές που λαμβάνονται μέσω τακτικών συνεδριών ενημέρωσης με τους

τοπικούς και περιφερειακούς ενδιαφερόμενους φορείς. Στις δημόσιες και ιδιωτικές εταιρείες παρέχονται κίνητρα για την επίτευξη των στόχων που τίθενται στο σχέδιο δράσης ανθεκτικότητας της πόλης. Τα μέσα μαζικής ενημέρωσης συμμετέχουν στη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητας της πόλης, ώστε οι στόχοι και οι δράσεις του σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας να διαδίδονται ευρέως στους πολίτες. Οι πολίτες έχουν τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε πλατφόρμες για να παρέχουν πληροφορίες, προτάσεις και σχόλια σχετικά με τη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητας. Επιπλέον, ακαδημαϊκοί και επιστημονικοί φορείς εργάζονται πάνω σε μεθοδολογίες για τη βελτίωση και την αξιολόγηση της προόδου της ανθεκτικότητας της πόλης. Η εθνική κυβέρνηση συμμετέχει επίσης στη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητας της πόλης. Τέλος, η πολυδιοικητική προσέγγιση περιλαμβάνεται στα σχέδια, αλλά δεν έχει τεθεί πλήρως σε λειτουργία.

4. Robust

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς της πόλης συμμετέχουν ενεργά στην ανάπτυξη του ανθεκτικότητας της πόλης με πλήρη επίγνωση ότι η οικοδόμηση της ανθεκτικότητας είναι μια συνεχής διαδικασία βελτίωσης και ότι αποτελεί μέρος της καθημερινής σκέψης και δράσης. Στο Επιπλέον, καταβάλλουν σημαντική προσπάθεια για να μάθουν και να βελτιώσουν την ανθεκτικότητα με την ανταλλαγή διδαγμάτων και την παροχή ανατροφοδότησης σε πολυμερείς συζητήσεις. Το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα βελτιώνεται και επικαιροποιείται συνεχώς με βάση την ανατροφοδότηση και τις προτάσεις που λαμβάνονται από τους ενδιαφερόμενους φορείς της πόλης μέσω διαδικασιών διαβούλευσης. Επιπλέον, η πολυδιοικητική προσέγγιση με παγκόσμια διάσταση έχει αναπτυχθεί και τεθεί σε λειτουργία. Η πόλη συμμετέχει σε δίκτυα με άλλες πόλεις, με προληπτική στάση και συνεχή μάθηση, μεταφέροντας γνώσεις και βέλτιστες πρακτικές προκειμένου να είναι προετοιμασμένη για απροσδόκητες καταστροφές. Αυτό επιτρέπει στις πόλεις να έχουν ένα κοινό νομοθετικό πλαίσιο με κατευθυντήριες γραμμές για τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών χωρών και την ανταλλαγή πόρων σε περίπτωση καταστροφών.

5. Vertebrate

Όλες οι προσπάθειες των φορέων της πόλης είναι συντονισμένες, ολοκληρωμένες και ευθυγραμμίζονται με το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα της πόλης. Για το λόγο αυτό, στο παρόν στάδιο, αναφερόμαστε σε μια πόλη ως ΠΟΛΗ (με κεφαλαία γράμματα), στην οποία όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς δεσμεύονται και συμμετέχουν τακτικά σε συναντήσεις απολογισμού. Η ΠΟΛΗ υπερέχει στη διαδικασία οικοδόμησης της ανθεκτικότητάς της και αποτελεί παράδειγμα για άλλες πόλεις προς μίμηση. Επιπλέον, η ΠΟΛΗ συμμετέχει ενεργά σε δίκτυα με άλλες πόλεις και συνεργάζεται με περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς ενδιαφερόμενους φορείς για την εφαρμογή πολιτικών οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Η ΠΟΛΗ δραστηριοποιείται, τόσο σε εθνικό όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, σε τη διάδοση των πρωτοβουλιών ανθεκτικότητας. Στην πραγματικότητα, η ΠΟΛΗ λειτουργεί ως σπόνδυλος στην ευρωπαϊκή σπονδυλική στήλη ανθεκτικότητας και έχει εσωτερικευμένη κουλτούρα ανθεκτικότητας. Η ΠΟΛΙΤΕΙΑ είναι επίσης δραστήρια όσον αφορά την υποστήριξη της ανάπτυξης ανθεκτικότητας σε άλλες ΠΟΛΕΙΣ και περιφέρειες, καθώς αντιλαμβάνεται ότι η συνύπαρξη σε ένα πιο ανθεκτικό περιβάλλον καθιστά την ΠΟΛΗ πιο ανθεκτική.

RMM	ΥΠΟΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ	STARTING	MODERATE	ADVANCED	ROBUST	VERTEBRATE
ΦΟΡΕΙΣ		Τοπική Διοίκηση, υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης, δημόσιες υπηρεσίες	Εταιρείες δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, ΜΚΟ, εθελοντές, περιφερειακή κυβέρνηση	Κεντρική Διοίκηση, ακαδημαϊκές και επιστημονικές οντότητες	Φορείς Ευρωπαϊκής πολιτικής	Διεθνείς Οργανισμοί
Ηγεσία και Διακυβέρνηση	Πολυδισκευτική συνεργασία(L1)	L1S1	L1M1	L1A1	L1R1	L1T1
	Ανάπτυξη και βελτίωση της νομοθεσίας(L2)	L2S2	L2M2	L2A2		
	Μαθησιακή κοινότητα(L3)	L3S3	L3M3			
	Ανάπτυξη σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας(L4)	L4S4	L4M4			
	Διάγνωση και αξιολόγηση(P1)	P1S1				
Ετοιμότητα	Εκπαίδευση και κατάρτιση(P2)	P2S2				
Υποδομές και Πόροι	Αξιοπιστία υποδομών(I1)	I1S1				
	Πόροι για την ανάπτυξη ανθεκτικότητας(I2)	I2S2				
Συνεργασία	Ανάπτυξη συνεργασιών με φορείς της πόλης(C1)	C1S1				
	Συμμετοχή σε δίκτυα ανθεκτικότητας πόλεων(C2)	C2S2				

Ηγεσία και Διακυβέρνηση

- L1S1: Καθιέρωση μιας ομάδας υπεύθυνης για τα θέματα ανθεκτικότητας της πόλης
- L1M1: Σύνδεση των δράσεων για ανθεκτικότητα με τα βασικά πλάνα της διοίκησης
- L1A1: Ανάπτυξη σχεδίου για μια πολυεπίπεδη προσέγγιση μέσω του εθνικού συστήματος διακυβέρνησης
- L1R1: Ενσωμάτωση και σύνδεση του σχεδίου ανθεκτικότητας της πόλης με τις διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές διαχείρισης της ανθεκτικότητας
- L1T1: Υποστήριξη της συνεχούς ανάπτυξης σχεδίων ανθεκτικότητας, ευθυγραμμισμένων, ολοκληρωμένων και συνδεδεμένων με τις περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς κατευθυντήριες γραμμές διαχείρισης της ανθεκτικότητας
- L2M2: Εκπόνηση σχεδίου για την προσέγγιση της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης
- L2A2: Διεξαγωγή διαδικασιών πιστοποίησης για την επίτευξη συμμόρφωσης με τα εθνικά πρότυπα
- L2R2: Διεξαγωγή διαδικασιών πιστοποίησης για την επίτευξη συμμόρφωσης με διεθνή πρότυπα
- L2T2: Συμβολή στην ανάπτυξη προτύπων σχετικά με τις κατευθυντήριες γραμμές για την ανθεκτικότητα και πολιτικές
- L3S3: Ανάπτυξη στρατηγικής για τη δημιουργία κουλτούρας ανθεκτικότητας
- L3M3: Προώθηση μιας κουλτούρας ανθεκτικότητας. Επανεξέταση των βέλτιστων πρακτικών για την αντιμετώπιση κλονισμών και πιέσεων
- L3A3: Επισημοποίηση της μαθησιακής διαδικασίας και θεσμοθέτηση τακτικών συναντήσεων απολογισμού
- L3R3: Δημιουργήστε μια πόλη που μαθαίνει
- L3T3: Ανάπτυξη επίσημων διαδικασιών για την αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της μαθησιακής διαδικασίας
- L4S4: Προσδιορισμός των απαιτήσεων της πόλης σχετικά με τη διαδικασία ανθεκτικότητας
- L4M4: Ανάπτυξη σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας για την αντιμετώπιση των κλυδωνισμών και των μακροχρόνιων πιέσεων
- L4A4: Ανάπτυξη ηγετικών δεικτών για την αξιολόγηση των επιδόσεων του σχεδίου δράσης για την ανθεκτικότητα
- L4R4: Αξιολόγηση και παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας του σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας σε τακτά χρονικά διαστήματα για τη συνεχή βελτίωσή του
- L4T4: Μοιραστείτε την τεχνογνωσία της ΠΟΛΗΣ στην ανάπτυξη σχεδίων δράσης για τους κατοίκους με άλλες πόλεις που πρόκειται να ξεκινήσουν τη διαδικασία

Ετοιμότητα

P1S1: Αξιολόγηση και διαχείριση ευρέος φάσματος κινδύνων. Καταγραφή και ιεράρχηση κρίσιμων υπηρεσιών και περιουσιακών στοιχείων. Καταγραφή των υφιστάμενων σχεδίων και μηχανισμών αντιμετώπισης και των κατευθυντήριων γραμμών για κλονισμούς και πιέσεις

P1M1: Να λαμβάνει υπόψη τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των κινδύνων κατά την αξιολόγηση και τη διαχείριση των κινδύνων

P1A1: Αξιολόγηση και ιεράρχηση των σεναρίων κινδύνου και των επιπτώσεών τους μέσω της εξέτασης της συστημικότητας του κινδύνου

P1R1: Εκτέλεση τακτικής και μακροπρόθεσμης αξιολόγησης κινδύνων με έμφαση στη συστημικότητα των κινδύνων

P1T1: Αξιολόγηση της προστιθέμενης αξίας της συμβολής των ΠΟΛΕΩΝ στην ανθεκτικότητα άλλων ΠΟΛΕΩΝ

P2S2: Διεξαγωγή εκπαίδευσης και διοργάνωση ασκήσεων έκτακτης ανάγκης με τις ομάδες έκτακτης ανάγκης. Ενημέρωση των πολιτών για τις ευκαιρίες εθελοντισμού στην τοπική κοινότητα

P2M2: Διεξαγωγή εκπαίδευσης και διοργάνωση ασκήσεων έκτακτης ανάγκης, συμπεριλαμβανομένων των εθελοντών

P2A2: Παροχή κατάρτισης για τους πολίτες και τις δημόσιες και ιδιωτικές επιχειρήσεις. Διεξαγωγή ασκήσεων έκτακτης ανάγκης σε εθνικό επίπεδο. Ανάπτυξη εκπαιδευτικών προγραμμάτων στα σχολεία σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα

P2R2: Δημιουργήστε ένα ισχυρό δίκτυο εθελοντών. Διεξαγωγή συχνών κοινών εκπαιδευτικών ασκήσεων μεταξύ ευρωπαϊκών πόλεων

P2T2: Ανάπτυξη σχεδίων κατάρτισης σε συνεργασία με άλλες ΠΟΛΕΙΣ

Υποδομές και Πόροι

I1S1: Ανάπτυξη σχεδίων για την παρακολούθηση της λειτουργικότητας των βασικών υποδομών. Ανάπτυξη σχεδίων έκτακτης ανάγκης για βασικές υποδομές

I1M1: Ανάπτυξη διαδικασιών περιοδικής προληπτικής συντήρησης για τις βασικές υποδομές. Ανάπτυξη μέτρων για την αύξηση του πλεονασμού και της αξιοπιστίας των βασικών υποδομών. Εφαρμογή συστημάτων παρακολούθησης για τον εντοπισμό κινδύνων, κλονισμών και μακροχρόνιων πιέσεων

I1A1: Ανάπτυξη μέτρων ευελιξίας

I1R1: Προσδιορισμός των αλληλεξαρτήσεων των σημαντικών υπηρεσιών σε διεθνές επίπεδο

I1T1: Εφαρμογή προσεγγίσεων μεγάλων δεδομένων για την ανάλυση των πληροφοριών που λαμβάνονται

I2S2: Αξιολόγηση των υφιστάμενων πρωτοβουλιών και ευκαιριών χρηματοδότησης για την ανάπτυξη της ανθεκτικότητας. Ανάπτυξη ταμείου ανακούφισης από καταστροφές για καταστάσεις έκτακτης ανάγκης

I2M2: Προβλέψτε το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα στον προϋπολογισμό της τοπικής αυτοδιοίκησης. Προώθηση της ανταλλαγής πόρων/εργαλείων μεταξύ των παρόχων βασικών υποδομών σε μια περιοχή κατά τη διάρκεια κρίσεων

I2A2: Προώθηση και παροχή κινήτρων για πρωτοβουλίες που συμβάλλουν στην οικοδόμηση ανθεκτικότητας. Εφαρμογή του κεντρικού ελέγχου του συντονισμού των κρίσιμων πόρων και δραστηριοτήτων κατά τη διάρκεια κλυδωνισμών και πιέσεων

I2R2: Παρακολούθηση της αποτελεσματικής χρήσης των πόρων για τη διασφάλιση ισχυρών επιδόσεων της διαδικασίας οικοδόμησης ανθεκτικότητας

I2T2: Αξιολογήστε τον αντίκτυπο της καινοτομίας στη διαδικασία οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Παρακολούθηση του επιπέδου ασφάλισης των ενδιαφερομένων

Συνεργασία

C1S1: Χαρτογράφηση των σχετικών ενδιαφερομένων μερών για την ανάπτυξη του σχεδίου δράσης ανθεκτικότητας. Ανάπτυξη δημόσιου δικτυακού τόπου με πληροφορίες έκτακτης ανάγκης

C1M1: Ανάπτυξη ενός σχεδίου δέσμευσης των ενδιαφερομένων μερών που θα καθορίζει τους ρόλους και τις αρμοδιότητές του. Ανάπτυξη εσωτερικής πλατφόρμας επικοινωνίας για την ανταλλαγή πληροφοριών με τα διάφορα δημοτικά τμήματα και τις υπηρεσίες έκτακτης ανάγκης

C1A1: Ανάπτυξη επίσημων συμπράξεων μεταξύ ακαδημαϊκών και επιστημονικών φορέων για τη βελτίωση της διαδικασίας οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Διεξαγωγή δημόσιων διαβουλεύσεων για τη λήψη ανατροφοδότησης σχετικά με το σχέδιο δράσης για την ανθεκτικότητα

C1R1: Διοργάνωση συναντήσεων απολογισμού με πολλούς ενδιαφερόμενους φορείς. Ανάπτυξη δημόσιας πλατφόρμας για την ενίσχυση της ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των ενδιαφερομένων της πόλης

C1T1: Συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων στη διαδικασία μάθησης

C2M2: Δημιουργία συμμαχιών με πόλεις που αντιμετωπίζουν παρόμοιους κινδύνους

C2A2: Ενταχθείτε σε ένα σημαντικό δίκτυο πόλεων της ΕΕ. Ανάπτυξη επίσημων εταιρικών σχέσεων με περιφερειακούς φορείς

C2R2: Συμμετέχετε προληπτικά σε περιφερειακά, εθνικά και διεθνή δίκτυα για την προώθηση πρωτοβουλιών, την ανταλλαγή εμπειριών και την εκμάθηση

C2T2: Ενεργή συμμετοχή των τοπικών αρχών και των ενδιαφερόμενων μερών σε δίκτυα (τοπικά, εθνικά, ευρωπαϊκά και παγκόσμια). Ενθαρρύνετε τα ενδιαφερόμενα μέρη να παρουσιάσουν την εμπειρία τους σχετικά με την ανθεκτικότητα διαδικασία οικοδόμησης ως σημείο αναφοράς για άλλες πόλεις.

6.2 Το επίπεδο ωριμότητας των δύο πόλεων

	<u>Ραμάλα</u>	<u>Τελ Αβίβ-Γιάφο</u>
Όραμα	Μετά την είσοδό της στο δίκτυο 100RC, η Ραμάλα στοχεύει μέχρι το 2050 να γίνει ανεξάρτητη και να συμβάλει σε μία ολιστική και ολοκληρωμένη ανάπτυξη στη Παλαιστίνη. <i>Η σημασία αυτής της Στρατηγικής είναι να ενώσουμε τις δυνάμεις μας κάτω από ένα κοινό όραμα και πλαίσιο, ενσωματώνοντας τις προσπάθειες για να επιτύχουμε οφέλη που δεν είναι δυνατόν να επιτευχθούν με την μεμονωμένη εργασία.</i> , ανέφερε χαρακτηριστικά ο δρ. Mohammad Shaheen (Υπεύθυνος του τομέα της ανθεκτικότητας για τη Ραμάλα).	Το Σχέδιο Ανθεκτικότητας για το Τελ Αβίβ-Γιάφο, εστιάζει στα ζητήματα της πόλης και προσφέρει λύσεις που συνδέουν τους κατοίκους, τις τοπικές επιχειρήσεις, και την τοπική διοίκηση. <i>Στόχος μας, είναι να δημιουργήσουμε δεσμούς μεταξύ ανθρώπων και οργανισμών να συνεργαστούν για την αντιμετώπιση των πιεστικών προκλήσεων που αντιμετωπίζει το Τελ Αβίβ-Γιάφο βελτιώνοντας παράλληλα την ποιότητα της ζωής των κατοίκων και των επισκεπτών της πόλης, όπως τόνισε ο Ron Huldai (δήμαρχος της πόλης).</i>
Προκλήσεις	1. Ανάκτηση ελέγχου (ανεξαρτησία σε τομείς όπως η ενέργεια) και αξιοποίηση των φυσικών πόρων μέσω της ανθεκτικότητας. 2. Ευέλικτη διακυβέρνηση με συνεργασία και συντονισμό, με απώτερο σκοπό την βελτίωση των επιδόσεων. 3. Αξιοποίηση των δυνατοτήτων (πολιτιστική κληρονομιά).	1. Η αποκλεισμένη αραβική κοινότητα στη περιοχή του Γιάφο. 2. Αξιοποίηση της νότιας ακτής 3. Έμφαση στους κατοίκους του περιθωρίου και δικαίωμα όλων σε πολιτιστικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά δημόσια αγαθά. 4. Κοινωνική συνοχή μέσω του εθελοντισμού και δράσεων.
Στόχοι	1. Προσέλκυση νέων επενδύσεων 2. Ανάπτυξη συστήματος μεταφορών, υγείας και ασφάλειας 3. Μεταρρυθμίσεις με σκοπό την επίλυση του στεγαστικού και του περιβαλλοντικού 4. Καθιέρωση συντονισμένου οράματος για την τουριστική βιομηχανία της Ραμάλα 5. Επένδυση στα πρότυπα των έξυπνων πόλεων.	1. Ενδυνάμωση της τοπικής κουλτούρας και ενίσχυση της συνοχής της κοινότητας του Γιάφο. 2. Δημιουργία υποδομών για ανάπτυξη της οικονομίας. 3. Βελτίωση της πρόσβασης της τοπικής κοινότητας σε εναλλακτικές μορφές ενέργειας πιο αποδοτικές και οικολογικές. 4. Δημιουργία βάσης δεδομένων και διαχείριση εργαλείων με σκοπό την αξιολόγηση. 5. Ανάπτυξη στρατηγικών μάρκετινγκ με στόχο την εδραίωση του εθελοντισμού

6.2.1 Ραμάλα

Σε πρώτη φάση να αναλύσουμε την περίπτωση της Ραμάλα. Η πόλη της Ραμάλα αποτελεί μία ιδιαίτερη περίπτωση πόλης καθώς οι εξελίξεις που λαμβάνουν χώρα σε αυτή αλλά και γενικότερα σε όλες τις πόλεις της Παλαιστίνης είναι απόρροια εξωγενών παραγόντων, οι οποίοι όμως επιβραδύνουν σημαντικά την ανάπτυξη που η πόλη επιδιώκει να επιτύχει. Το κέντρο της Ραμάλα βρίσκεται στο μεσαίο τμήμα της Δυτικής Όχθης, οι περισσότερες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγείας, των οικονομικών, της εκπαίδευσης, των κυβερνητικών και εμπορικών υπηρεσιών, βρίσκονται εντός αυτού του κέντρου, γεγονός που έχει οδηγήσει σε την επιτάχυνση της αστικής ανάπτυξης (Παλαιστινιακό Κεντρικό Γραφείο Στατιστικής (PCBS), 2009).

Οι δυνατότητες αστικής επέκτασης στη Ραμάλα είναι πολύ περιορισμένες επειδή το Jabal Al Taweel (Psagot-ισραηλινή αποικία) αποκλείει κάθε ανατολική επέκταση. Η αποικία Givait Zeen εμποδίζει τη νότια και δυτική επέκταση, ενώ η αποικία Beit Eil κλείνει τη βορειοανατολική επέκταση. Η Ραμάλα έχει μόνο μία επιλογή επέκτασης: τη βορειοδυτική (Applied Research Institute-Jerusalem-Applied Research Institute-Jerusalem-ARIJ, 2006). Επιπλέον, το Τείχος, όπως αναλύσαμε και σε προηγούμενο κεφάλαιο, θεωρείται ένας αποτρεπτικός παράγοντας όσον αφορά την εξάπλωση των συνόρων της. Το Τείχος χτίστηκε από τους Ισραηλινούς στο Παλαιστινιακά κατασχεμένα εδάφη και χαρακτηρίζεται ως απαρτχάιντ τείχος. Ένας άλλος περιορισμός που επηρεάζει την αστική επέκταση είναι η ταξινόμηση της γης. Οι ταξινομήσεις αυτές ήταν προϊόν της συμφωνίας του Όσλο οι οποίες υπογράφηκαν από το Ισραήλ και την Παλαιστίνη το 1994.

Προκλήσεις σαν αυτές ήταν που κράτησαν στο παρελθόν μέχρι και σήμερα την πόλη της Ραμάλα στάσιμη, χωρίς περιθώρια ουσιαστικής ανάπτυξης, καθώς έχει πολλά βήματα να κάνει για να φτάσει σε ένα ικανοποιητικό επίπεδο για την εποχή την οποία διανύουμε (Jumana AbuSada, Salem Thawaba, 2011).

Σε επίπεδο Ηγεσίας και Διακυβέρνησης, η Ραμάλα και η τοπική διοίκηση κάνει ενέργειες κατά καιρούς για να τονώσει την ανάπτυξη της πόλης με ένα βιώσιμο τρόπο, αλλά σύμφωνα με τους κατοίκους εστιάζει περισσότερο στην οικονομία και στην απασχόληση, επενδύοντας κυρίως στην δημιουργία νέων θέσεων εργασίας (N. Al-Joulani, R. Awwad, 2016).

Είναι σημαντικό να τονιστεί το γεγονός ότι υπάρχει ήδη υπηρεσία αρμόδια για την έρευνα και ένταξη της ανθεκτικότητας στη ζωή των κατοίκων της Ραμάλα, της οποίας είναι υπεύθυνος ο δρ. Mohammad Shaheen.

Στο έγγραφο Resilient Ramallah 2050 αναφέρεται πώς οι κλυδωνισμοί που τους επηρεάζουν σε σύντομο χρονικό διάστημα μπορούν να αλληλοεπιδράσουν με τις χρόνιες πιέσεις που αποδυναμώνουν τον ιστό της πόλης σε καθημερινή ή κυκλική βάση. Με την αντιμετώπιση αυτών των αλληλεπιδράσεων και την εξεύρεση τρόπων να καλύψουμε καλύτερα τις ανάγκες των κοινοτήτων σε καλές εποχές, θα βελτιώνουμε την ικανότητά μας να ανταποκρινόμαστε και να ανακάμπτουμε από σειρά ανατρεπτικών γεγονότων. Προς στιγμήν, το επίπεδο ετοιμότητας της πόλης σε περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης είναι αρκετά χαμηλό, καθώς δεν υπάρχουν υποδομές για τα ευάλωτα κοινωνικά στρώματα. Ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού ζει κάτω από

το όριο της φτώχειας, το ποσοστό των κατοίκων χωρίς στέγη είναι μεγάλο για το 2023 και συνεχής εμπόλεμη κατάσταση δημιουργεί άγχος και ανασφάλεια στους πολίτες της Ραμάλα. Είναι πλέον απαραίτητο να δημιουργηθούν κέντρα υποστήριξης έξω από τη Ραμάλα, έτσι ώστε χιλιάδες κάτοικοι στα χωριά και τα προάστια να μην χρειάζεται να ταξιδεύουν στη Ραμάλα καθημερινά. Εν τω μεταξύ, ο δήμος κατευθύνθηκε προς την έννοια της έξυπνης πόλης για να συνδέσει τους ανθρώπους με τις υπηρεσίες του δήμου, ώστε να μειώσει την πίεση που τους ασκείται.

Σήμερα η πόλη της Ραμάλα καθώς και ολόκληρη η Παλαιστίνη δεν έχει σε αφθονία και ελεύθερη εκμετάλλευση τους φυσικούς πόρους της. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η παροχή πόσιμου νερού και ηλεκτρικής ενέργειας, αγαθά τα οποία είναι διεθνώς χαρακτηρισμένα ως «κοινωνικά αγαθά». Αυτό αποτελεί μέτρο πίεσης από την πλευρά του Ισραήλ, λόγω της χρόνιας διαμάχης μεταξύ των δύο κρατών.

Οι πολίτες συμφώνησαν επίσης, για την σημασία της συνεργασίας μεταξύ του του Υπουργείου Οικονομικών, των ΜΚΟ και τοπικής αυτοδιοίκησης για την κατάρτιση ενός συνολικού γενικού σχεδίου για τη Ραμάλα ώστε να μπορέσει να αξιοποιήσει τους πόρους και τις δυνατότητες της δημιουργίας έργων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων της πολιτών της πόλης (N. Al-Joulani, R. Awwad, 2016). Η συνεργασία θα έχει ως αποτέλεσμα να περιλαμβάνει έξυπνες συνιστώσες της πόλης στα σχετικά σχέδιά τους και θα διασφαλίσει το όραμα της Ραμάλα ως έξυπνη πόλης.

Στόχοι της πόλης για ένα μέλλον με βάση την ανθεκτικότητα αποτελεί η επιθυμία της τοπικής διοίκησης για επικεντρωθεί αρχικά στην κουλτούρα και τη πολιτιστική κληρονομιά. Αποτελούν δυνατά στοιχεία της πόλης και μπορούν να βοηθήσουν, ώστε να επικοινωνήσουν σε όλη την οικουμένη, τη θέληση για ανάπτυξη και στροφή προς την ανθεκτικότητα και βιωσιμότητα. Έμφαση δίνεται επίσης στην έννοια της συνεργασίας και στη δημιουργία διάυλων επικοινωνίας της τοπικής διοίκησης, με φορείς εκτός Παλαιστίνης (εταιρείες, οργανισμούς, ΜΚΟ). Αντίθετα, γίνεται ελάχιστη αναφορά στο τομέα του περιβάλλοντος και της πράσινης ανάπτυξης, καθώς δεν υπάρχουν υποδομές εναλλακτικών μορφών ενέργειας και ΑΠΕ(ανανεώσιμων πηγών ενέργειας). Επίσης σημαντική πηγή ατμοσφαιρικής ρύπανσης είναι καύση σκουπιδιών και αποβλήτων λίγα χιλιόμετρα έξω από την πόλη. Ακόμη, ο τουρισμός είναι ένας κλάδος ο οποίος έχει παραγκωνιστεί και δεν δημιουργούνται οι προϋποθέσεις έτσι ώστε τα επόμενα χρόνια να αποτελέσει πόλος έλξης τουριστών.

Έτσι, λαμβάνοντας υπόψιν την τρέχουσα κατάσταση της πόλης σε επίπεδο ανθεκτικότητας αλλά και τους στόχους τους οποίους θέτει για το μέλλον, κατατάσσεται στο αρχικό στάδιο «Starting». Έχουν γίνει ελάχιστες ενέργειες προς αυτή τη κατεύθυνση αλλά είναι ξεκάθαρο ότι η πόλη είναι προς τη σωστή κατεύθυνση, θέτοντας στόχους και δημιουργεί προϋποθέσεις για μία ανθεκτική Ραμάλα μέχρι το 2050.

6.2.2 Τελ Αβίβ-Γιάφο

Η πόλη του Τελ Αβίβ-Γιάφο είναι η μεγαλύτερη πόλη του Ισραήλ, που στο σύνολό της περιλαμβάνει το σημαντικότερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας του Ισραήλ. Σημαντική είναι η πρόοδος που έχει καταγράψει η πόλη στο τομέα της πράσινης ανάπτυξης και του περιβάλλοντος. Η τοπική διοίκηση σε συνεργασία με ιδιωτικές

εταιρείες δημιούργησαν υποδομές με κύριο στόχο να βελτιώσει το επίπεδο ζωής των πολιτών της και εντάξει την έννοια της ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας στη ζωή τους.

Μεταξύ άλλων και ενώ οι διατάξεις για τις υποδομές (π.χ. διαπλάτυνση δρόμων, αποκατάσταση κτιρίων, χώροι στάθμευσης και πάρκα) ιδιωτικοποιήθηκαν, η κυβερνητική πολιτική συνδέθηκε όλο και περισσότερο με συνεργασίες με ιδιωτικές εταιρείες και αναπτυξιακές απαιτήσεις διαφόρων τύπων. Η εξάρτηση επιτάχυνε την επιδίωξη πολυκατοικιών και την ιδιωτικοποίηση της γης σε όλη την πόλη και, μετά το 1989, ανέβασε τη συμβατική αναπτυξιακή πρακτική του δήμου σε νέα ύψη και επίπεδα.

Παρά το αυξανόμενο ποσοστό των ιδιωτικών πρωτοβουλιών στα μεγάλα έργα, η τοπική διοίκηση συνεχίζει σταθερά την ανανέωση της πόλης, αναδιαμορφώνοντας παλιά κτήρια και ανεκμετάλλευτους χώρους. Ταυτόχρονα, η εξουσία των κρατικών και δημόσιων υπηρεσιών διατηρήθηκε στο πλαίσιο του αναπτυξιακού καθεστώτος και εκδηλώθηκε με την ανακατανομή της τεράστιας δημόσιας γης σε νέες χρήσεις. Τα χαρακτηριστικά των μεγάλων συμφωνιών αστικής ανανέωσης περιλάμβαναν την απαλλοτρίωση γης και την κατεδάφιση κτιρίων, αλλά και την εκκένωση και μετεγκατάσταση των κατοίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

7.1 Επισκόπηση των αποτελεσμάτων της έρευνας

Οι πόλεις αποδίδουν σημαντικό μέρος από τον χρόνο και τους πόρους τους στην ανάπτυξη στρατηγικών και πολιτικών με σκοπό τη βελτίωση του επιπέδου της ανθεκτικότητάς τους. Ωστόσο, η εφαρμογή της διαδικασίας οικοδόμησης ανθεκτικότητας στην πράξη παραμένει πρόκληση λόγω της πολυπλοκότητας και του ευρέος φάσματος εφαρμογής της έννοιας αυτής. Οι υπάρχουσες προσεγγίσεις στη βιβλιογραφία εξακολουθούν να χρειάζονται έναν οδηγό, μια λεπτομερή ακολουθία πολιτικών μέτρων, προκειμένου να παράσχουν στις πόλεις ένα συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής για την ενεργοποίηση της διαδικασίας οικοδόμησης της ανθεκτικότητας. Η αρχική προσέγγιση της εργασίας επικεντρώνεται στην κατανόηση των εννοιών της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας, οι οποίες είναι πολύπλευρες και εμπλέκουν πολλά επιστημονικά πεδία. Ακόμη, τονίζεται η σημαντικότητά τους και η συμβολή τους στα μοντέλα ανάπτυξης μιας οικονομίας, καθώς πλέον η ανάπτυξη δεν είναι εφικτή χωρίς αυτές τις δύο έννοιες να αποτελούν τη βάση.

Το RMM που παρουσιάζεται εδώ λειτουργεί ως ένας οδικός χάρτης που οδηγεί τους ενδιαφερόμενους φορείς κατά μήκος της διαδικασίας οικοδόμησης της ανθεκτικότητας. Αυτός ο χάρτης καθιστά τη διαδικασία ανάπτυξης της ανθεκτικότητας πιο προσιτή και εφαρμόσιμη για τις πόλεις. Κατά την πραγματικότητα, αυτό το εργαλείο προτείνει μια συγκεκριμένη πορεία προς την εμπρός καθορίζοντας τα στάδια ωριμότητας και τις συγκεκριμένες πολιτικές που πρέπει να υιοθετηθούν για την επίτευξη των στόχων που ορίζονται σε κάθε στάδιο και για τη μετάβαση σε ένα πιο προηγμένο επίπεδο. Το RMM συμβάλλει στην ενεργοποίηση της ανθεκτικότητας μέσω της διευκόλυνσης της ολιστικής κατανόησης της έννοιας, της ενίσχυσης της επικοινωνίας μεταξύ των ενδιαφερομένων μερών, και της εντοπισμού τομέων προς βελτίωση, υποστηρίζοντας έτσι την ανάπτυξη στρατηγικών οικοδόμησης ανθεκτικότητας.

Η χρήση του RMM ως εργαλείου διάγνωσης επιτρέπει στις πόλεις να αξιολογήσουν την τρέχουσα κατάσταση της ανθεκτικότητάς τους και να εντοπίσουν τις ευκαιρίες και τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν. Μέσω αυτής της διαδικασίας, μπορούν να αναπτύξουν στρατηγικές για την ενίσχυση της ανθεκτικότητάς τους, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τις δυνατότητές τους. Επιπλέον, η ιεράρχηση των πολιτικών με βάση τη χρονική σειρά που προτείνεται από τα στάδια ωριμότητας του RMM επιτρέπει στις πόλεις να προσαρμόσουν τις προσπάθειές τους και να εστιάσουν στις πιο κρίσιμες πτυχές της ανθεκτικότητας. Τέλος, η δυνατότητα παρακολούθησης της προόδου και του προβληματισμού για την υπέρβαση των εμποδίων που προκύπτουν κατά την υλοποίηση των πολιτικών μπορεί να οδηγήσει σε συνεχείς βελτιώσεις και μαθήματα που θα ενισχύσουν την ανθεκτικότητα της πόλης στο μέλλον.

Η Ραμάλα αποτελεί ένα ιδιαίτερο παράδειγμα πόλης, καθώς οι εξελίξεις που συμβαίνουν σε αυτή και γενικότερα σε όλες τις πόλεις της Παλαιστίνης οφείλονται σε εξωγενείς παράγοντες. Παρ' όλα αυτά, αυτοί οι παράγοντες έχουν σημαντικά

επιβραδύνει την ανάπτυξη που η πόλη επιδιώκει να επιτύχει. Σήμερα, η πόλη της Ραμάλα και η ολόκληρη Παλαιστίνη αντιμετωπίζουν έλλειψη και περιορισμούς στην ελεύθερη εκμετάλλευση των φυσικών πόρων τους. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η παροχή πόσιμου νερού και ηλεκτρικής ενέργειας, τα οποία θεωρούνται διεθνώς ως "κοινωνικά αγαθά". Αυτή η κατάσταση αποτελεί ένα μέτρο πίεσης από το Ισραήλ, λόγω της διαρκούς διαμάχης μεταξύ των δύο κρατών.

Η πόλη του Τελ Αβίβ-Γιάφο αποτελεί το μεγαλύτερο αστικό κέντρο του Ισραήλ, καθώς συγκεντρώνει το σημαντικότερο μέρος της οικονομικής δραστηριότητας της χώρας. Έχει σημειώσει σημαντική πρόοδο στον τομέα της πράσινης ανάπτυξης και της προστασίας του περιβάλλοντος. Η τοπική αυτοδιοίκηση, σε στενή συνεργασία με ιδιωτικές επιχειρήσεις, έχει επενδύσει στη δημιουργία υποδομών με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων και την ένταξη των αρχών της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας στην καθημερινότητά τους.

Συμπεραίνουμε λοιπόν, ότι οι δύο πόλεις έχουν ομοιότητες αλλά και σημαντικές διαφορές. Τα τελευταία χρόνια έχουν έντονη αλληλεπίδραση μεταξύ τους, σε ότι αφορά κυρίως κοινωνικοπολιτικά θέματα, με αποτέλεσμα να δέχονται επιρροές και πιέσεις από εξωγενείς παράγοντες. Είναι εμφανές ότι η πόλη της Ραμάλα βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο καθώς αντιμετωπίζει καθημερινές προκλήσεις που η πλειοψηφία των πρωτευουσών σε όλη την οικουμένη έχει εξαλείψει. Σημαντικό είναι όμως να τονιστεί ότι υπάρχει πλάνο και αν βασιστεί σε αυτό μπορεί να ελπίζει σε ένα πιο ανθεκτικό και βιώσιμο μέλλον.

Από την άλλη, είναι το Τελ Αβίβ-Γιάφο, μία πόλη που ήδη έχει κάνει τα πρώτα της βήματα για την οικοδόμηση ανθεκτικότητας. Την τελευταία εικοσαετία έχει στραφεί στο τομέα της τεχνολογίας καθώς έχει γίνει πόλος έλξης για τεχνολογικούς κολοσσούς, και επισκέπτες από όλο το κόσμο για τα συνέδρια που διοργανώνονται. Επίσης, σε επίπεδο τοπικής αυτοδιοίκησης έχουν γίνει κινήσεις, πάντα σε συνεργασία με την κυβέρνηση του Ισραήλ, έχουν προσελκύσει ξένες επενδύσεις που θα βοηθήσει στη τόνωση της τοπικής οικονομίας.

7.2 Προτάσεις για μελλοντική έρευνα

Η παρούσα έρευνα αποτελεί μία πρώτη προσπάθεια να κατανοήσουμε πρώτα τις έννοιες της ανθεκτικότητας και της βιωσιμότητας, οι οποίες είναι πολυδιάστατες και περιλαμβάνουν πολλά επιστημονικά πεδία. Επιπλέον, έγινε έμφαση στη σημαντικότητά τους και τη συμβολή τους στα μοντέλα ανάπτυξης μιας οικονομίας, καθώς πλέον η ανάπτυξη δεν είναι εφικτή χωρίς αυτές τις δύο έννοιες να αποτελούν τη βάση. Βασική προϋπόθεση για την επιλογή του μοντέλου που χρησιμοποιήθηκε ήταν να μπορεί να εντοπίσει τα δυνατά σημεία και τις αδυναμίες μίας πόλης. Μέσα από αυτό να ανακαλυφθεί τί είναι αυτό το οποίο εμποδίζει την ανάπτυξη των δύο πόλεων και κυρίως σχετικά με την ανθεκτικότητα και τη βιωσιμότητα. Ακόμη, σκοπός της εργασίας ήταν να διερευνηθεί γιατί δύο πόλεις, πρωτεύουσες γειτονικών χωρών, τόσο κοντά γεωγραφικά μεταξύ τους, έχουν τόσο έντονες διαφορές στο επίπεδο ζωής. Άρα λοιπόν, στόχος ήταν να τις γνωρίσουμε καλύτερα, να αποκτήσουμε μια πολύπλευρη

εικόνα για τις δύο πόλεις, να δούμε στη πράξη τι έχουν πετύχει σε επίπεδο ανθεκτικότητας και βιωσιμότητας έως σήμερα και τις προοπτικές που έχει η κάθε μια για μελλοντική ανάπτυξη. Σημαντικό είναι να τονίσουμε ότι οι πληροφορίες που είχαμε και βάση αυτών εξετάσαμε τα επίπεδα των δύο πόλεων, προέρχονται κατά κύριο λόγο από το στρατηγικό πλάνο ανάπτυξης που έχουν καταθέσει αμφότερες.

Σημαντικός περιορισμός για την έρευνά μας, αποτέλεσε το γεγονός ότι δεν έχουμε πλήρη και αντικειμενική εικόνα για την κατάσταση που επικρατεί στις δύο πόλεις. Η έλλειψη επαφής με κατοίκους της Ραμάλα και του Τελ-Αβίβ-Γιάφο για την εξαγωγή πρωτογενών δεδομένων, αποτελεί αδυναμία για την έρευνά μας καθώς η βιβλιογραφία σχετικά με τις δύο πρωτεύουσες δεν ήταν επαρκής. Το γεγονός ότι η πληροφόρηση που αντλήσαμε για τα μελλοντικά σχέδια για την ανάπτυξη τους ήταν μέσω του 100RC, αποτελεί επίσης περιορισμό για την έρευνά μας.

Πρόταση μας είναι να γίνει συλλογή πρωτογενών δεδομένων μέσω ερωτηματολογίων και κατ' ιδίαν επαφής με τους πολίτες ώστε να κατανοήσουμε καλύτερα τα προβλήματα και τις ανάγκες τους. Ακόμη, . Για τη μελλοντική βελτίωση του RMM, θα καθοριστούν και θα συμπεριληφθούν στο RMM δείκτες που μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι πόλεις για την παρακολούθηση της εφαρμογής της διαδικασίας οικοδόμησης ανθεκτικότητας. Επίσης, θεωρούμε ότι για την βέλτιστη αποδοτικότητα του μοντέλου, θα πρέπει να προστεθούν δείκτες που να συνδέουν πιο έντονα την κοινωνία με την οικονομία με σκοπό να βελτιωθεί το επίπεδο ζωής των πολιτών.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ – ΠΗΓΕΣ

- Abastante F., Lami I. M., Gaballo M., 2021, Pursuing the SDG11 Targets: The Role of the Sustainability Protocols, *Sustainability* 2021, 13(7), 3858. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.3390/su13073858>
- AbuSada J., Thawaba S., 2011, Multi criteria analysis for locating sustainable suburban centers: A case study from Ramallah Governorate, Palestine, *Cities*, 28. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2011.05.001>
- Adnan Y.M., Hamzah H., Dali M.M., Daud M.N., Alias A., 2016, An initiative-based framework for assessing smart city. *Planning Malaysia*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.21837/pm.v14i5.189>
- Ash Amin, Stephen Graham, 1997, The ordinary city, *TIBG*, 22. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1111/j.0020-2754.1997.00411.x>
- Antonella Cavallo, Vernon Ireland, 2014, Preparing for complex interdependent risks: A System of Systems approach to building disaster resilience, *International Journal of Disaster Risk Reduction*, 9. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.ijdr.2014.05.001>
- Arie H., Dahan G., Cohen G., 2022, "Smart Cities and Tourism: The Case of Tel Aviv-Yafo" *Sustainability* 14, no. 17: 10968. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.3390/su141710968>
- Bogaert P., Van Oers H., Van Oyen H., 2018, Towards a sustainable EU health information system infrastructure: A consensus driven approach, *Health Policy, Volume 122, Issue 12*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2018.10.009>
- Bosch P., Jongeneel S., Rovers V., Neumann, H.-M., Airaksinen M., Huovila A., 2017, CITYkeys Indicators for Smart City Projects and Smart Cities, *European Commission and H2020 Program*.
- Bruni E., Panza A., Sarto L., Khayatian F., 2017, Evaluation of cities' smartness by means of indicators for small and medium cities and communities: A methodology for Northern Italy, *Sustainable Cities and Society*, 34. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.scs.2017.06.021>
- Cartalis C., 2014, Toward resilient cities-A review of definitions, challenges and prospects, *Advances in Building Energy Research*, Volume 8. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/17512549.2014.890533>
- Castells M. & Hall P., 1994, Technopoles of the world: the making of 21st century industrial complexes, Routledge.
- Chelleri L., Aliaksandra B., 2021, Understandings of urban resilience meanings and principles across Europe, Volume 108, 102985. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2020.102985>

Christiansen T., 2016, Governance in the European Union, *European Union Politics*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: https://books.google.gr/books?id=qTM0CwAAQBAJ&lpg=PA97&ots=lj_lOuYYtf&dq=governance%20in%20EU&lr&hl=el&pg=PA94#v=onepage&q=governance%20in%20EU&f=false

Custance J., Hillier H., 1998. Statistical Issues in Developing Indicators of Sustainable Development. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*. Vol. 161, No. 3., pp. 281-290.

D'Adamo, I., Gastaldi, M., Ioppolo, G., & Morone, P., 2022, An analysis of Sustainable Development Goals in Italian cities: Performance measurements and policy implications, *Land use policy*, 120, 106278.

De Jong M., Joss S., Schraven D., Zhan C., Weijnen M., 2015, Sustainable-smart-resilient-low carbon-eco-knowledge cities; making sense of a multitude of concepts promoting sustainable urbanization, *Journal of Cleaner Production*, Volume 109, 16. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2015.02.004>

Duncan J., Xu W., Narus S.P., Nangle B., Thornton S., Facelli J., 2013, A focus area maturity model for a statewide master person index, *Online Journal Public Health Informatics*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.5210/ojphi.v5i2.4669>

EC (2010) Europe 2020: a strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Europe 2020. Brussels: European Commission. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>

Espiner, S., Orchiston, C. and Higham, J., 2017, Resilience and sustainability: a complementary relationship? Towards a practical conceptual model for the sustainability–resilience nexus in tourism, *Journal of Sustainable Tourism*, 25(10), pp. 1385–1400. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/09669582.2017.1281929>.

Florida R., 2004, *Cities and the Creative Class*, ESNB:9780203997673.

Garben S., 2012, The Future of Higher Education in Europe: The Case for a Stronger Base in EU Law. LEQS Paper No. 50. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2103041>

Gerner, D.J. (1994). *One Land, Two Peoples: The Conflict Over Palestine* (2nd ed.). Routledge. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.4324/9780429494918>

Gochermann J., Nee I., 2018, The idea maturity model—A dynamic approach to evaluate idea maturity, *Int. J. Innov. Technol. Manag.* Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1142/S0219877019500305>

GREENSTEIN R., 2020, Israel, Palestine, and Apartheid. *Insight Turkey*, 22(1), 73–92. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://www.jstor.org/stable/26921169>

Grek S., & Landri P., 2021, Editorial: Education in Europe and the COVID-19 Pandemic. *European Educational Research Journal*, 20(4), 393-402. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1177/14749041211024781>

Grimes, C., Sakurai, M., Latinos, V., & Majchrzak, T. A. (2017). Co-creating Communication Approaches for Resilient Cities in Europe: the Case of the EU Project Smart Mature Resilience

Hernantes J., Maraña P., Gimenez R., Sarriegi J. M., Labaka L., 2019, Towards resilient cities: A maturity model for operationalizing resilience, *Cities*, 84. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.cities.2018.07.010>

Hout W., 2012, Governance and Development: changing EU policies. E-book ISBN: 9780203722022

Kamali M., Hewage K., Milani A.S. *Life cycle sustainability performance assessment framework for residential modular buildings: Aggregated sustainability indices*. Building and Environment, 2018, 138. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.buildenv.2018.04.019>

Khamaisi, R., 2010, The Israeli-Palestinian Conflict: Building the Future Palestine. *Eurasian Geography and Economics*, 51(6), 716–732. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.2747/1539-7216.51.6.716>

Kollmair M., Gamper S, 2016, The sustainable livelihoods approach. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: www.nccrpakistan.org/publications_pdf/General/SLA_Gamper_Kollmair.pdf

Li, W., Jiang, R., Wu, H., Xie, J., Zhao, Y., Song, Y., & Li, F., 2023, A system dynamics model of urban rainstorm and flood resilience to achieve the sustainable development goals, *Sustainable Cities and Society*, 96, 104631.

Liu J., Chen N., Chen Z., Xu L., Du W., Zhang Y., Wang C., 2022, Towards sustainable smart cities: Maturity assessment and development pattern recognition in China. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2022.133248>

Lyytimäki J., Gudmundsson H., Sørensen C.H., 2014, Russian Dolls and Chinese Whispers: Two Perspectives on the Unintended Effects of Sustainability Indicator Communication, *Sustainable Development*, Volume22, Issue2. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1002/sd.530>

Margalit T., 2013, Land, politics and high-rise planning: ongoing development practices in Tel Aviv–Yafo, *Planning Perspectives*, 28. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/02665433.2013.737713>

Marom N., Yacobi H., 2013, ‘Culture capital for all’? Cultural diversity policy in Tel Aviv and its limits. *Mediterranean Politics*, 18(1), 60-77. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/13629395.2012.745709>

- Michael E. Smitjh, Jose Lobo, 2016, Cities Through the Ages: One Thing or Many, *Frontiers in Digital Humanities*, Volume-6. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.3389/fdigh.2019.00012>
- Moustaka V., Maitis A., Vakali A., Anthopoulos L., 2020, CityDNA Dynamics: A Model for Smart City Maturity and Performance Benchmarking, *Companion Proceedings of the Web Conference*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1145/3366424.3386584>
- Naliang Guo, Feng Wu, Dongqi Sun, Chenchen Shi, Xing Gao, 2024, *Mechanisms of resilience in cities at different development phases: A system dynamics approach*, *Urban Climate*, Volume-53. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.uclim.2023.101793>
- New Urban Agenda, Habitat III, UN Habitat 2017. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://unhabitat.org/about-us/new-urban-agenda>
- Newman D., 2002, The geopolitics of peacemaking in Israel–Palestine, *Political Geography*, Volume 21, Issue 5, Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: [https://doi.org/10.1016/S0962-6298\(02\)00010-0](https://doi.org/10.1016/S0962-6298(02)00010-0)
- Paoli F., Schmidt I., Wigzell O., Rys' A., 2019, An EU approach to health system performance assessment: Building trust and learning from each other, *Health Policy*, 123, 403-407. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1016/j.healthpol.2019.02.004>
- Razi E., Charney I., 2015, Metropolitan dynamics in Israel: an emerging “metropolitan island state”?. *Urban Geography*, 36(8), 1131-1148. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/02723638.2015.1096117>
- Revi, A. 2017. Afterwards: Habitat III and the Sustainable Development Goals. *Urbanization*, 1(2). Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1177/2455747116682899>
- Roberts D., Douwes J., Sutherland C., Sim V., 2020, Durban’s 100 Resilient Cities journey: Governing resilience from within. *Environment and Urbanization*, 32. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1177/0956247820946555>
- Resilient Ramallah 2050, Resilience Cities Network, 2021. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: https://resilientcitiesnetwork.org/downloadable_resources/Network/Ramallah-Resilience-Strategy-English.pdf
- Shen, L. Y., Ochoa, J. J., Shah, M. N., & Zhang, X., 2011, The application of urban sustainability indicators—A comparison between various practices, *Habitat international*, 35(1), 17-29.
- Smith C. D., 2017, Palestine and the Arab Israeli Conflict: A History with Documents, *Bedford/St. Martin's*. ISBN: 9780312437367
- Tanner, T., Bahadur, A., & Moench, M., 2017, Challenges for resilience policy and practice.

The Rockefeller Foundation. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://www.rockefellerfoundation.org/100-resilient-cities/>

The Strategic Plan for Tel Aviv-Yafo, Resilience Cities Network, 2019. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
https://resilientcitiesnetwork.org/downloadable_resources/Network/Tel-Aviv-Yafo-Resilience-Strategy-English.pdf

Tomislav K., 2018, The Concept of Sustainable Development: From its Beginning to the Contemporary Issues, *Zagreb International Review of Economics & Business*, Vol. 21 No. 1, pp. 67-94.

Tosics, I., 2011, Governance challenges and models for the cities of tomorrow. *Issue paper on behalf of the European Commission-DG Regional Policy*. Budapest: Metropolitan Research Institute.

United Nations, Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/21252030%20Agenda%20for%20Sustainable%20Development%20web.pdf>

United Nations Human Settlements Program, World Cities Report 2020. The Value of Sustainable Urbanization, 2020, Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://unhabitat.org/world-cities-report-2020-the-value-of-sustainable-urbanization>

Valencia, S. C., Simon, D., Croese, S., Nordqvist, J., Oloko, M., Sharma, T., Versace, I. (2019). Adapting the Sustainable Development Goals and the New Urban Agenda to the city level: Initial reflections from a comparative research project. *International Journal of Urban Sustainable Development*, 11(1), 4–23. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο: <https://doi.org/10.1080/19463138.2019.1573172>

Van Calker K., Berentsen P., Romero C., Giesen G., Huirne R., 2006, Development and application of a multi-attribute sustainability function for Dutch dairy farming systems, *Ecological Economics*. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2005.05.016>

Vavrek R., Chovancová J., 2019, Assessment of economic and environmental energy performance of EU countries using CV-TOPSIS technique, *Ecological Indicators*, 106. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2019.105519>

Warnecke D., Wittstock R., 2019, Teuteberg F. Benchmarking of European smart cities—A maturity model and web-based self-assessment tool. *Sustainability, Accounting and Management Policy Journal*, Volume-10.

Xiang Zhang, Nengcheng Chen, Hao Sheng, Chris Ip, Long Yang, Yiqun Chen, Ziqin Sang, Tsegaye Tadesse, Tania Pei Yee Lim, Abbas Rajabifard, Cristina Buetti, Linglin Zeng, Brian Wardlow, Siqi Wang, Shiyi Tang, Zhang Xiong, Deren Lij, Dev Niyogi, 2019, Urban drought challenge to 2030 sustainable development goals, *Science of The Total*

Environment, Volume-693. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2019.07.342>

Zebrowski C., 2020, Acting local, thinking global: Globalizing resilience through 100 Resilient Cities. *New Perspect*, 28. Διαθέσιμο στο διαδίκτυο:
<https://doi.org/10.1177/2336825X20906315>